

Expats en internationals in Den Haag en de regio Haaglanden

Gemeente Den Haag

20 december 2019

Eindconcept

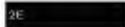

DATUM 20 december 2019

TITEL Expats en internationals in Den Haag en de regio Haaglanden

ONDERTITEL

OPDRACHTGEVER Gemeente Den Haag

AUTEUR(S) (Companen)
 (Dimensus)

PROJECTNUMMER 518.105

STATUS Eindconcept

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	12
1.1 Aanleiding en vraagstelling	12
1.2 Gebiedsindeling	12
1.3 Doelgroepen	13
1.4 Leeswijzer	14
2 Expats en internationals in Den Haag en in de regio Haaglanden	16
2.1 Den Haag	16
2.2 Regio Haaglanden	44
3 Woonsituatie expats en internationals	54
3.1 Den Haag	54
3.2 Regio Haaglanden	59
3.3 Woon-werkrelaties	62
4 De respondenten die aan de enquêtes hebben deelgenomen	66
4.1 Waar komen de internationals vandaan?	66
4.2 Werksituatie	72
5 Woonsituatie nader belicht	76
5.1 Het vinden van woonruimte	76
5.2 Welke stappen zetten internationals op de woningmarkt	82
5.3 Welke stappen zetten de verschillende huishoudentypen	89
5.4 Tevredenheid over de woning en woonomgeving	91
5.5 Wat speelt een rol bij de woningkeuze	92
5.6 Het kopen van een huis	94
6 Voorzieningen in Den Haag	96
6.1 Aanwezigheid van voorzieningen in de buurt	96
6.2 De school van de kinderen	97
6.3 Waardering voor Den Haag als woongemeente	98
7 Verhuishwensen van internationals	101
7.1 Verhuisgeneigdheid en verhuishwensen	101
7.2 Aantrekkelijkheid van hoog stedelijke woonmilieus	103
8 De woonsituatie volgens relocators en HR-medewerkers	104
8.1 De relocators	104
8.2 De HR-medewerkers	105
Bijlage 1: Factsheets internationals	1
Bijlage 2: Gebruikte Microdata-bestanden	10
Bijlage 3: Wijken in Den Haag	1
Bijlage 4: Internationals per wijk	1

Samenvatting

Aanleiding

- Met de Economische visie zet Den Haag vol in op het duurzaam versterken en verbreden van de economische basis in de stad. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat Den Haag een aantrekkelijke en inspirerende omgeving biedt waar bedrijven, hun (internationale) medewerkers en nieuwe generaties talent zich willen vestigen.
- Door de gunstige economische omstandigheden en door het internationale karakter dat Den Haag al heeft, zijn er kansen voor de stad om bedrijven en expats/internationals aan te trekken en verder te groeien. De concurrentie tussen steden neemt echter ook toe (zowel nationaal als internationaal). Om de juiste mix van aantrekkelijke woonmilieus en voorzieningen te kunnen (blijven) bieden, is actueel inzicht nodig in de woonwensen van werknemers van internationale instellingen en bedrijven.
- In deze rapportage wordt eerst op basis van een analyse van bij het CBS aanwezige statistische bronnen (Microdata) een eerste beeld geschetst van de omvang, samenstelling en woonsituatie van de in Den Haag en in de regio Haaglanden woonachtige expats en anders internationals. Verdiepend enquête-onderzoek geeft vervolgens inzicht in de specifieke woonwensen van internationals en expats en in de woonmilieus die Den Haag kan bieden.

Expats en internationals in Den Haag

- In deze rapportage wordt gewerkt met een selectie van internationals die betrekking heeft op de kenniswerkers, buitenlandse werknemers met een hoger inkomen die werkzaam zijn in kennisintensieve sectoren. Binnen deze groep wordt de groep expats onderscheiden, de werknemers met de hoogste inkomens.
- In Den Haag wonen zo'n 7.850 huishoudens van internationals. Van deze groep behoren 3.715 huishoudens tot de groep expats met de 25% hoogste inkomens.
- De meeste internationals en expats wonen in het stadsdeel Centrum. Het betreft 26% van de internationals. Naarmate verder wordt ingezoomd op de groep expats met de hoogste inkomens, loopt dit aandeel op naar 28%. Behalve in het centrum wonen veel expats in het stadsdeel Haagse Hout en het stadsdeel Scheveningen.
- Een belangrijke kanttekening bij deze gepresenteerde aantallen is dat de omvang van de groep geprivilegieerden in Den Haag niet is af te leiden uit de CBS Microdata. Een deel van de geprivilegieerden is ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP) en is derhalve bekend in de Microdata, een deel van de geprivilegieerden is niet ingeschreven en dus ook niet opgenomen in de Microdata. Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft wel inzicht in het aantal niet-ingeschreven en in waar zij wonen binnen de stad. Met die informatie is een inschatting gemaakt van de werkelijke omvang van de groep internationals in Den Haag. Het aantal niet-ingeschreven geprivilegieerde huishoudens in Den Haag wordt begroot op zo'n 3.740. De totale groep internationals in Den Haag bedraagt daarmee ongeveer 11.590 huishoudens. Er zijn geen achtergrondkenmerken bekend van de groep geprivilegieerden in de stad.

Tabel 1: Gemeente Den Haag. Internationals, exclusief en inclusief in de BRP ingeschreven geprivilegieerden, 2017

Stadsdeel	Internationals, exclusief niet-ingeschreven geprivilegieerden		Internationals, inclusief niet-ingeschreven geprivilegieerden	
Centrum	2.035	26%	3.265	28%
Escamp	785	10%	875	8%
Haagse Hout	1.550	20%	1.935	17%
Laak	465	6%	510	4%
Leidschenveen-Ypenburg	475	6%	580	5%
Loosduinen	315	4%	415	4%
Scheveningen	1.330	17%	2.800	24%
Segbroek	895	11%	1.210	10%
Gemeente Den Haag	7.850	100%	11.590	100%

Bron: CBS Microdata, ministerie van Buitenlandse Zaken

- Van de groep buitenlandse huishoudens in Den Haag die tot de doelgroep van dit onderzoek behoort, valt 50% in de leeftijdsgroep van 35 tot en met 49 jaar. Bijna een derde (31%) is jonger dan 35 jaar en bijna 20% is ouder dan 50 jaar. De leeftijd van het huishouden is afgeleid van de leeftijd van de hoofdbewoner.
- Het aandeel jonge huishoudens (tot 35 jaar) is onder de expats wat kleiner dan onder de bredere groep internationals. Ongeveer een kwart (27%) van de expat-huishoudens in Den Haag behoort tot deze leeftijdscategorie. Ruim de helft (54%) is in de leeftijd van 35 tot en met 49 jaar.
- Ruim de helft van de expats die in Den Haag wonen, is minder dan 5 jaar geleden geïmmigreerd. Een kwart woont al vijf tot tien jaar in Nederland en een kleine 20% al langer dan 10 jaar.
- De stadsdelen waar expats in verschillende leeftijden zich op richten, worden in belangrijke mate bepaald door de aanwezige woningvoorraad en de prijsniveaus van woningen. Stadsdelen met veel grote koopwoningen trekken meer expats die wat ouder zijn en een gezin vormen (twee inkomens). Stadsdelen met meer huurwoningen en een lager prijsniveau trekken meer jonge expats en of alleenstaande expats. Daarnaast speelt het aanwezige woonmilieu een grote rol. Wijken waar internationals en expats die werkzaam zijn in de belangrijkste sectoren in Den Haag vaak wonen, zijn Centrum, Benoordenhout, Bezuidenhout, Geuzen- en Statenkwartier en Ypenburg.
- Internationals huren in Den Haag vaak een woning van een particuliere verhuurder. Het betreft ruim de helft van deze groep. Eveneens een groot deel is eigenaar van hun woning. Dit betreft bijna 40% van de internationals in Den Haag. Een klein deel (minder dan 10%) huurt een woning van een woningcorporatie.
- Expats huren vaker dan de bredere groep internationals een woning van een particuliere verhuurder. Gemiddeld betreft het bijna 60% van de expats. Een op de vier is eigenaar van de woning. Expats huren nauwelijks bij woningcorporaties. Dit hangt samen met het inkomen waar deze groep op is afgebakend.

Expats en internationals in de regio Haaglanden

- Er wonen bijna 13.000 huishoudens van internationals in de totale regio Haaglanden. Ruim 60% van deze groep huishoudens, woont in de stad Den Haag. Het aandeel expats dat in Den Haag woont is iets hoger, bijna twee derde van de expats in de regio woont in de stad. Binnen de regio is Delft een populaire woonplaats voor zowel internationals als voor expats. Zo'n 10% tot 15% van de expats en ruim 15% van de internationals in de regio woont in Delft.
- Bezien naar het totale aantal huishoudens dat woonachtig is in de regiogemeenten, zijn met name Den Haag, Delft en Wassenaar bovengemiddeld gewild als woonplaats voor internationals en expats. In de gemeenten Westland en Zoetermeer wonen naar verhouding weinig internationals en expats.
- Binnen de regio vallen, gezien naar huishoudenssamenstelling en leeftijd, de gemeenten Wassenaar en Delft op. In Wassenaar is het ruim driekwart van de internationals een gezin. De meeste gezinnen

zijn in de leeftijd van 35 tot en met 49 jaar, maar een aanzienlijk deel is 50 jaar of ouder. In Delft vormt juist meer dan de helft van de internationals een alleenstaand huishouden in de leeftijd tot 35 jaar. Uiteraard hangt dit samen met de universiteit van Delft. Daarnaast is in Westland het aandeel alleenstaande huishoudens onder de internationals hoog.

- Den Haag is zeer bepalend voor het beeld van de woonsituatie van internationals in de regio. Zo'n 60% van de internationals in de regio huurt een woning en meestal is dit een woning van een particuliere verhuurder. Binnen de regio zijn er aanzienlijke verschillen. In Rijswijk, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Pijnacker-Nootdorp is het aandeel woningbezitters onder de internationals beduidend hoger dan gemiddeld. In Wassenaar is juist het aandeel particuliere huurders het hoogst van alle regiogemeenten.
- De expats zijn een subgroep van de internationals. Binnen de totale groep internationals hebben zij hogere inkomens. Dat komt tot uitdrukking in hun woonsituatie. Expats wonen in de meeste regiogemeenten wat vaker in een koopwoning en minder vaak in een woning van een woningcorporatie. In Delft, waar onder de expats veel jonge mensen zijn die als stagiair of student bij de TU werken, is het aandeel huurders van een corporatiewoning hoger dan gemiddeld.

Vragenlijst internationals

- Om een verdere verdieping te krijgen over hoe internationals de woningmarkt in Den Haag en Den Haag als woonplaats ervaren, is een vragenlijst opgesteld die via verschillende kanalen van de gemeente is uitgezet.
- In totaal hebben 529 internationals de vragenlijst ingevuld.

Wie zijn de internationals

- De internationals die hebben meegewerkt aan het onderzoek zijn voor iets meer dan twee derde afkomstig uit een van de EU-landen (69%), waaronder vooral Engeland (21%), Duitsland (19%) en Frankrijk (16%). Daarnaast is één op de tien afkomstig uit Noord-Amerika, 7% uit Azië en 5% uit een overig Europees land.
- Qua leeftijdsverdeling en huishoudenssamenstelling komt de groep internationals die hebben meegewerkt aan het onderzoek aardig overeen met de CBS-analyse. Qua inkomen is het aandeel hogere inkomens onder de internationals die de vragenlijst hebben ingevuld iets hoger.

Hoe hebben de internationals het zoeken naar een woning ervaren

- Vier op de tien internationals vonden het moeilijk om woonruimte te vinden toen men in Nederland aankwam en eveneens vier op de tien vonden het niet moeilijk maar ook niet gemakkelijk. Twee op de tien internationals gaven aan dat het niet moeilijk was. Studenten en stagiaires hadden de meeste moeite hiermee (74% moeilijk).
- Internationals wijzen hiervoor verschillende oorzaken aan. De woningen zijn veel te duur wordt het meest genoemd (64%), gevolgd door de snelheid waarmee ze worden verhuurd of verkocht (63%), de onbekendheid met de woningmarkt in Den Haag (63%) en de beperkte keuze voor accommodaties in de prijsklasse waarin men zoekt (62%).
- Funda of Pararius is de belangrijkste bron die internationals gebruiken voor het zoeken van woonruimte (76%). Circa vier op de tien vragen informatie hierover aan collega's (39%), aan de werkgever (38%) of aan een verhuurmakelaar (36%).

Waar gaat men wonen

- Driekwart van de internationals start in een huurwoning: 40% waar men langer kan blijven wonen en 32% waar men slechts tijdelijk kan verblijven. Bij één op de tien zorgt de werkgever voor woonruimte. Het aandeel dat start in een koopwoning is heel beperkt (3%).
- Bijna de helft van de internationals heeft hulp gehad bij het vinden van woonruimte, vooral van een woningcorporatie of makelaar. Vier op de tien internationals ontvangen naast het salaris financiële ondersteuning van hun werkgever. Een kwart kreeg een verhuiskostenvergoeding, een vijfde krijgt een financiële bijdrage in de zorgverzekering en een zesde voor internationaal onderwijs. Bij een derde van de internationals die financiële steun krijgen, gaat het om een bedrag van € 500 of meer per maand.
- Drie op de tien internationals weten waar ze terecht kunnen met vragen over huisvesting, een ruime meerderheid (71%) echter niet.
- De internationals zetten nadat ze zijn aangekomen stappen op de woningmarkt. Men schuift door naar meer permanente huisvesting, een grotere woning, vaker een appartement of juist een eengezinswoning of een koopwoning en minder vaak een gemeubileerde woonruimte.
- Studenten en stagiaires zijn uiteindelijk vooral gaan wonen in een appartement (98%), een woonruimte met een of twee kamers (75%), een huurwoning tot € 710, gemeubileerd (53%) en in Den Haag (88%).
- Alleenstaanden zijn uiteindelijk vooral gaan wonen in een appartement (87%), een woonruimte met drie of vier kamers (50%), een huurwoning van € 950 tot € 1.250, gemeubileerd (44%) en in Den Haag (85%).
- Jonge stellen zijn uiteindelijk vooral gaan wonen in een appartement (84%), een woonruimte met drie of vier kamers (55%), een huurwoning van € 950 tot € 1.250 (41%) en gemeubileerd (41%).
- Gezinnen zijn uiteindelijk vooral gaan wonen in een eengezinswoning (59%), een woonruimte met vijf kamers of meer (46%), een huurwoning van € 1.250 tot € 2.000 (64%), een koopwoning tussen € 500.000 en € 750.000 (33%) en niet gemeubileerd (84%).
- Senioren zijn uiteindelijk vooral gaan wonen in een eengezinswoning (56%), een woonruimte met vijf kamers of meer (46%), een huurwoning van € 1.250 tot € 2.000 (56%), een koopwoning van € 750.000 of meer (28%) en niet gemeubileerd (97%).
- De internationals zijn over het algemeen heel tevreden over de buurt waar men woont (80% (zeer) tevreden), de grootte van de woning (72%), de buitenruimte (54%), het afwerkingsniveau van de woning (51%) en de prijs/kwaliteitsverhouding (47%). Drie op de tien internationals zijn niet tevreden over de prijs/kwaliteitsverbinding en het afwerkingsniveau.
- Internationals kijken bij het zoeken naar een woning vooral naar de grootte van de woning (44%), de buurt van het werk (44%), de veiligheid van de wijk (43%), dichtbij het centrum (42%), de aanwezigheid van culturele en horecavoorzieningen in de buurt (41%), de uitstraling of status van de buurt (38%) en de prijs (38%).
- Internationals die een woning kopen doen dit vooral omdat men voor langere tijd in Nederland blijft (81%), het goedkoper is dan huren (74%) en/of als investering (49%). Het krijgen van een hypotheek vond slechts 3% van de internationals moeilijk.

Oordeel over het wonen in Den Haag

- Internationals zijn over het algemeen zeer tevreden over wat Den Haag heeft te bieden aan voorzieningen zoals winkels voor dagelijkse boodschappen (97% goed bereikbaar), andere winkels (86%), gezondheidsvoorzieningen (80%), sportvoorzieningen (75%), culturele voorzieningen (64%),

ationale en internationale scholen (circa 50%) en de kinderopvang (45%). Het aandeel dat ontevreden is, is maximaal 15% voor culturele voorzieningen en 14% voor internationale scholen.

- De helft van de internationals met kinderen heeft een kind op een internationale school in Den Haag, 16% gaat naar een Nederlandse school in Den Haag. Negen op de tien internationals vinden de school redelijk tot goed bereikbaar.
- Internationals zijn het meest te spreken over de voorzieningen in Den Haag (85% (zeer) goed), gevolgd door de culturele voorzieningen (80%) en het sociaal-maatschappelijke klimaat (72%). Over de prijs op de woningmarkt is men veel minder te spreken: 35% vindt dit slecht en nog eens 33% zeer slecht.
- Wanneer Den Haag wordt vergeleken met Rotterdam of Amsterdam dan scoort Den Haag beter wat betreft de sfeer (35% beter, 24% slechter), het aanbod aan schoolvoorzieningen (18% beter, 2% slechter) en het woningaanbod (32% beter, 6% slechter). Den Haag scoort minder goed als het gaat om de carrièremogelijkheden (25% slechter, 9% beter) en het aanbod aan culturele voorzieningen (27% slechter, 6% beter).
- Vergeleken met andere grote steden in het buitenland scoort den Haag vooral beter wat betreft sfeer (38% beter, 26% slechter) en het aanbod aan schoolvoorzieningen (19% beter, 8% slechter), maar vooral slechter als het gaat om het woningaanbod (42% slechter en 17% beter).

Verhuishwensen

- Drie op de tien internationals hebben verhuishwensen. De helft wil een woning kopen (48%) of een grotere/luxere woonruimte (36%). Een kwart geeft aan te willen verhuizen omdat men een goedkopere woning zoekt (23%).
- Men hecht vooral aan de nabijheid van winkelveorzieningen (75%), aan groen in de buurt (69%) en aan woonruimte in de buurt van het werk (59%).
- Men is vaker van mening dat het woningaanbod in het segment waarin men zoekt is afgenomen (38%) dan toegenomen (17%).
- Een hoog stedelijk milieu wordt door bijna de helft aantrekkelijk gevonden. Het aandeel dat er zou willen wonen ligt echter lager, maar toch geeft 22% aan hier te willen wonen naast 41% die het overweegt.

Woon-werkrelaties

- Den Haag is een aantrekkelijke woongemeente voor internationals en expats. Er zijn zoals beschreven ruim 3.700 expat-huishoudens die in de stad wonen. Deze expats werken echter lang niet allemaal in Den Haag. En in de regio Haaglanden, en zelfs buiten de regio, wonen expats die juist wel in Den Haag werken.
- Van de expat-huishoudens die in de stad wonen, werkt 37% ook in Den Haag. Eén op de vijf expats die in Den Haag wonen, werkt in een van de andere gemeenten in de regio Haaglanden. Ruim 40% van de expats in Den Haag, werkt buiten de regio Haaglanden. Den Haag is daarmee een aantrekkelijke woongemeente voor expats die in een wijde straal rond de stad werken. Veel van de expats die in Den Haag wonen maar buiten de regio werken, werken in Amsterdam (22%), Rotterdam (15%) of de gemeente Haarlemmermeer (14%).
- Naast de groep expats die in Den Haag zelf woont, zijn er zo'n 2.100 expats woonachtig in de andere gemeenten in de regio Haaglanden. Van deze groep werkt een relatief beperkt deel in Den Haag (15%). Bijna 40% van de expats in de overige regiogemeenten, werken ook in de regio maar buiten Den Haag. En een aanzienlijk deel (46%) van de expats in de regiogemeenten werkt buiten de regio Haaglanden. Ook deze groep werkt vaak in Amsterdam (15%) en Rotterdam (17%).

- Nog eens ruim 1.300 expats die een werkrelatie hebben met Den Haag of met de regio Haaglanden, wonen buiten de regio. Van deze groep expats werkt bijna de helft in Den Haag en ruim de helft in een van de overige regiogemeenten. Vaak wonen deze mensen in Amsterdam, Rotterdam, Leiden of Amstelveen.
- Verreweg de meeste internationals zijn werkzaam in loondienst. Het betreft zo'n 85% van de ondervraagde internationals. Een derde van de respondenten is werkzaam in de sector Peace and Justice, 14% in de IT/Tech hoek, 9% bij de International school, 7% in de olie- en gassector, 7% bij de universiteit, 6% in Legal of Finance en 3% bij een ambassade. Daarnaast is nog een op de vijf internationals werkzaam in een andere sector waaronder meerdere internationals bij het European Patent Office, bij Intellectual Property en bij EPO.
- De meeste hoge inkomens zijn te vinden bij internationals die werkzaam zijn in de olie- en gassector, gevolgd door internationals werkzaam in Legal and Finance.
- Ruim een derde van de internationals gaat met de fiets naar het werk (37%), iets meer dan een kwart gaat met de auto (28%) en een kwart met het openbaar vervoer (25%). Internationals die in Rotterdam of Amsterdam werken gaan meer dan gemiddeld met het openbaar vervoer (resp. 92% en 77%). Internationals die in Rijswijk of in Leidschendam werken gaan meer dan gemiddeld met de auto (resp. 45% en 38%).
- De helft van de ondervraagde internationals vindt de reistijd goed en een derde vindt de reistijd acceptabel.

Totaaloverzicht en knelpunten op de woningmarkt

De onderstaande tabellen geven in een notendop een totaaloverzicht van de belangrijkste groepen internationals in Den Haag en de regio Haaglanden en van de knelpunten die zij ervaren op de Haagse woningmarkt.

Achtergronden	Alleenstaanden en paren tot 35 jaar	Alleenstaanden en paren 35 - 49 jaar	Alleenstaanden en paren 50+	Gezinnen
Omvang van de groep in Den Haag	2.150 huishoudens	1.850 huishoudens	850 huishoudens	3.000 huishoudens
Inkomenspositie	• Laag: 20% • Midden: 25% • Hoog: 55%	• Laag: 15% • Midden: 25% • Hoog: 60%	• Laag: 15% • Midden: 25% • Hoog: 60%	• Laag: 5% • Midden: 20% • Hoog: 75%
Gevraagde woningtypen	• Huurappartementen in de vrije huursector • Koopappartementen • Eengezinskoopwoningen	• Koopappartementen • Eengezinskoopwoningen	(Respons onvoldoende om deze groep in beeld te brengen)	• Eengezinskoopwoningen • Eengezinshuurwoningen in de vrije huursector
Populaire stadsdelen in Den Haag	• Centrum • Scheveningen • Segbroek	• Centrum • Scheveningen • Segbroek	(Respons onvoldoende om deze groep in beeld te brengen)	• Centrum • Scheveningen • Haagse Hout
Concurrerende gemeenten	• Rotterdam	• Delft • Leidschendam-Voorburg • Rijswijk • Rotterdam	(Respons onvoldoende om deze groep in beeld te brengen)	• Wassenaar • Leidschendam-Voorburg • Rijswijk • Voorschoten

Knelpunten	Alleenstaanden en paren tot 35 jaar	Alleenstaanden en paren 35 - 49 jaar	Alleenstaanden en paren 50+	Gezinnen
Marktsituatie	- De ervaren marktdruk bij voor deze groep aantrekkelijke woningen is hoog, woningen worden snel verhuurd en verkocht - Er is weinig keuze in betaalbare prijssegmenten	- De ervaren marktdruk bij voor deze groep aantrekkelijke woningen is hoog, woningen worden snel verhuurd en verkocht - Er is weinig keuze in betaalbare prijssegmenten - De woningprijzen voor internationals worden als hoog ervaren	- De ervaren marktdruk bij voor deze groep aantrekkelijke woningen is hoog, woningen worden snel verhuurd en verkocht - Er is weinig keuze in betaalbare prijssegmenten - De woningprijzen voor internationals worden als hoog ervaren	- De ervaren marktdruk bij voor deze groep aantrekkelijke woningen is hoog, woningen worden snel verhuurd en verkocht - Er is weinig keuze in betaalbare prijssegmenten - De woningprijzen voor internationals worden als hoog ervaren
Informatievoorziening	- Gebrek aan kennis over de diverse wijken in Den Haag - Gebrek aan kennis over de wet- en regelgeving op de Nederlandse woningmarkt	- Gebrek aan kennis over de diverse wijken in Den Haag - Gebrek aan kennis over de wet- en regelgeving op de Nederlandse woningmarkt	- Gebrek aan kennis over de diverse wijken in Den Haag - Gebrek aan kennis over de wet- en regelgeving op de Nederlandse woningmarkt	- Gebrek aan kennis over de diverse wijken in Den Haag - Gebrek aan kennis over de wet- en regelgeving op de Nederlandse woningmarkt
Ondersteuning	Weinig vertrouwen in bemiddelaars bij het vinden van woonruimte	- Weinig vertrouwen in bemiddelaars bij het vinden van woonruimte - Onbekendheid met de Nederlandse woningmarkt	Onbekendheid met de Nederlandse woningmarkt	Onbekendheid met de Nederlandse woningmarkt

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en vraagstelling

Met de Economische visie zet Den Haag vol in op het duurzaam versterken en verbreden van de economische basis in de stad. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat Den Haag een aantrekkelijke en inspirerende omgeving biedt waar bedrijven, hun (internationale) medewerkers en nieuwe generaties talent zich willen vestigen. Den Haag legt daarom in haar Woonvisie prioriteit bij het bieden van een optimaal woonklimaat voor deze doelgroepen, met een diversiteit aan aantrekkelijke woonmilieus en aansprekende voorzieningen. Onder de stedelijke doelgroepen die in de Woonvisie worden benoemd, wordt expliciet aandacht besteed aan de woonbehoefte van expats/internationals in de stad. Inzicht in de woonbehoefte van deze groep wordt steeds belangrijker door de komst van meer internationale studenten, de groei van internationale instellingen en bedrijven en de komst van nieuwe instellingen en bedrijven naar de stad en naar de regio (mede door de Brexit).

Door de gunstige economische omstandigheden en door het internationale karakter dat Den Haag al heeft, zijn er kansen voor de stad om bedrijven en expats/internationals aan te trekken en verder te groeien. De concurrentie tussen steden neemt echter ook toe (zowel nationaal als internationaal). Om de juiste mix van aantrekkelijke woonmilieus en voorzieningen te kunnen (blijven) bieden, is actueel inzicht nodig in de woonwensen van werknemers van internationale instellingen en bedrijven.

In deze rapportage wordt op basis van een analyse van bij het CBS aanwezige statistische bronnen (Microdata) een beeld geschetst van de omvang, samenstelling en woonsituatie van de in Den Haag en in de regio Haaglanden woonachtige expats en andere internationals. Verdiepend enquête-onderzoek geeft inzicht in de specifieke woonwensen van internationals en expats en in de woonmilieus die Den Haag kan bieden.

1.2 Gebiedsindeling

Het onderzoek richt zich primair op de gemeente Den Haag, maar kijkt ook naar de ontwikkelingen in de regio Haaglanden. De regio Haaglanden bestaat uit de volgende gemeenten:

- Den Haag
- Rijswijk
- Wassenaar
- Zoetermeer
- Leidschendam-Voorburg
- Pijnacker-Nootdorp
- Delft
- Midden-Delfland
- Westland

Binnen Den Haag zijn de uitkomsten uitgewerkt op stadsdeelniveau en waar mogelijk naar wijken.

1.3 Doelgroepen

De groep buitenlandse werknemers is divers, van werknemers die relatief laag gekwalificeerde werkzaamheden uitvoeren tot werknemers die topfuncties bekleden in internationale bedrijven.

Er zijn verschillende indelingen die gehanteerd kunnen worden om een onderscheid te maken binnen de totale groep buitenlandse werknemers. Deze rapportage richt zich specifiek op expats en hoger gekwalificeerde internationals. Het gaat nadrukkelijk om hoogopgeleiden. De definitie van een 'expat' is echter te smal, omdat ook hoogopgeleiden die nog geen hoog inkomen hebben tot de doelgroep van het onderzoek behoren.

Internationals

Voor het afbakenen van de groep internationals sluiten wij aan bij de definitie van kenniswerkers die is gebruikt in eerder onderzoek in Den Haag door Decisio: Monitor internationale werknemers, regio Haaglanden (2019). In deze rapportage is de groep kenniswerkers gedefinieerd als economisch actieve internationale werknemers met een inkomen boven een bepaalde grens. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen werknemers in de leeftijd tot 30 jaar en werknemers in de leeftijd vanaf 30 jaar. Voor het nu uitgevoerde onderzoek is dezelfde definitie gehanteerd. Specifiek is de volgende afbakening voor de groep internationals gebruikt:

- Ingeschreven in de BasisRegistratie Personen (BRP)
- Buitenlandse nationaliteit
- Tot 30 jaar: bruto inkomen $\geq$ € 3.170
- Vanaf 30 jaar: bruto inkomen $\geq$ € 4.324

Internationals die lager gekwalificeerd werk doen, werken vaak veel uren waardoor zij een relatief hoog inkomen hebben. Om op basis van het inkomen de internationals te kunnen selecteren die daadwerkelijk hoger gekwalificeerd werk hebben en tot de groep kenniswerkers gerekend kunnen worden, is gebruik gemaakt van het uurloon dat zij verdienen en is het salaris bepaald dat zij zouden verdienen bij een fulltime contract.

Expats

Het CBS heeft zelf onderzoek gedaan naar de afbakening van de groep expats. De methode die het CBS heeft gehanteerd in de publicatie 'Expats, wanneer ben je het?' van Jeroen Ooijs en Lona Verkooijen (2015) is als uitgangspunt gebruikt voor het in beeld brengen van de groep expats in Den Haag en in de regio Haaglanden op basis van de CBS microdatabestanden.

De volgende afbakening is gebruikt:

- Ingeschreven in de BRP
- Buitenlandse nationaliteit
- Niet in Nederland geboren
- Migratiemotief is niet au-pair, stage of asielaanvraag
- Leeftijd bij migratie 18 jaar en ouder
- Hoogste 25% inkomens (leeftijdsspecifiek bepaald)

Door de selectie van de hoogste inkomens leeftijdsspecifiek te maken, wordt voorkomen dat oudere mensen met lager gekwalificeerd werk die aan de top van hun inkomen zitten, worden meegenomen in de selectie. Een uitzondering hierop is gemaakt voor werknemers van universiteiten en ziekenhuizen, die werkzaam zijn in de bedrijfstak Zorg en Overheid. Onder deze werknemers bevinden zich vaak onderzoekers in opleiding en artsen in opleiding, hooggekwalificeerde werknemers met een relatief laag

loon. Als aanvullend criterium ten opzichte van de CBS-benadering is de groep expats geselecteerd die behoren tot de groep internationals volgens de definitie van Decisio.

De grens van de 25% hoogste inkomens om de groep expats af te bakenen is in zekere zin arbitrair. Het CBS heeft er in haar studie naar de omvang van de groep expats in Nederland daarom voor gekozen om ook twee andere inkomensgrenzen te hanteren, namelijk de werknemers met de 35% hoogste inkomens en de groep werknemers met de 15% hoogste inkomens. In deze rapportage wordt bij de afbakening van de omvang van de groep internationals naar deze drie verschillende grenzen gekeken. In de verder verdieping op de uitkomsten wordt de grens van 25% gehanteerd.

Vanwege mogelijke herleidbaarheid van uitkomsten stelt het CBS eisen aan de mate waarin uitkomsten uitgesplitst mogen worden. Dit heeft tot gevolg dat waar uitkomsten zijn uitgesplitst naar het niveau van woonwijken en een onderscheid wordt gemaakt naar achtergrondkenmerken van huishoudens, kleine groepen niet in beeld kunnen worden gebracht.

Omdat de afbakening van kenniswerkers en expats vereist dat gebruik wordt gemaakt van inkomensgegevens, hebben de gebruikte data betrekking op het jaar 2017. De inkomensgegevens in de CBS Microdata zijn afkomstig van de Belastingdienst. De Belastingdienst stelt een inkomen na twee jaar definitief vast. Hierdoor is de meest actuele data altijd van twee jaar terug.

Geprivilegieerden

In De Haag is zoals aangegeven de groep geprivilegieerden van groot belang. Dit betreft diplomaten, ambassade medewerkers en hun personeel. Het betreft ook een groep buitenlandse werknemers die moeilijk is te traceren in de beschikbare data. Deze groep is deels niet ingeschreven in de BRP en is daarom in de CBS microdatabestanden ook niet als geheel terug te vinden. Informatie van het ministerie van Buitenlandse Zaken geeft inzicht in de aantallen geprivilegieerden die wel en niet zijn ingeschreven in de BRP en ook in de wijken in de stad waar zij wonen. Met die informatie is een inschatting gemaakt welk deel van de internationals in deze rapportage op basis van de CBS Microdata niet in beeld is. Daarmee kan in hoofdstuk 2 op hoofdlijnen de totale groep internationals in Den Haag worden geduid en de wijken waar zij met name wonen. Waar het gaat over de achtergrondkenmerken van de internationals op basis van de CBS Microdata, hebben uitkomsten in deze rapportage betrekking op het deel van de internationals die zijn ingeschreven in de BRP.

1.4 Leeswijzer

- Hoofdstuk 2 gaat over de omvang en samenstelling van de groepen internationals en expats in Den Haag en in de regio Haaglanden, op basis van registergegevens uit de CBS Microdata.
- In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de woonsituatie van internationals en expats in de gemeente en in de regio, eveneens op basis van registergegevens uit de CBS Microdata. Tevens wordt ingegaan op de woon-werkrelaties. Welke internationals en expats wonen in de stad en in de regio en waar werken men? Hoeveel internationals en expats wonen buiten de regio, maar werken er wel? Hoe is de werksituatie van internationals en expats in Den Haag?
- In hoofdstuk 4 wordt de samenstelling in beeld gebracht van de groep internationals die voor dit onderzoek zijn geënquêteerd.

- In hoofdstuk 5 wordt nader ingezoomd op de woonsituatie van internationals in Den Haag. Wat zijn hun ervaringen bij het vinden van een woning en wat zijn de eisen die zij stellen. Deze informatie is verkregen door het uitvoeren van een enquête onder de doelgroepen.
- Hoofdstuk 6 gaat over de ervaringen met voorzieningen voor internationals in Den Haag.
- In hoofdstuk 7 wordt stilgestaan bij de verhuishwensen van internationals en de aantrekkelijkheid van verschillende woonmilieus in de stad voor deze groep.
- Hoofdstuk 8 gaat in op de woonsituatie van internationals volgens relocators en HR-medewerkers.
- In bijlage 1 zijn factsheets uitgewerkt die een snel inzicht geven in de woon- en werksituatie van internationals in Den Haag en in de regio Haaglanden. In de factsheets wordt daarnaast ingegaan op de woonwensen van internationals en op de knelpunten die zij ervaren op de woningmarkt.
- In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van gebruikte Microdata-bestanden.
- In bijlage 3 staat een kaart met de gehanteerde wijkindeling binnen Den Haag.
- In bijlage 4 staat een overzicht van het aantal internationals per wijk in Den Haag.

Voor in deze rapportage is een uitgebreide samenvatting opgenomen.

2 Expats en internationals in Den Haag en in de regio Haaglanden

Hoofdstuk 2 gaat over de aantallen internationals en expats in Den Haag en in de regio Haaglanden en hun achtergronden, zoals nationaliteit, leeftijd en huishoudenssamenstelling. Eerst wordt ingegaan op de internationals en expats die in Den Haag wonen, daarna op de groepen die in de regio Haaglanden wonen.

2.1 Den Haag

De onderstaande tabel laat op basis van de Microdata zien welke aantallen internationals en expats in Den Haag woonachtig zijn. De gepresenteerde groepen zijn cumulatieve groepen. Dit wil zeggen dat de expats ook onderdeel uitmaken van de groep internationals. Op dezelfde wijze zijn de expats met de 15% hoogste inkomens tevens onderdeel van de groep expats met de 25% hoogste inkomens en is deze groep weer onderdeel van de expats met de 35% hoogste inkomens.

Tabel 2.1: Gemeente Den Haag. Internationals en expats per stadsdeel, 2017.

Stadsdeel	Internationals		Expats (25% hoogste inkomens)		Expats (15% hoogste inkomens)		Expats (35% hoogste inkomens)	
Centrum	2.035	26%	970	26%	775	28%	1.155	26%
Escamp	785	10%	215	6%	130	5%	290	6%
Haagse Hout	1.550	20%	825	22%	625	22%	970	22%
Laak	465	6%	130	3%	75	3%	185	4%
Leidschenveen-Ypenburg	475	6%	270	7%	185	7%	320	7%
Loosduinen	315	4%	155	4%	105	4%	175	4%
Scheveningen	1.330	17%	795	21%	645	23%	915	20%
Segbroek	895	11%	355	10%	260	9%	460	10%
Gemeente Den Haag	7.850	100%	3.715	100%	2.800	100%	4.470	100%

Bron: CBS Microdata

In Den Haag wonen zo'n 7.850 huishoudens van buitenlandse internationals, volgens de in de inleiding beschreven afbakening (zie paragraaf 1.3). Van deze groep behoren 4.470 huishoudens tot de groep expats met de 35% hoogste inkomens, behoren 3.715 huishoudens tot de groep expats met de 25% hoogste inkomens en behoren 2.800 huishoudens tot de groep expats met de hoogste 15% inkomens.

De meeste internationals en expats wonen in het centrum van Den Haag. Het betreft 26% van de internationals. Naarmate verder wordt ingezoomd op de groep expats met de hoogste inkomens, loopt dit aandeel op naar 28%. Behalve in het centrum wonen veel expats in Haagse Hout en Scheveningen.

Geprivilegieerden

Een belangrijke kanttekening bij de gepresenteerde aantallen is dat de omvang van de groep geprivilegieerden in Den Haag niet af te leiden uit de CBS Microdata. Een deel van de geprivilegieerden is ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP) en is derhalve bekend in de Microdata, een deel van de geprivilegieerden is niet ingeschreven en dus ook niet opgenomen in de Microdata. Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft wel inzicht in het aantal niet-ingeschreven en in waar zij wonen binnen de stad.

Met die informatie is het mogelijk een inschatting te maken van de werkelijke omvang van de groep internationals in Den Haag.

Tabel 2.2: Gemeente Den Haag. Internationals, exclusief en inclusief in de BRP ingeschreven geprivilegieerden, 2017

Stadsdeel	Internationals, exclusief niet-ingeschreven geprivilegieerden		Internationals, inclusief niet-ingeschreven geprivilegieerden	
Centrum	2.035	26%	3.265	28%
Escamp	785	10%	875	8%
Haagse Hout	1.550	20%	1.935	17%
Laak	465	6%	510	4%
Leidschenveen-Ypenburg	475	6%	580	5%
Loosduinen	315	4%	415	4%
Scheveningen	1.330	17%	2.800	24%
Segbroek	895	11%	1.210	10%
Gemeente Den Haag	7.850	100%	11.590	100%

Bron: CBS Microdata, ministerie van Buitenlandse Zaken

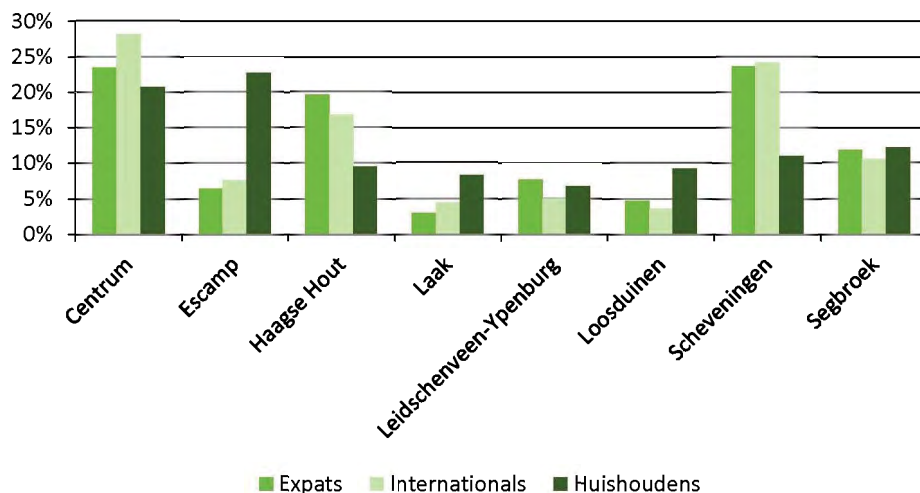
Inclusief de niet-ingeschreven geprivilegieerden bedraagt het aantal huishoudens van internationals in Den Haag ongeveer 11.590. De groep internationals die in de hoofdstukken 2 en 3 van deze rapportage in beeld wordt gebracht aan de hand van de CBS Microdata heeft dus betrekking op ongeveer twee derde van de in Den Haag woonachtige internationals. Het is aannemelijk dat een belangrijk deel van de geprivilegieerden in de groep expats met de 25% hoogste inkomens valt. Hoe groot dit deel is, is echter op basis van de beschikbare informatie niet vast te stellen.

De niet-ingeschreven geprivilegieerden wonen vaker dan de ingeschreven internationals in de stadsdelen Centrum en Scheveningen, en minder vaak in Escamp en Haagse Hout.

Spreiding over de stad

Door een vergelijking te maken met het totale aantal huishoudens per stadsdeel, wordt zichtbaar in welke stadsdelen naar verhouding veel internationals en expats wonen.

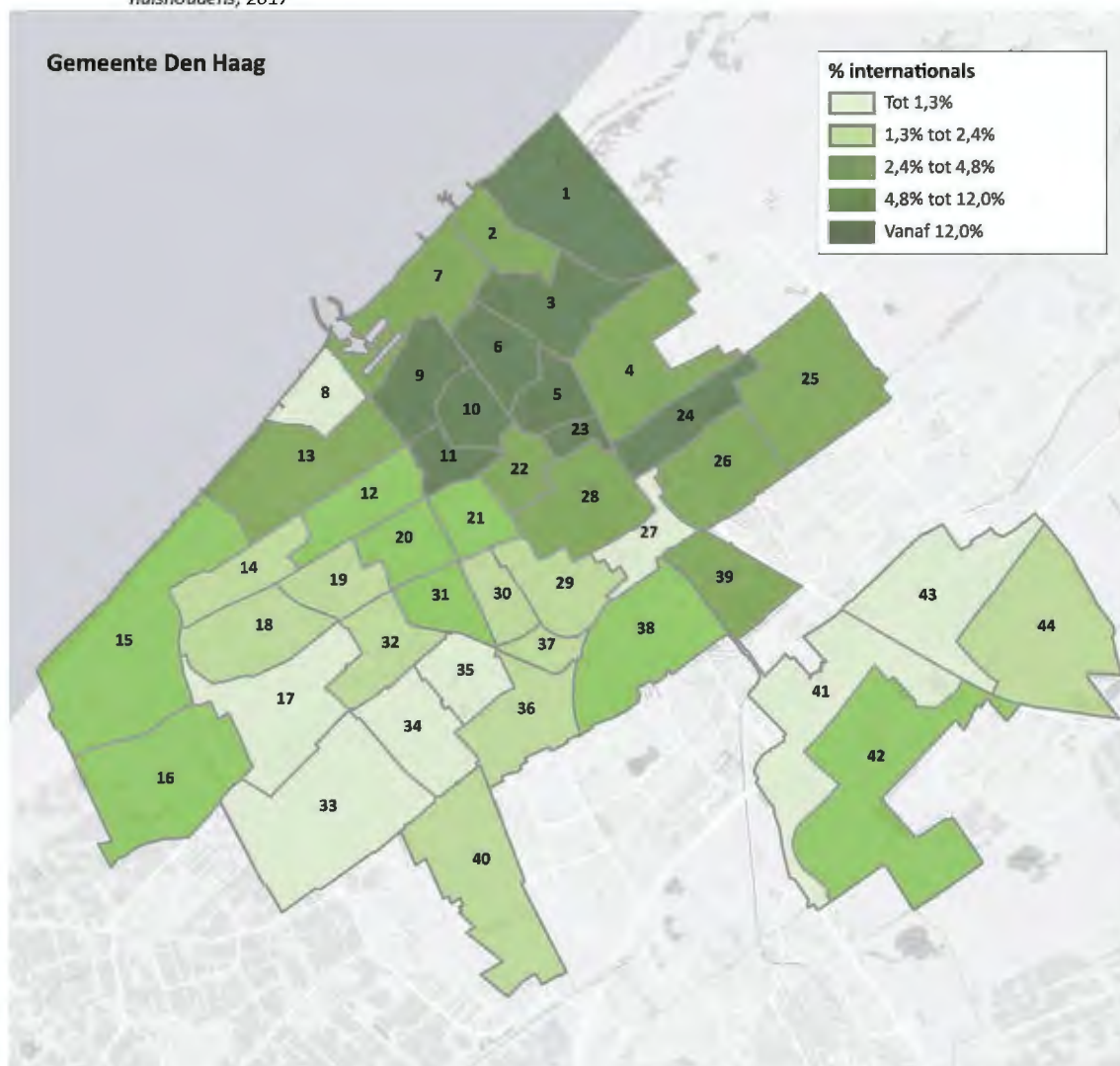
Figuur 2.1: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals en expats (25%-groep) over de stadsdelen in vergelijking met het totale aantal huishoudens, 2017.

Bron: CBS Microdata, Gemeente Den Haag

In vergelijking met de spreiding van alle Haagse huishoudens over de stadsdelen, wonen er ook *naar verhouding* veel internationals en expats in het Centrum, in Haagse Hout en in Scheveningen. In Escamp, Loosduinen en Laak wonen naar verhouding weinig internationals en expats.

Figuur 2.2: Gemeente Den Haag. Aandeel internationals (inclusief geprivilegieerden) per wijk in verhouding tot het totale aantal huishoudens, 2017

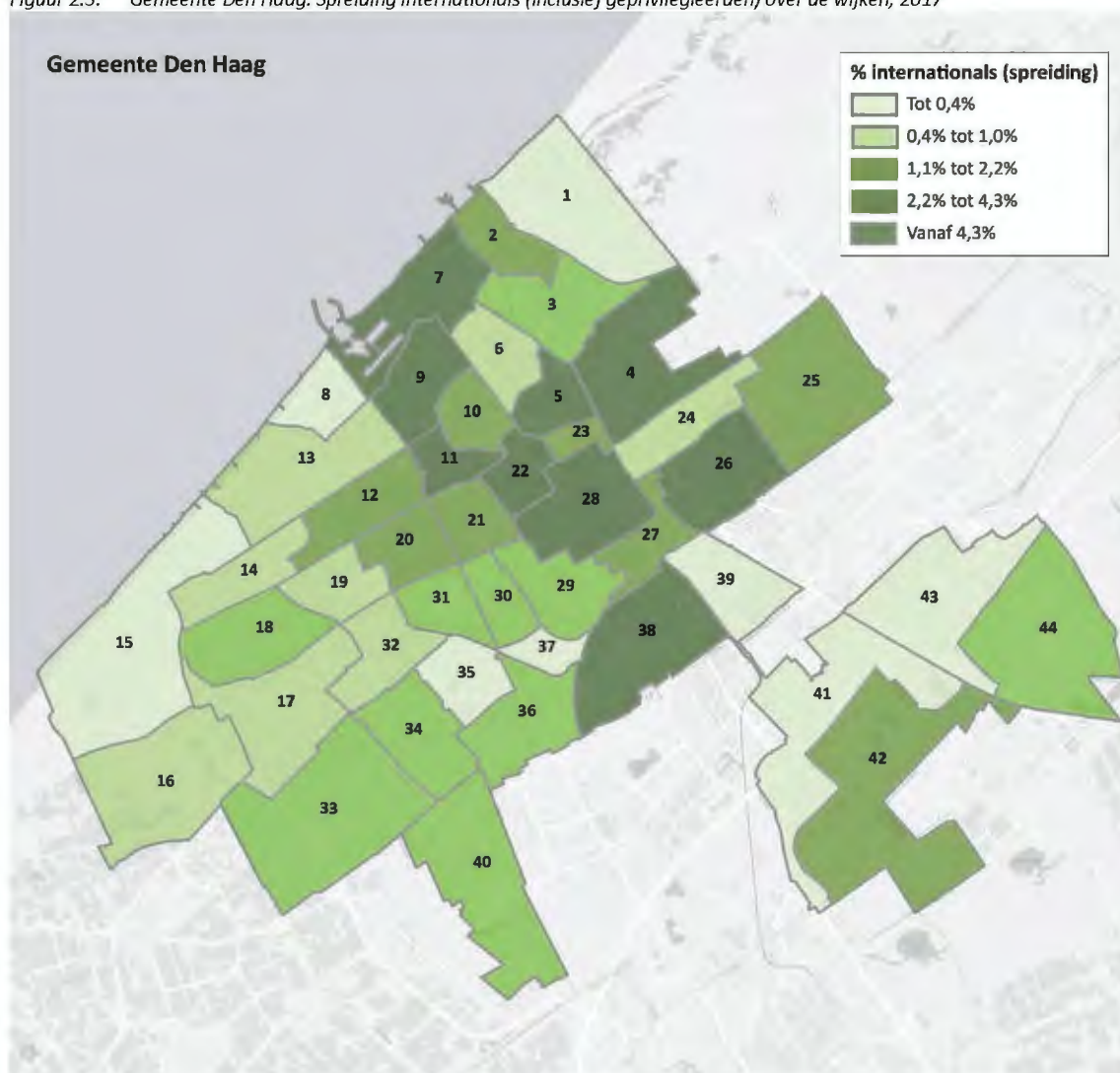

Bron: CBS Microdata, CBS Statline

Als we verder inzoomen op de wijken binnen de stad, blijkt dat in de wijken Oostduinen, Zorgvliet, Willemspark, Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes, Haagse Bos, Archipelbuurt, Westbroekpark en Duttendel, Geuzenveld en Statenkwartier en Duinoord in relatie tot het totale aantal huishoudens de hoogste aandelen internationals wonen in Den Haag. Hierbij moet worden aangetekend dat enkele van deze wijken erg kleine wijken zijn, met name Oostduinen en Haagse Bos.

Naast het aandeel huishoudens van internationals op het totale aantal huishoudens in de Haagse wijken, geeft de spreiding van de internationals over de verschillende wijken een goed voorbeeld van de keuzes die internationals maken bij het zoeken naar een woning.

Figuur 2.3: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals (inclusiefgeprivilegieerden) over de wijken, 2017

Bron: CBS Microdata, CBS Statline

De meeste internationals wonen in Den Haag in het Centrum. Het betreft 11% van de internationals die in de stad wonen. Andere wijken waar veel internationals wonen zijn Geuzen- en Statenkwartier (7% van de internationals in de stad), Bezuidenhout (7%), Benoordenhout (5%), Zeeheldenkwartier (5%), Archipelbuurt (5%), Scheveningen (5%), Duinoord (5%) en Laakkwartier en Spoorwijk (4%). In deze wijken woont ruim de helft van de internationals in de stad.

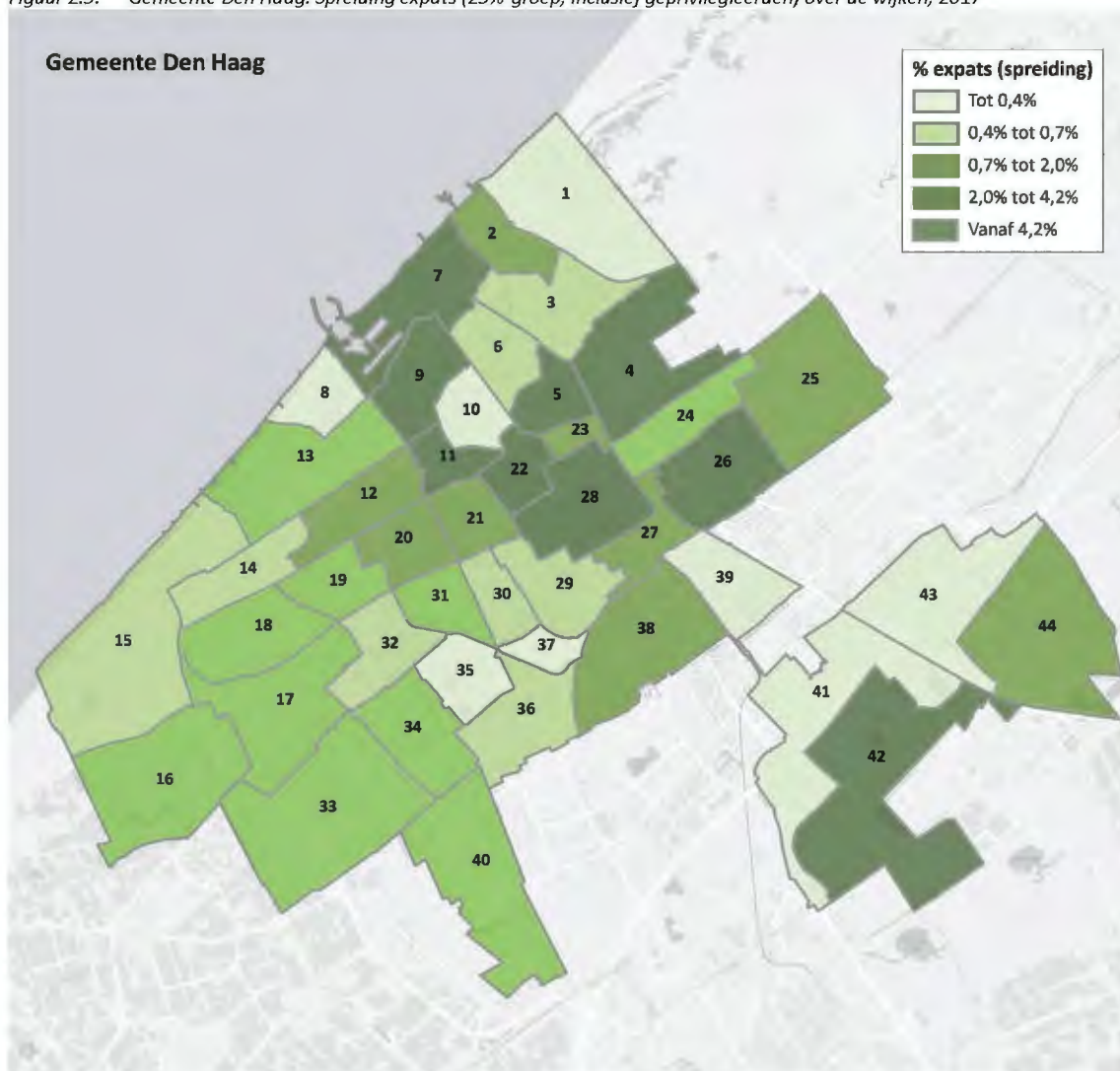
Figuur 2.4: Gemeente Den Haag. Aandeel expats (25%-groep, inclusief geprivilegieerden) per wijk in verhouding tot het totale aantal huishoudens, 2017

Bron: CBS Microdata, CBS Statline

Naar verhouding tot het totale aandeel huishoudens per wijk, wonen er in de wijken Haagse Bos, Willemspark, Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes, Archipelbuurt, Geuzenveld en Statenkwartier, Zorgvliet, Benoordenhout, Duinoord en Bezuidenhout veel expats.

Figuur 2.5: Gemeente Den Haag. Spreiding expats (25%-groep, inclusief geprivilegieerden) over de wijken, 2017

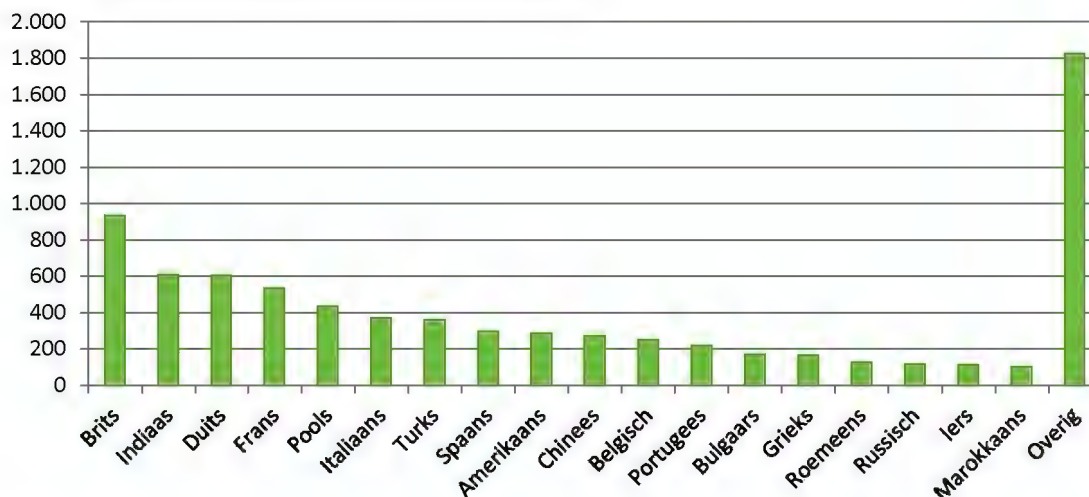
Bron: CBS Microdata, CBS Statline

Bezien naar de spreiding over de stad, wonen de meeste expats in de wijken Centrum (10%), Bezuidenhout (10%), Geuzenveld en Statenkwartier (8%), Benoordenhout (8%), Ypenburg (5%), Archipelbuurt (5%), Duinoord (5%), Zeeheldenkwartier (5%) en Scheveningen (4%). In deze wijken woont 60% van de expats.

Achtergronden internationals in Den Haag

Nationaliteiten

Figuur 2.6: Gemeente Den Haag. Nationaliteit internationals, 2017

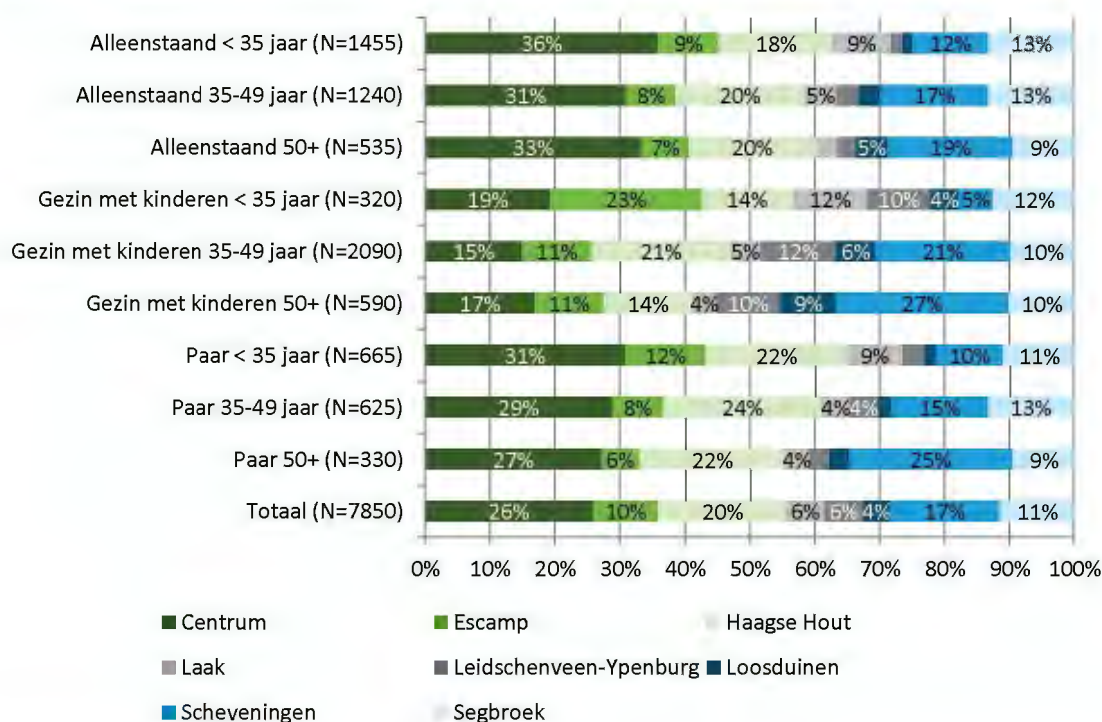

Bron: CBS Microdata

Internationals in Den Haag hebben vele nationaliteiten. De grootste groep betreft werknemers uit het Verenigd Koninkrijk, gevolgd door India en Duitsland. Fransen en Polen completeren de top 5.

Huishoudenssamenstelling en leeftijd

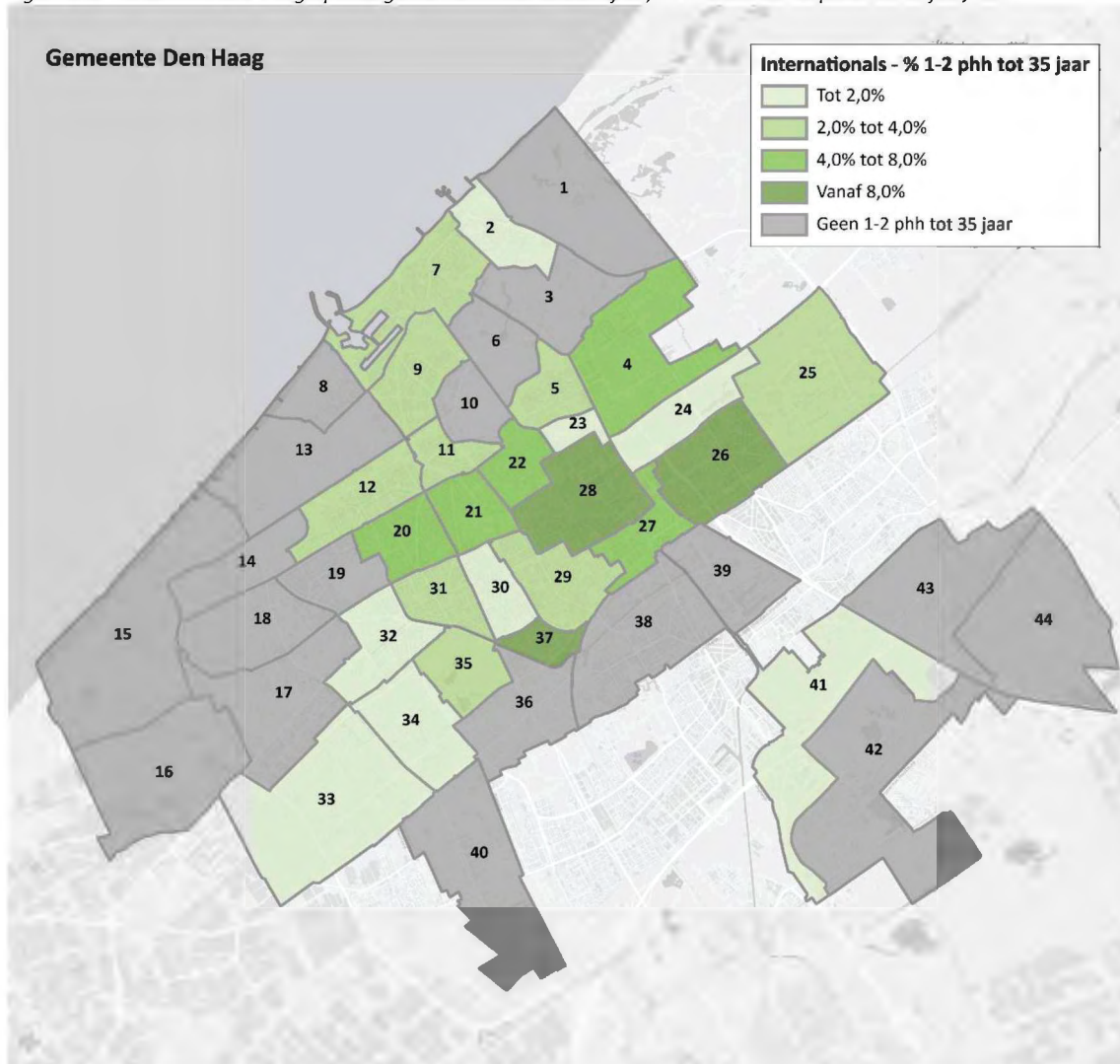
Figuur 2.7: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de stad naar huishoudenssamenstelling en leeftijd, 2017

Bron: CBS Microdata

Internationals die een huishouden zonder kinderen vormen, wonen vaker in het stadsdeel Centrum. Van de alleenstaande internationals in Den Haag woont ongeveer een derde in het centrum. Van de paren zonder kinderen is dit ongeveer een kwart tot een derde. Voor alleenstaande internationals en paren is Haagse Hout een aantrekkelijk stadsdeel, maar ook voor gezinnen in de leeftijd van 35 tot en met 49 jaar. Jonge gezinnen wonen naar verhouding vaak in stadsdeel Escamp (23%). Naarmate internationals ouder zijn, wonen zij vaker in Scheveningen. Internationals wonen verhoudingsgewijs weinig in de stadsdelen Laak, Leidschenveen-Ypenburg, Loosduinen en Segbroek.

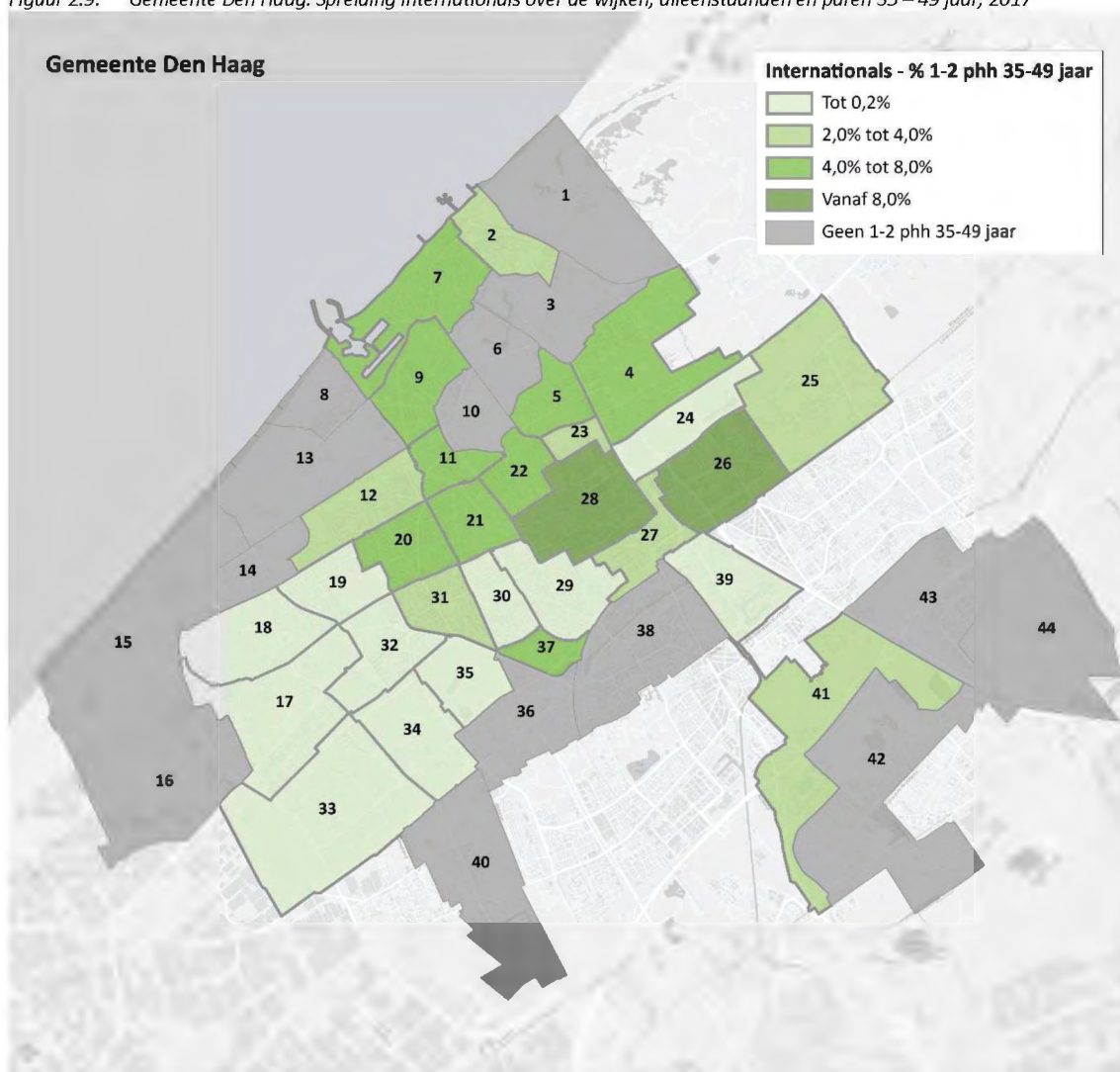
Figuur 2.8: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, alleenstaanden en paren tot 35 jaar, 2017

Bron: CBS Microdata

Jonge alleenstaande internationals en paren (tot 35 jaar) wonen vaak in de wijken Centrum (14%), Bezuidenhout (10%) en Groente- en Fruitmarkt (10%).

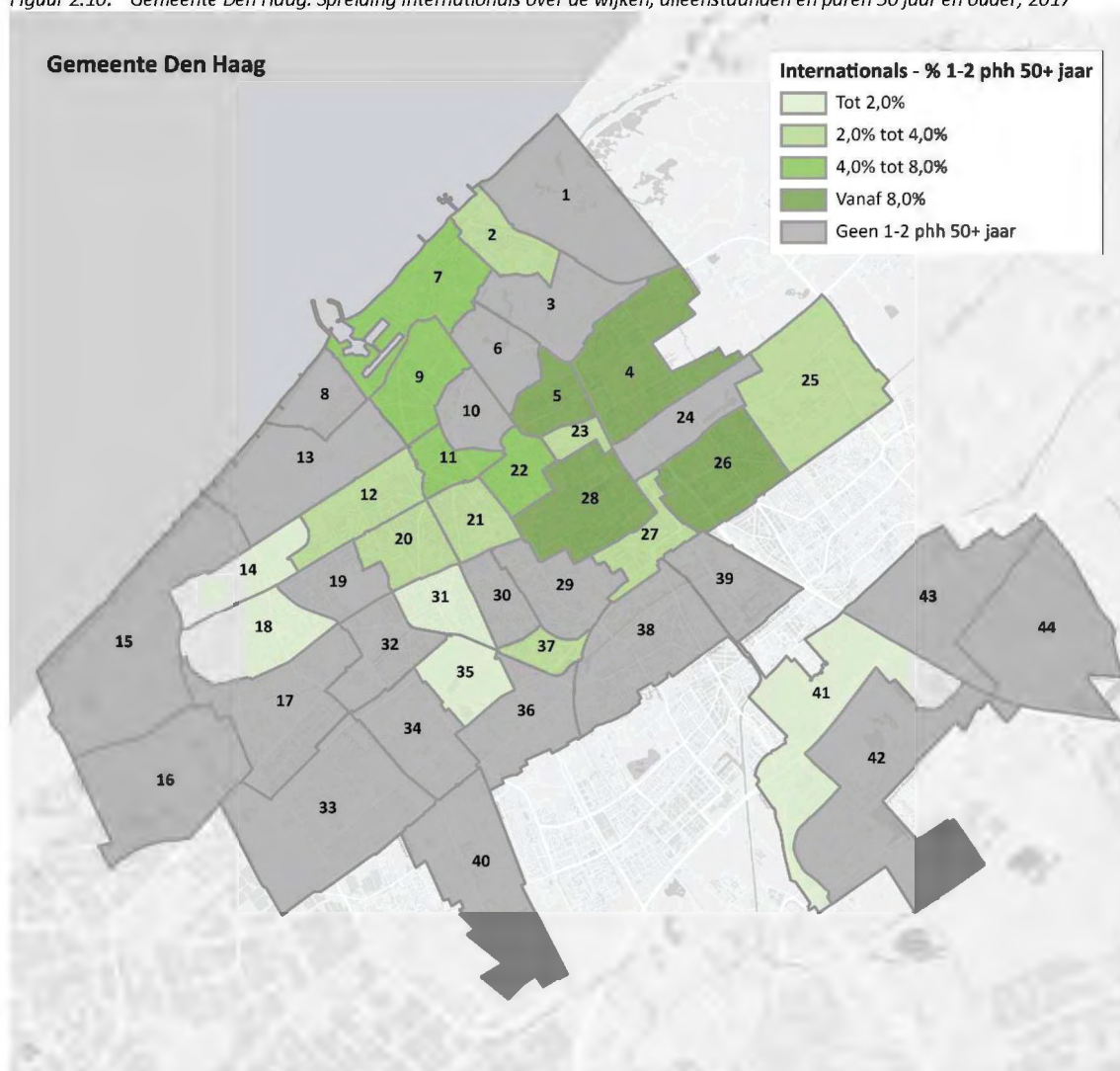
Figuur 2.9: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, alleenstaanden en paren 35 – 49 jaar, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande internationals en paren in de leeftijd van 35 tot en met 49 jaar wonen vaak in de wijken Centrum (14%) en Bezuidenhout (14%).

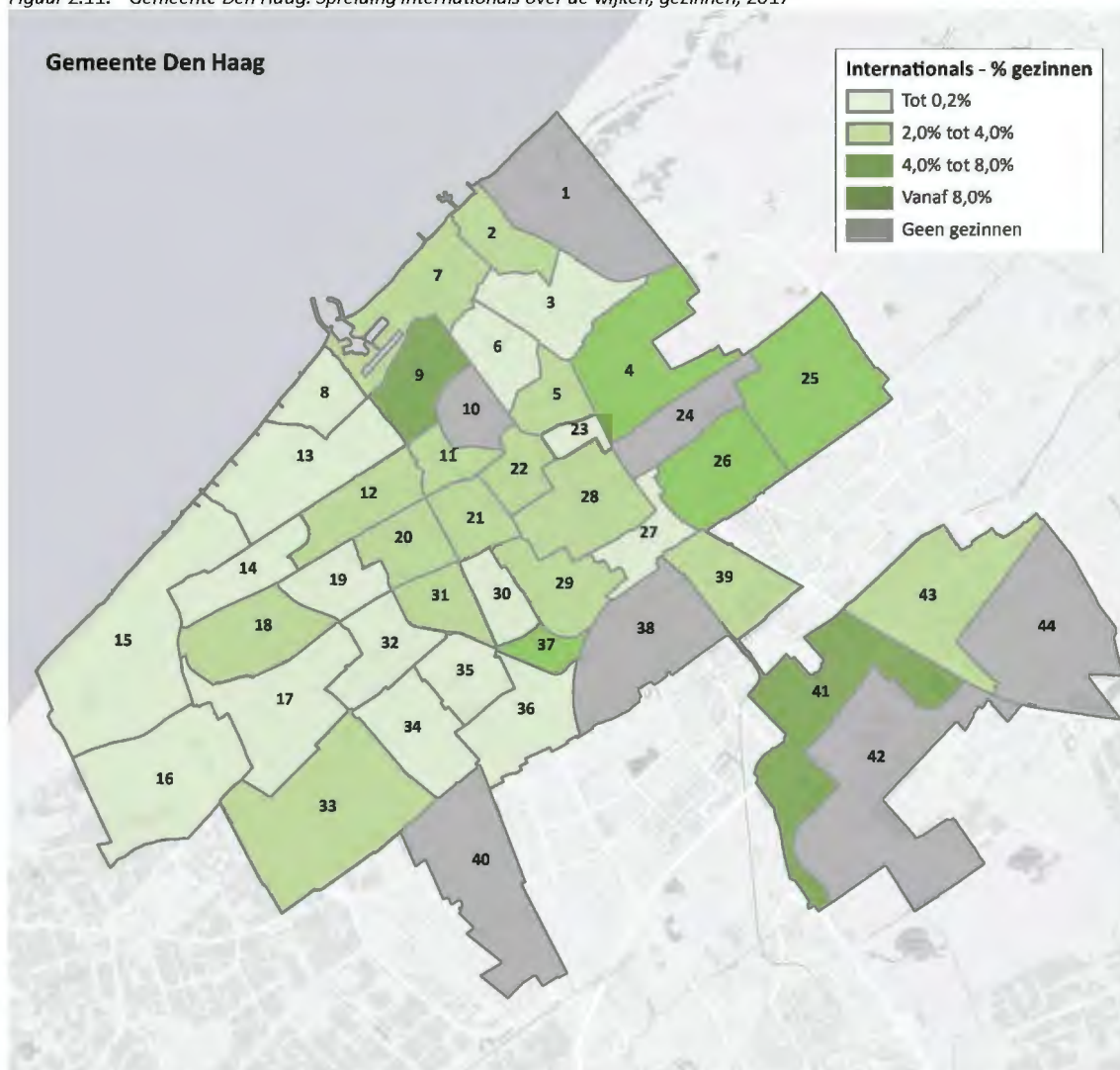
Figuur 2.10: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, alleenstaanden en paren 50 jaar en ouder, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande internationals en paren in de leeftijd van 50 jaar en ouder wonen vaak in de wijken Centrum (14%), Bezuidenhout (11%), Benoordenhout (10%), Archipelbuurt (9%) en Geuzen- en Statenkwartier (8%).

Figuur 2.11: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, gezinnen, 2017

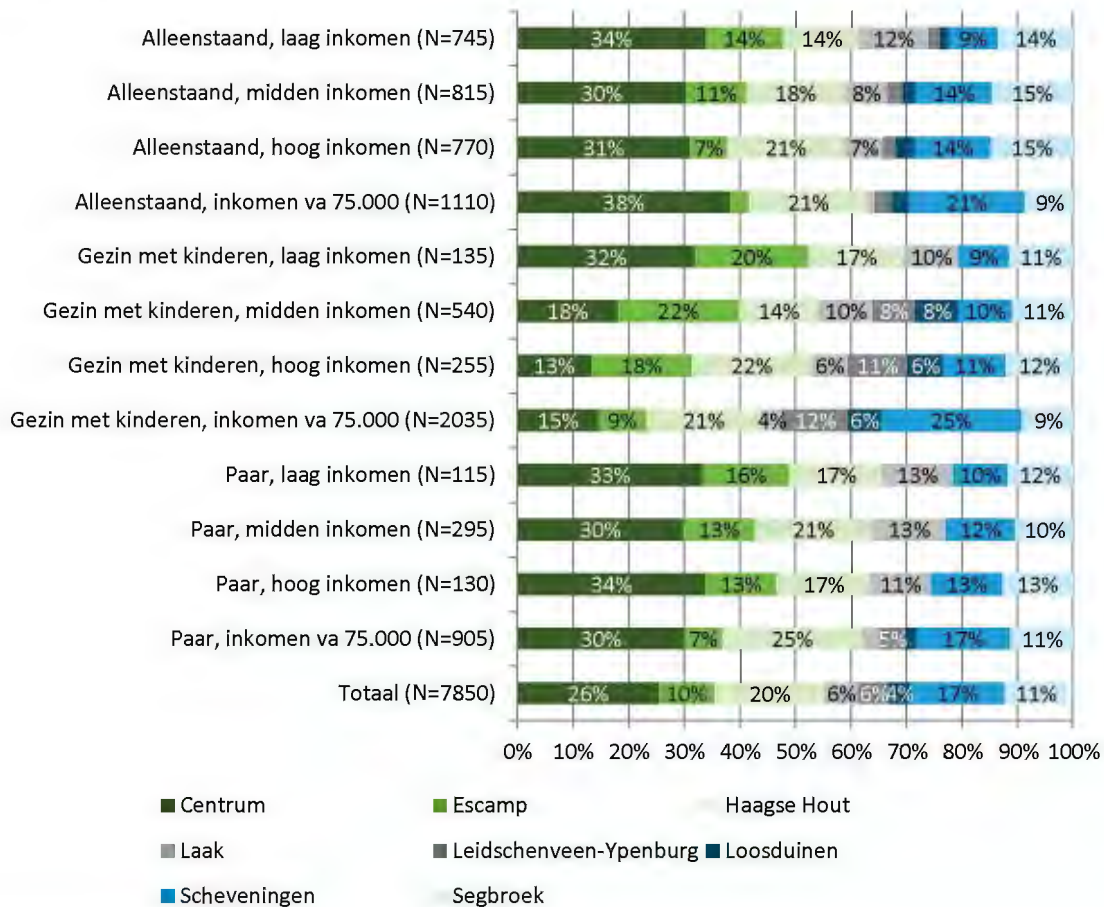

Bron: CBS Microdata

Internationale gezinnen wonen vaak in de wijken Geuzen- en Statenkwartier (9%) en Hoornwijk (8%).

Huishoudenssamenstelling en inkomen

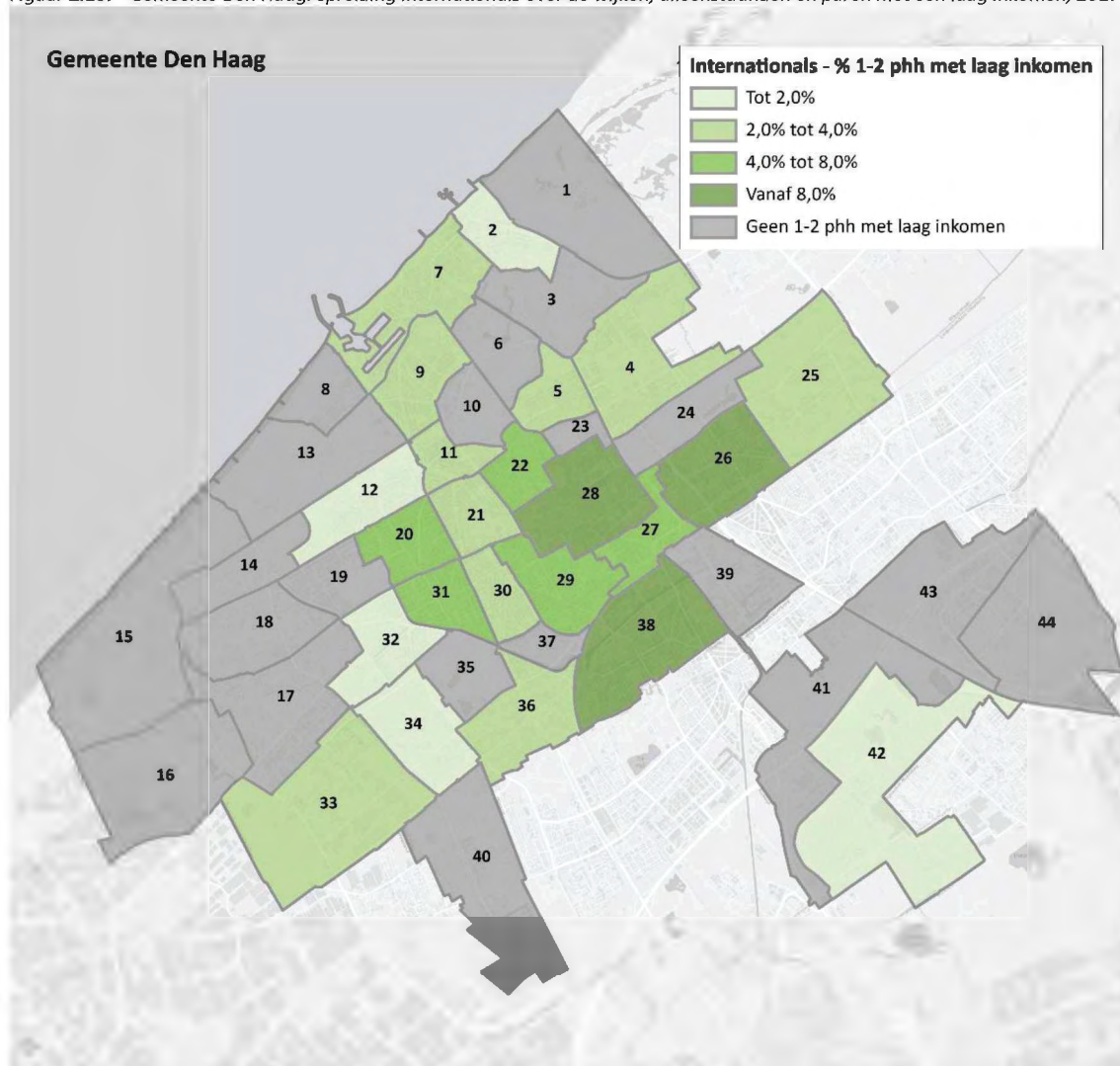
Figuur 2.12: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de stad naar huishoudenssamenstelling en inkomen, 2017

Bron: CBS Microdata

Als we vervolgens naar het inkomen van internationals kijken, blijkt dat de huishoudenssituatie vaak bepalender is voor het stadsdeel waar men woont dan het inkomen. Ongeacht het inkomen wonen veel alleenstaande internationals en paren in het stadsdeel Centrum. Wel is zichtbaar dat naarmate internationals een hoger inkomen hebben, zij vaker in de stadsdelen Haagse Hout en Scheveningen wonen.

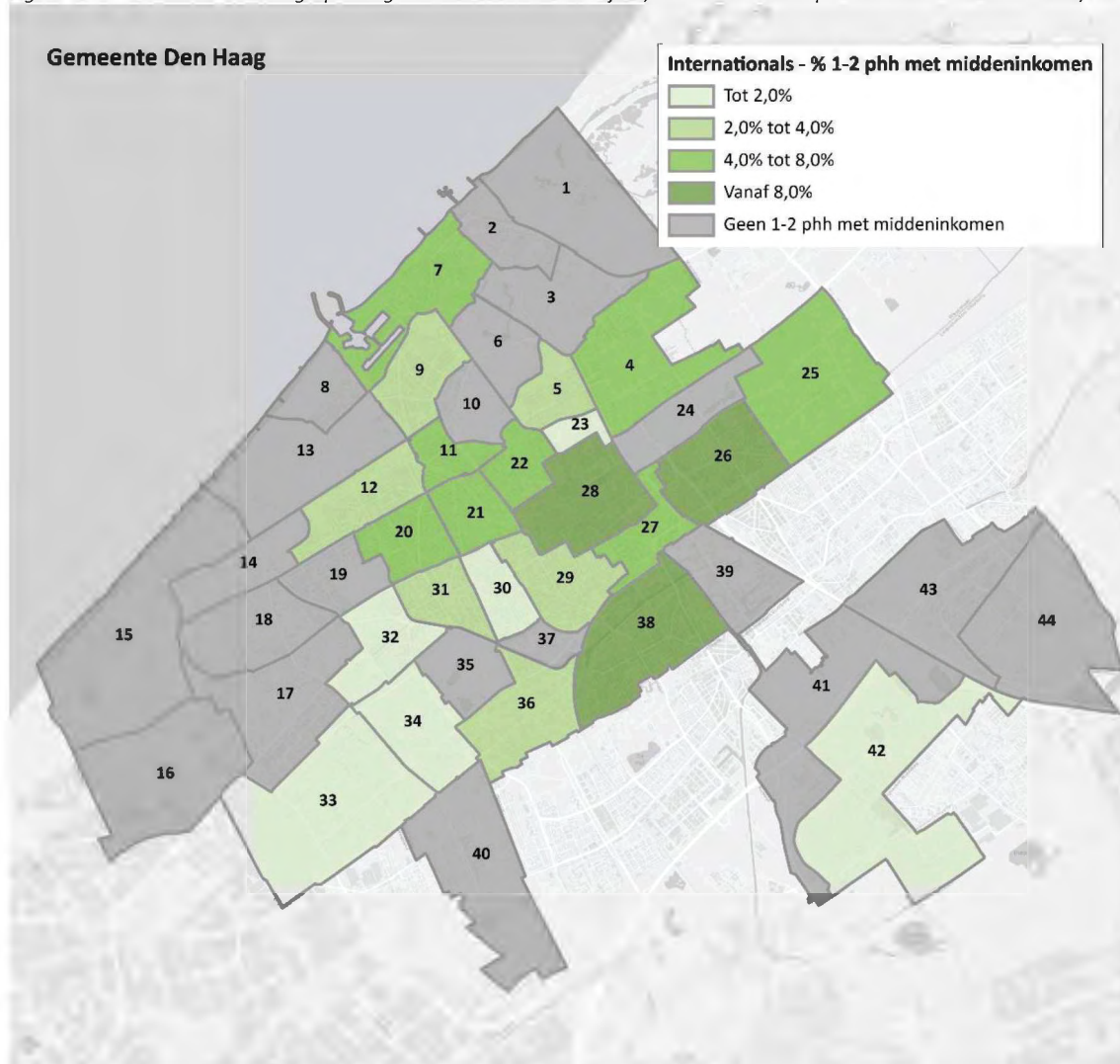
Figuur 2.13: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, alleenstaanden en paren met een laag inkomen, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande internationals en paren met een laag inkomen wonen vaak in de wijken Laakkwartier en Spoorwijk (15%), Centrum (12%) en Bezuidenhout (9%).

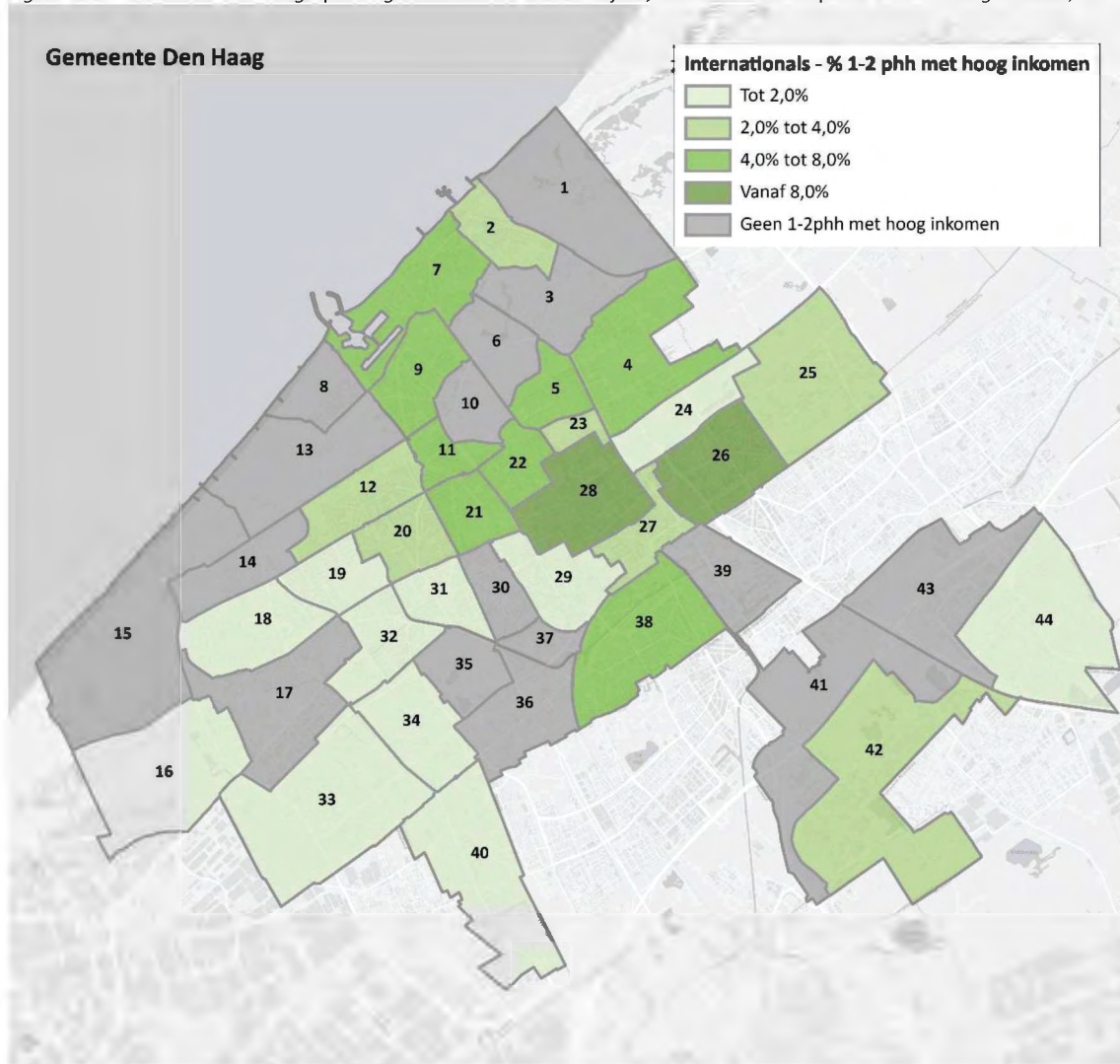
Figuur 2.14: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, alleenstaanden en paren met een middeninkomen, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande internationals en paren met een middeninkomen wonen vaak in de wijken Centrum (11%), Laakkwartier en Spoorwijk (10%) en Bezuidenhout (9%).

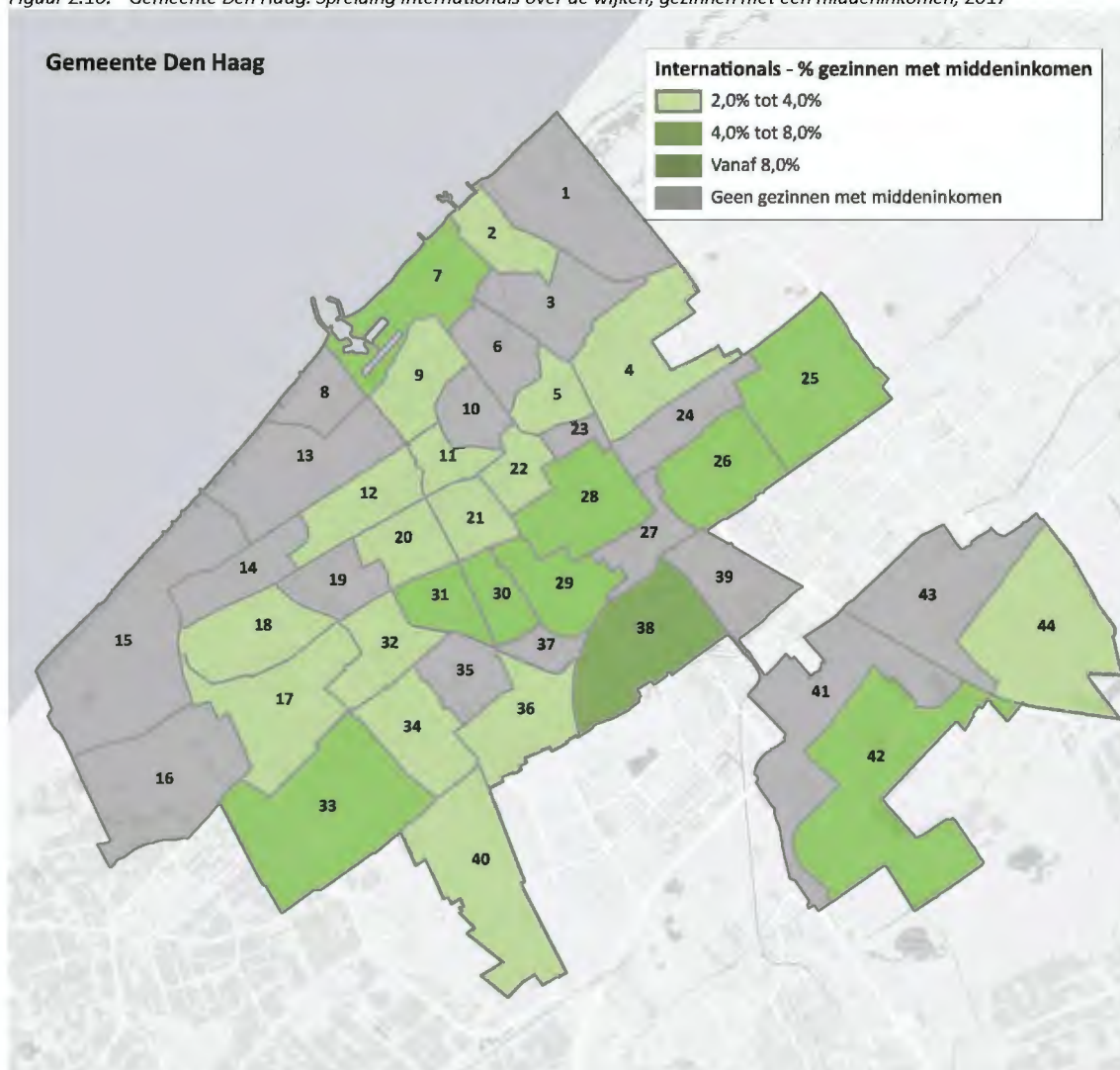
Figuur 2.15: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, alleenstaanden en paren met een hoog inkomen, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande internationals en paren met een hoog inkomen wonen vaak in de wijken Centrum (16%) en Bezuidenhout (14%).

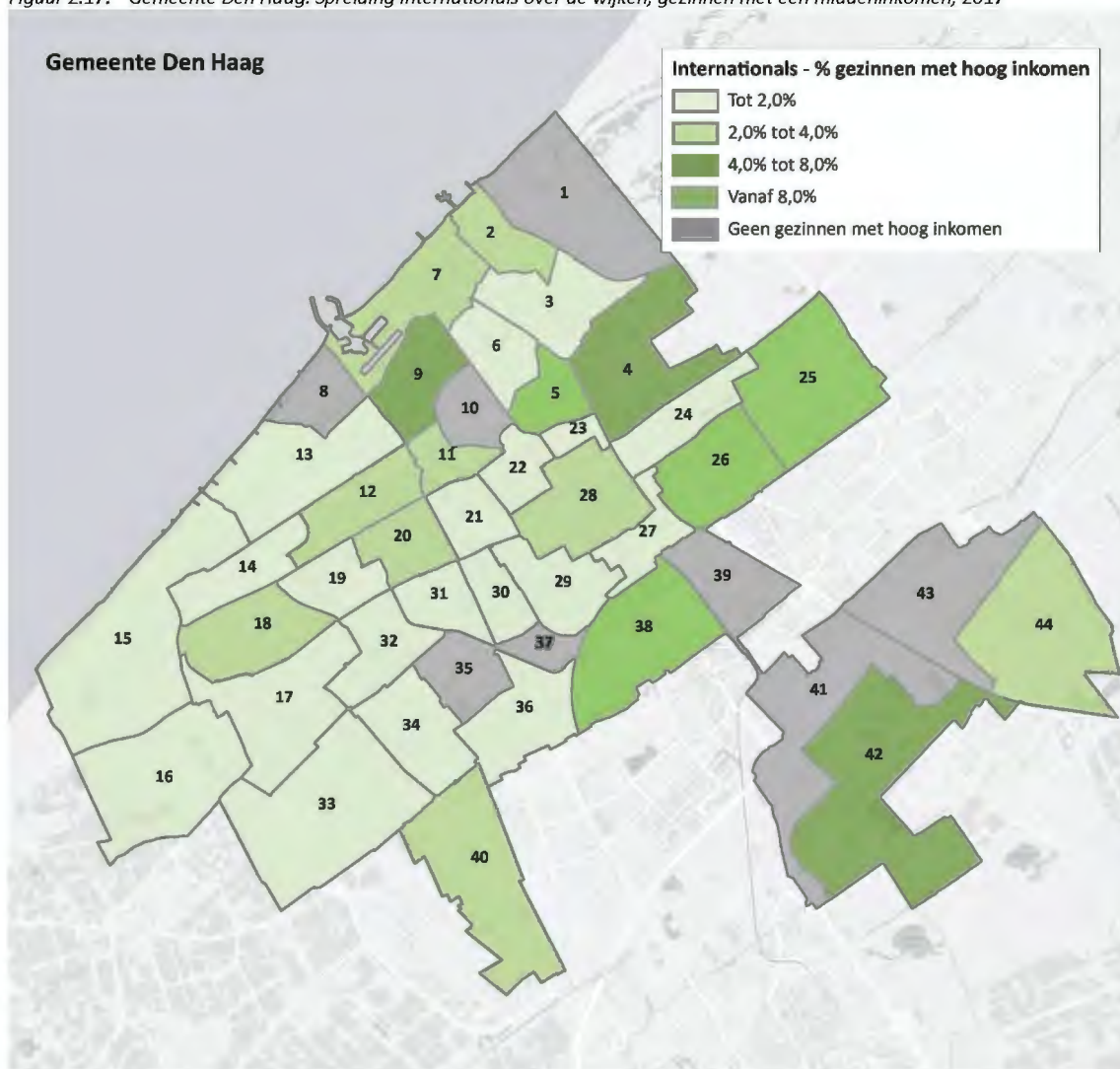
Figuur 2.16: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, gezinnen met een middeninkomen, 2017

Bron: CBS Microdata

Internationale gezinnen met een middeninkomen wonen vaak in de wijk Laakkwartier en Spoorwijk (10%).

Figuur 2.17: Gemeente Den Haag. Spreiding internationals over de wijken, gezinnen met een middeninkomen, 2017

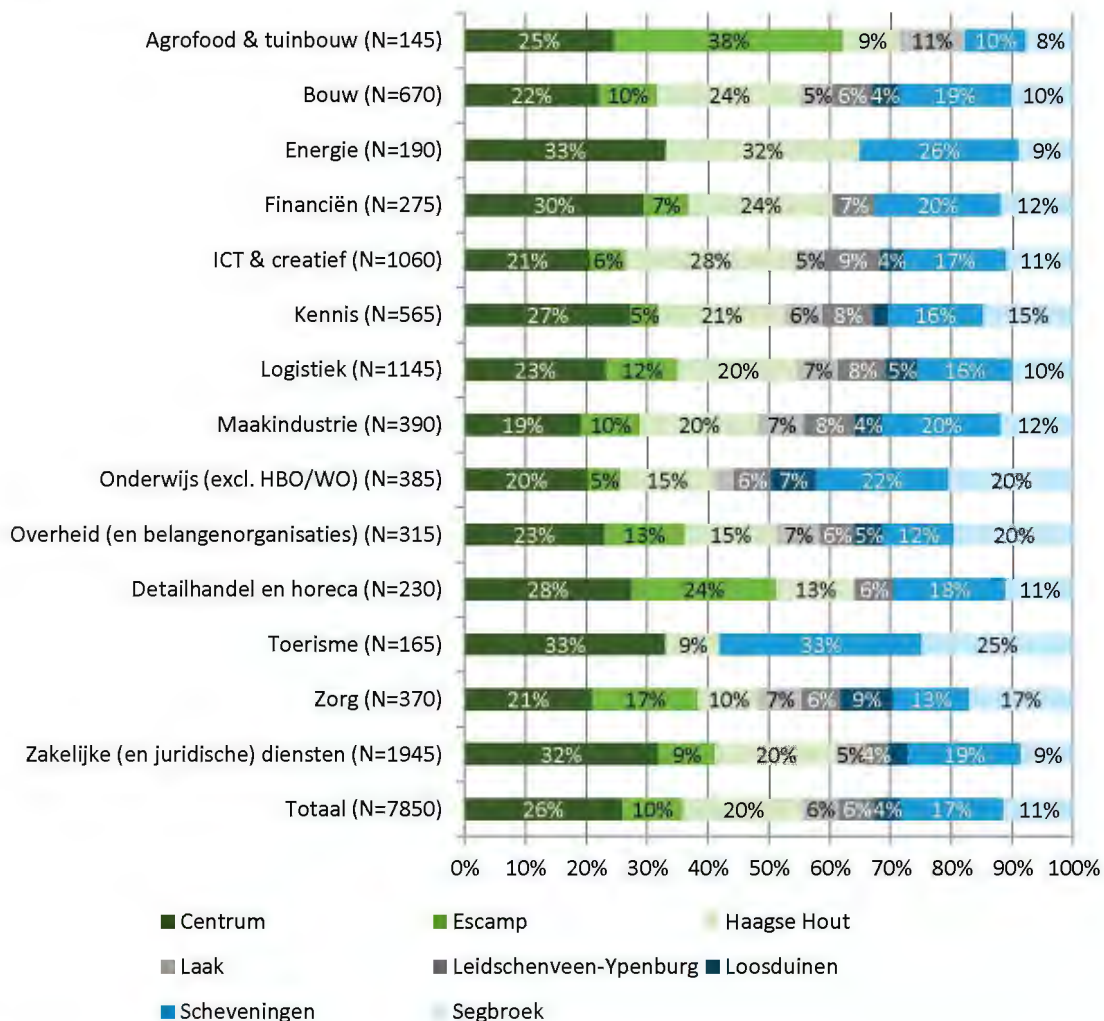

Bron: CBS Microdata

Internationale gezinnen met een hoog inkomen wonen vaak in de wijken Geuzen- en Statenkwartier (12%), Benoordenhout (9%) en Ypenburg (9%).

Werksectoren

Figuur 2.18: Gemeente Den Haag. Spreiding van internationals over de stad naar sector waarin zij werkzaam zijn, 2017

Bron: CBS Microdata

Veel internationals wonen zoals beschreven in het stadsdeel Centrum. Dat geldt voor internationals in alle onderscheiden werksectoren. Er zijn wel bepaalde sectoren waar naar verhouding veel internationals in het stadsdeel Centrum wonen. Van de internationale huishoudens die werkzaam zijn in de sectoren Energie, Toerisme, Zakelijke (en juridische) diensten en Financiën, woont 30% of meer in het stadsdeel Centrum. Ook in het stadsdeel Haagse Hout wonen veel internationals. Hier is de spreiding naar sector waarin zij werkzaam zijn groter. Met name internationals die werkzaam zijn in de sectoren Energie, ICT & creatief, Financiën en Bouw wonen naar verhouding vaak in Haagse Hout. In Scheveningen zijn naar verhouding veel internationals woonachtig die werkzaam zijn in de sectoren Toerisme en Energie. Ook in Segbroek wonen veel internationale huishoudens die werkzaam zijn in het Toerisme. Internationals die werken in de sectoren Agrofood en tuinbouw wonen vaak in Escamp. Datzelfde geldt voor internationals die werkzaam zijn in de Detailhandel en horeca.

Als we voor de grootste sectoren waar internationals werkzaam zijn verder inzoomen op de wijken ontstaat het volgende beeld:

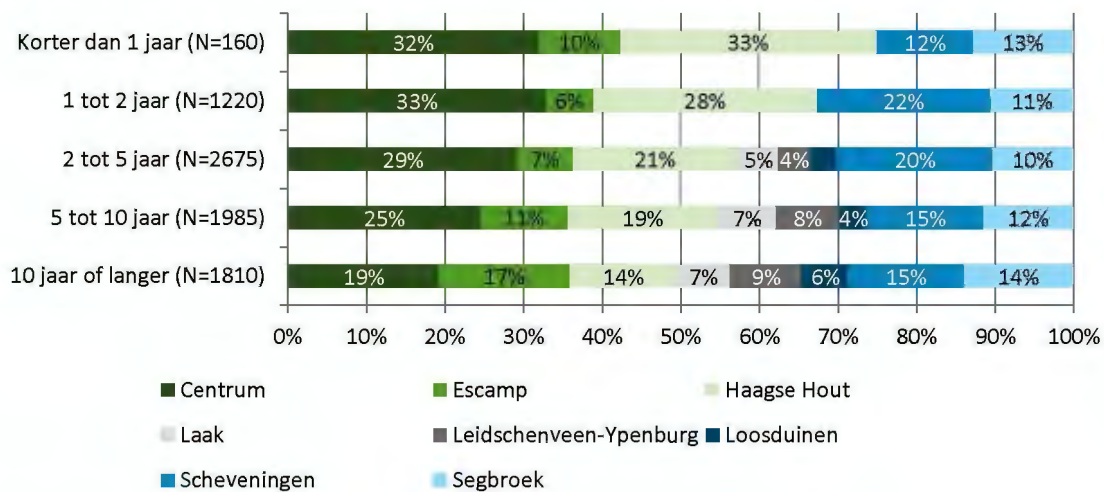
Tabel 2.3: Gemeente Den Haag. Belangrijkste woonwijken **internationals** voor de grootste sectoren waar internationals werkzaam zijn, 2017

Sectoren	Belangrijkste woonwijken
Zakelijke (en juridische) diensten	Centrum Bezuidenhout Benoordenhout Geuzen- en Statenviertel Archipelbuurt
Logistiek	Bezuidenhout Centrum Laakkwartier en Spoorwijk Geuzen- en Statenviertel Ypenburg
ICT & creatief	Bezuidenhout Centrum Mariahoeve en Marlot Benoordenhout Ypenburg
Bouw	Bezuidenhout Centrum Benoordenhout Geuzen- en Statenviertel Mariahoeve en Marlot
Kennis	Bezuidenhout Centrum Zeeheldenviertel Ypenburg Laakkwartier en Spoorwijk

Bron: CBS Microdata

De belangrijkste woonwijken voor internationals die geregeld terugkomen bij de sectoren waarin de meeste internationals die in Den Haag wonen werkzaam zijn, zijn Centrum, Benoordenhout, Bezuidenhout en Geuzen- en Statenviertel.

Figuur 2.19: Gemeente Den Haag. Verblifsduur sinds migratie internationals, naar stadsdelen, 2017

Bron: CBS Microdata

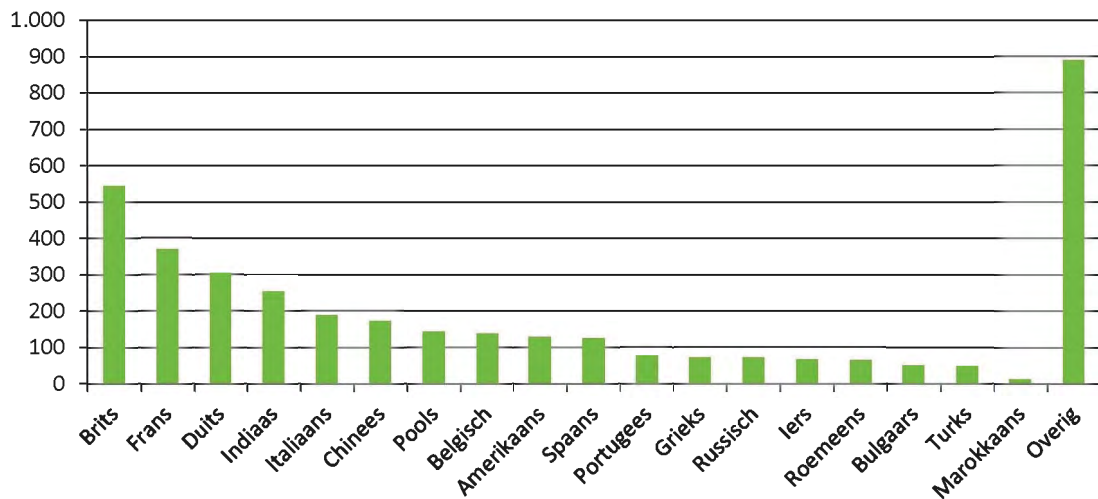
Internationals die korter dan een jaar in Den Haag wonen, wonen vaak in de stadsdelen Centrum en Haagse Hout. Daarnaast zijn Scheveningen, Segbroek en Escamp populair. Naarmate internationals langer in de stad wonen, spreiden zij meer uit over de stad. Dit hangt ook samen met de kansen en mogelijkheden op de woningmarkt en met het verblijfsperspectief. Als men net instroomt zijn particuliere huurwoningen het snelst beschikbaar. Veel internationals verhuizen daarom naar de wijken waar veel particuliere huurwoningen zijn. Naarmate men langer in de stad woont stroomt men door naar koopwoningen.

Achtergronden expats in Den Haag

De groep expats waarop wordt ingezoomd betreft de middelste van de onderscheiden categorieën, de expats met de 25% hoogste inkomens.

Nationaliteiten

Figuur 2.20: Gemeente Den Haag. Nationaliteit expats (25%-groep), 2017

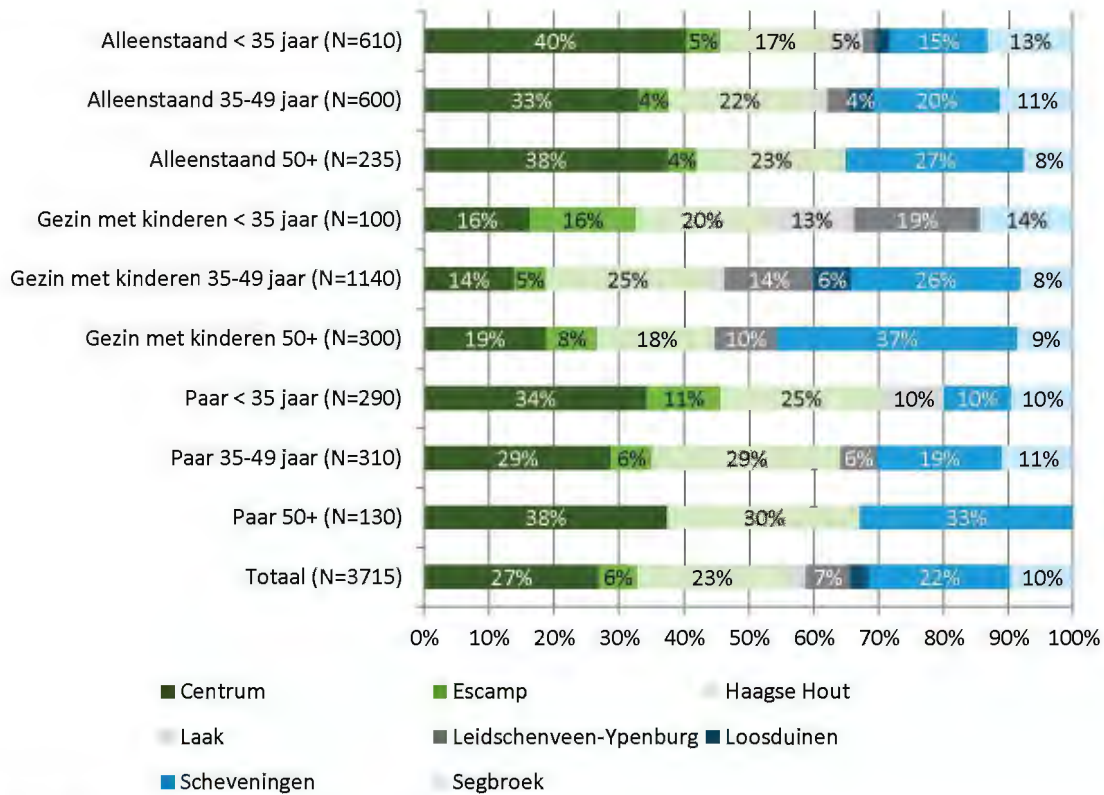

Bron: CBS Microdata

De top drie van nationaliteiten onder de expats met de 25% hoogste inkomens in Den Haag zijn Britten, Fransen en Duitsers. Op de vierde plek staan expats met de Indiase nationaliteit. Italië completeert de top 5.

Huishoudenssamenstelling en leeftijd

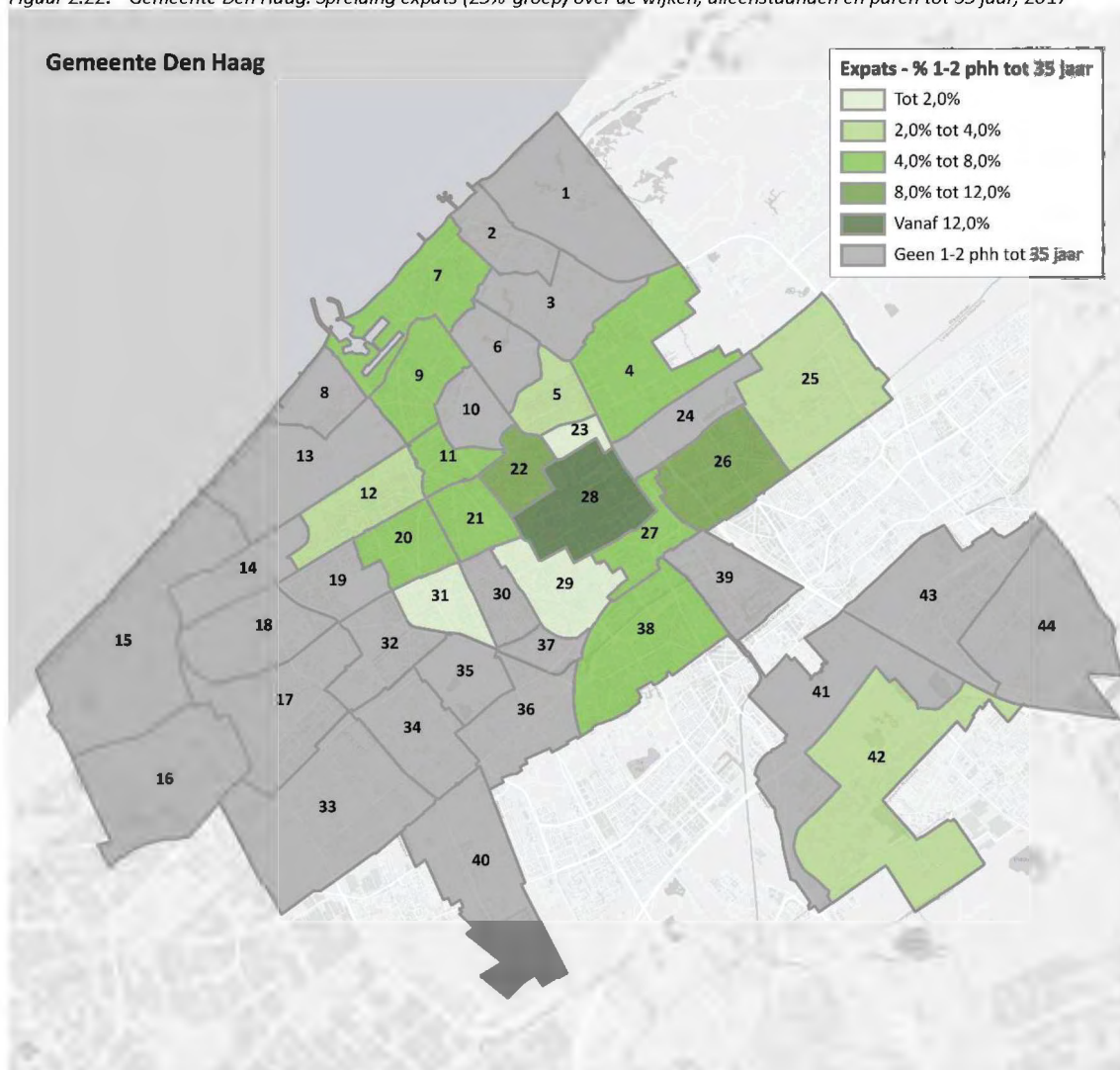
Figuur 2.21: Gemeente Den Haag. Spreiding expats (25%-groep) over de stad naar huishoudenssamenstelling en leeftijd, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande expats en paren wonen vaak in de stadsdelen Centrum, Haagse Hout en Scheveningen. In de stadsdelen Centrum en Haagse Hout wonen veel alleenstaande expats en paren in alle leeftijdscategorieën. In Scheveningen neemt het aandeel toe naarmate de leeftijd hoger is. Gezinnen kiezen minder voor het stadsdeel Centrum en vaker voor Haagse Hout en Scheveningen. Jonge expatgezinnen wonen niet of nauwelijks in Scheveningen, maar naar verhouding vaker in Escamp.

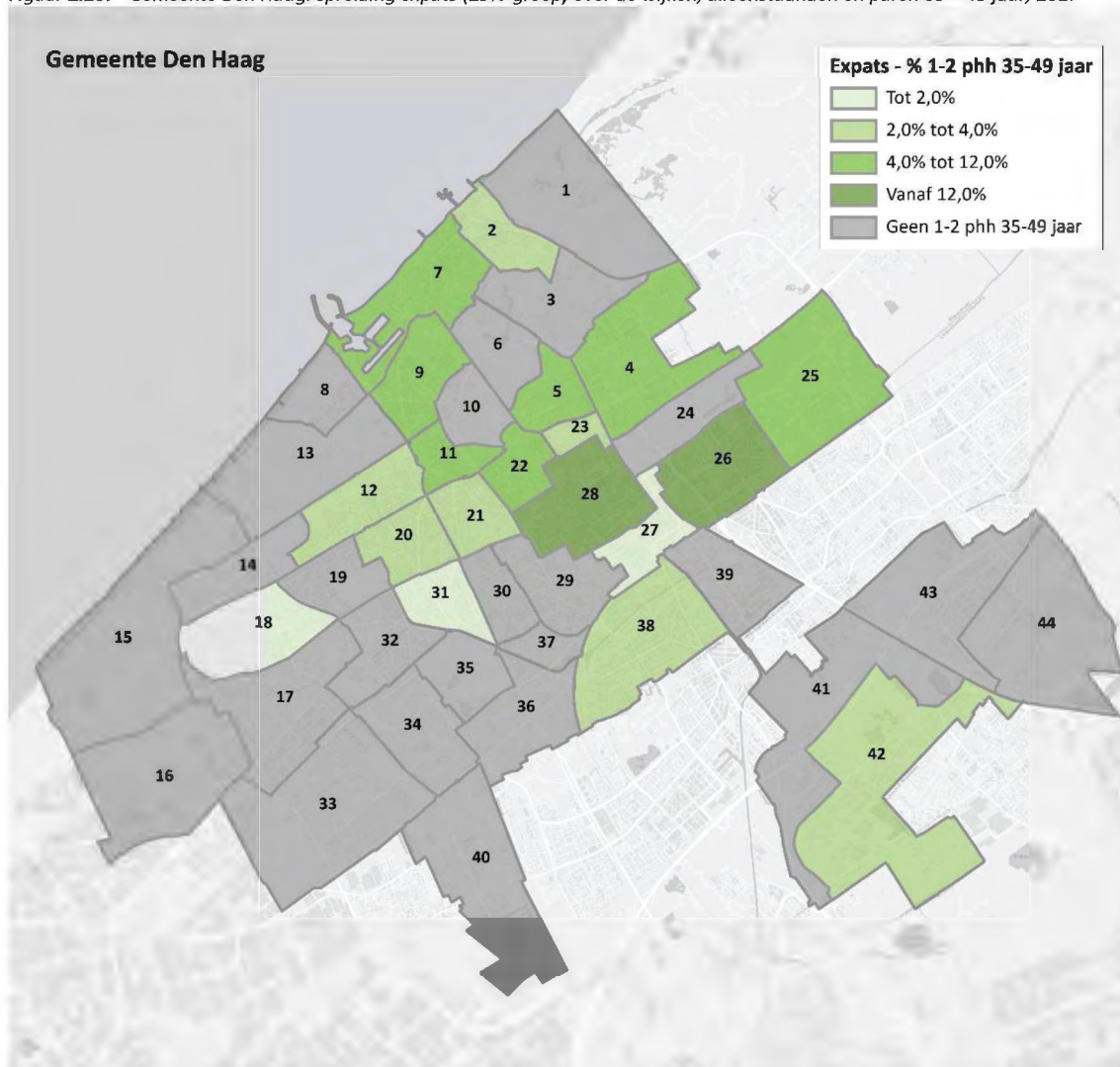
Figuur 2.22: Gemeente Den Haag. Spreiding expats (25%-groep) over de wijken, alleenstaanden en paren tot 35 jaar, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande expats en paren in de leeftijd tot 35 jaar wonen vaak in het Centrum (19%). Daarnaast zijn de wijken Bezuidenhout (12%) en Zeeheldenkwartier (9%) populair.

Figuur 2.23: Gemeente Den Haag. Spreiding expats (25%-groep) over de wijken, alleenstaanden en paren 35 – 49 jaar, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande expats en paren in de leeftijd van 35 tot en met 49 jaar wonen vaak in de wijken Centrum (18%) en Bezuidenhout (16%).

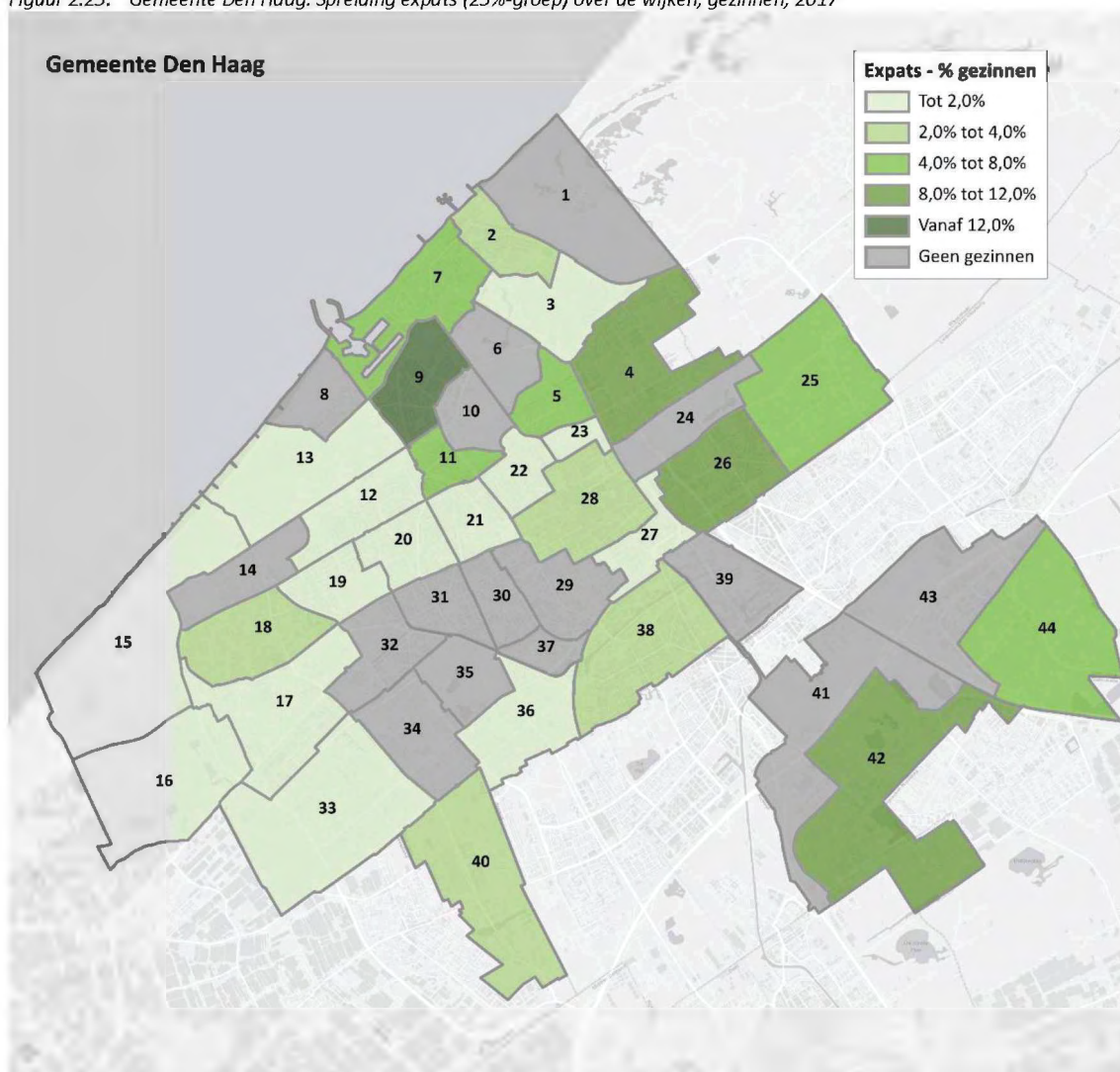
Figuur 2.24: Gemeente Den Haag. Spreiding expats (25%-groep) over de wijken, alleenstaanden en paren 50 jaar en ouder, 2017

Bron: CBS Microdata

Alleenstaande expats en paren in de leeftijd van 50 jaar en ouder wonen vaak in de wijken Bezuidenhout (16%), Centrum (16%), Benoordenhout (12%) en Archipelbuurt (12%).

Figuur 2.25: Gemeente Den Haag. Spreiding expats (25%-groep) over de wijken, gezinnen, 2017

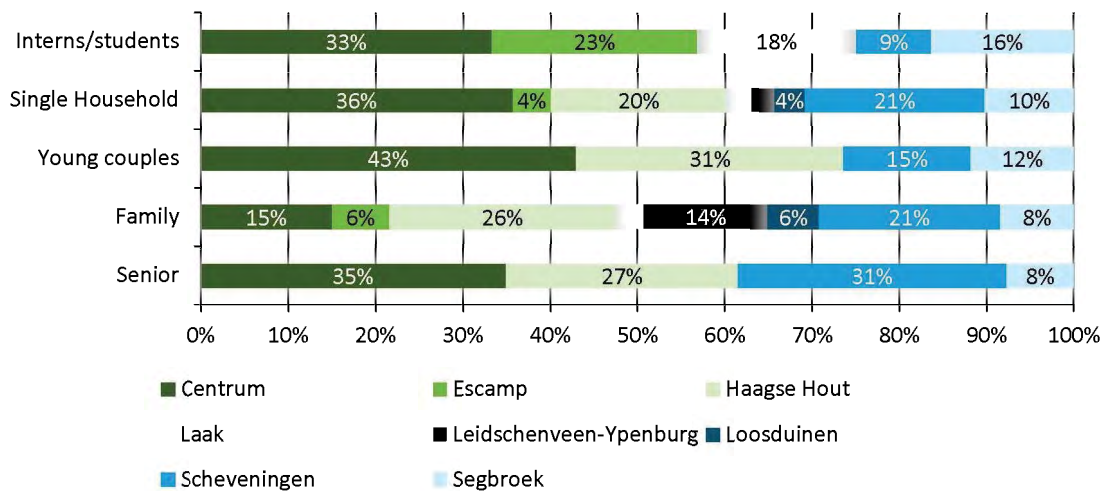

Bron: CBS Microdata

Expatgezinnen wonen vaak in de wijk Geuzen- en Statenkwartier (14%). Daarnaast zijn de wijken Benoordenhout (11%), Ypenburg (10%) en Bezuidenhout (9%) onder gezinnen populair.

Indeling Housing for Internationals

Figuur 2.26: Gemeente Den Haag. Spreiding expats (25%-groep) over de stad naar huishoudenssamenstelling volgens de indeling onderzoek Housing for Internationals ICP, 2017

Bron: CBS Microdata

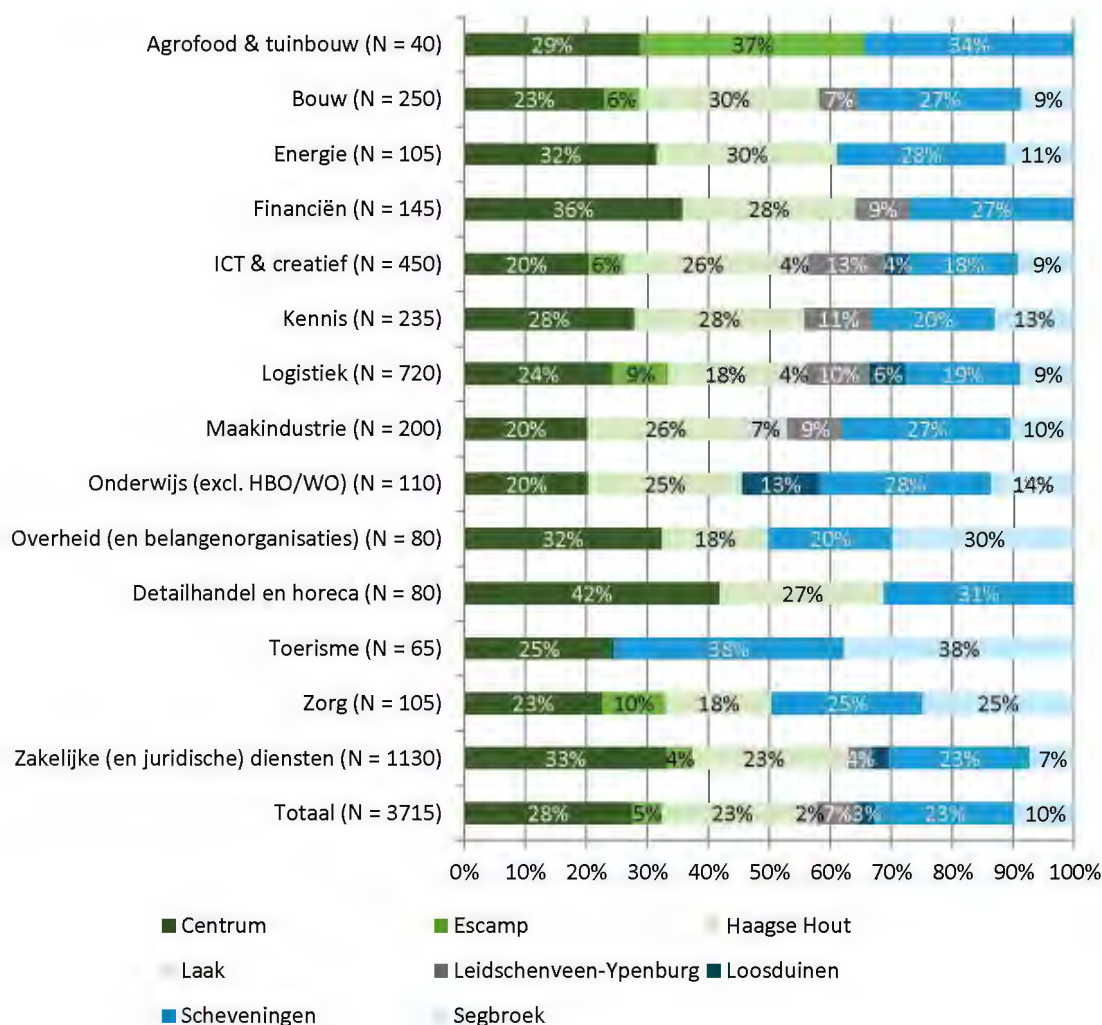
Het International Community Platform (ICP) heeft eerder onderzoek gedaan naar de huisvesting van internationals¹. In deze studie wordt een specifieke indeling van internationals gehanteerd naar huishoudenssamenstelling en levensfase. Volgens deze ICP-indeling behoort zo'n 40% van de expat-huishoudens in Den Haag tot de Single Households, alleenstaande huishoudens. Dit aandeel strookt goed met de Companen-indeling. Ongeveer een derde van de huishoudens valt in de categorie Family, de gezinnen. Ook dit komt overeen. Young Couples vormen zo'n 15% van de expat-huishoudens in de stad. In de Companen-indeling is de groep paren zonder kinderen wat groter, maar niet aan een specifieke leeftijd gebonden.

De spreiding over de stadsdelen laat in de ICP-indeling in belangrijke mate een vergelijkbaar patroon zien als de Companen-indeling. Alleenstaande huishoudens en paren wonen vaak in het stadsdeel Centrum, gezinnen en oudere huishoudens wonen vaker in Haagse Hout en Scheveningen. Studenten en stagiairs wonen vaak in het Centrum, maar ook in Escamp en Laak. Voor deze groep is in de selectie van Expats in de CBS Microdata op basis van inkomen een uitzondering gemaakt, omdat het hoogopgeleiden betreft die op termijn een hoog inkomen zullen krijgen, maar op dit moment nog weinig verdienen. Zie voor de afleiding van de groep expats in de analyses ook de tekst in paragraaf 1.3.

¹ International Community Platform - Housing for Internationals, Criteria for successful solutions, 2015

Werksectoren

Figuur 2.27: Gemeente Den Haag. Spreiding van expats (25%-groep) over de stad naar sector waarin zij werkzaam zijn, 2017

Bron: CBS Microdata

Expats die werkzaam zijn in de sectoren Detailhandel en horeca, Financiën, Zakelijke (en juridische) diensten, Overheid (en belangenorganisaties) en Energie zijn vaak woonachtig in het stadsdeel Centrum. Als expats werkzaam zijn in de sectoren Toerisme, Agrofood & tuinbouw en Detailhandel en horeca wonen zij vaak in Scheveningen. Expats werkzaam in de sectoren Bouw en Energie wonen vaak in Haagse Hout. Net als bij de bredere groep internationals wonen veel expats die in de sector Agrofood & tuinbouw werken in stadsdeel Escamp.

Als we voor de grootste sectoren verder inzoomen op de wijken ontstaat het volgende beeld:

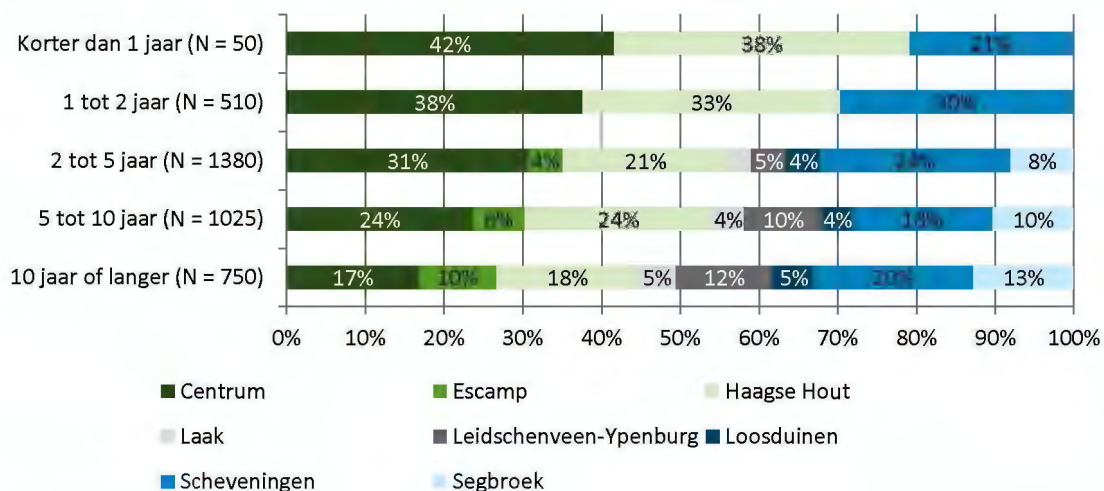
Tabel 2.4: Gemeente Den Haag. Belangrijkste woonwijken expats (25%-groep) voor de grootste sectoren, 2017

Sectoren	Belangrijkste woonwijken
Zakelijke (en juridische) diensten	Centrum Benoordenhout Bezuidenhout Geuzen- en Statenviertel Archipelbuurt
Logistiek	Centrum Geuzen- en Statenviertel Bezuidenhout Ypenburg Benoordenhout
ICT & creatief	Bezuidenhout Ypenburg Benoordenhout Centrum Geuzen- en Statenviertel
Kennis	Bezuidenhout Centrum Ypenburg Duinoord Benoordenhout
Bouw	Bezuidenhout Centrum Geuzen- en Statenviertel Benoordenhout Scheveningen

Bron: CBS Microdata

De belangrijkste woonwijken voor expats die geregeld terugkomen bij de sectoren waarin de meeste expats die in Den Haag wonen werkzaam zijn, zijn Centrum, Benoordenhout, Bezuidenhout en Geuzen- en Statenviertel.

Figuur 2.28: Gemeente Den Haag. Verblifsduur sinds migratie expats (25%-groep) naar stadsdelen, 2017

Bron: CBS Microdata

Ruim de helft van de expats die in Den Haag wonen, is minder dan 5 jaar geleden geïmmigreerd. Ruim een kwart woont al vijf tot tien jaar in Nederland en 20% al langer dan 10 jaar. Expats die kort in Nederland

verblijven wonen vaak in de stadsdelen Centrum, Haagse Hout en Scheveningen. Naarmate men langer in Nederland woont, woont men vaker in de stadsdelen Escamp, Laak, Leidschenveen-Ypenburg, Loosduinen en Segbroek. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat mogelijk sprake is van een beperking van het gebruik van CBS-Microdata. Kleine aantallen zijn in verband met mogelijke herleidbaarheid niet zichtbaar in de Microdata. Naarmate gekeken wordt naar een langere verblijfsduur, nemen de aantallen in de data toe en worden stadsdelen waar minder expats wonen zichtbaar. Maar ook de kansen en mogelijkheden op de woningmarkt en het verblijfsperspectief spelen een rol. Als men net instroomt zijn particuliere huurwoningen het snelst beschikbaar. Veel expats verhuizen daarom naar de wijken waar veel particuliere huurwoningen zijn. Naarmate men langer in de stad woont stroomt men door naar koopwoningen.

2.2 Regio Haaglanden

De in de vorige paragraaf beschreven ontwikkelingen hebben betrekking op de stad Den Haag en op de stadsdelen binnen de gemeente. In deze paragraaf kijken we naar de internationals en de expats die niet alleen in Den Haag wonen, maar in de hele regio Haaglanden. Een deel van de Expats die in de regio wonen, werkt in Den Haag, en een deel van de expats die in Den Haag wonen, werkt in de regio. Paragraaf 3.3 gaat nader in op de woon-werkrelaties tussen Den Haag en de regio.

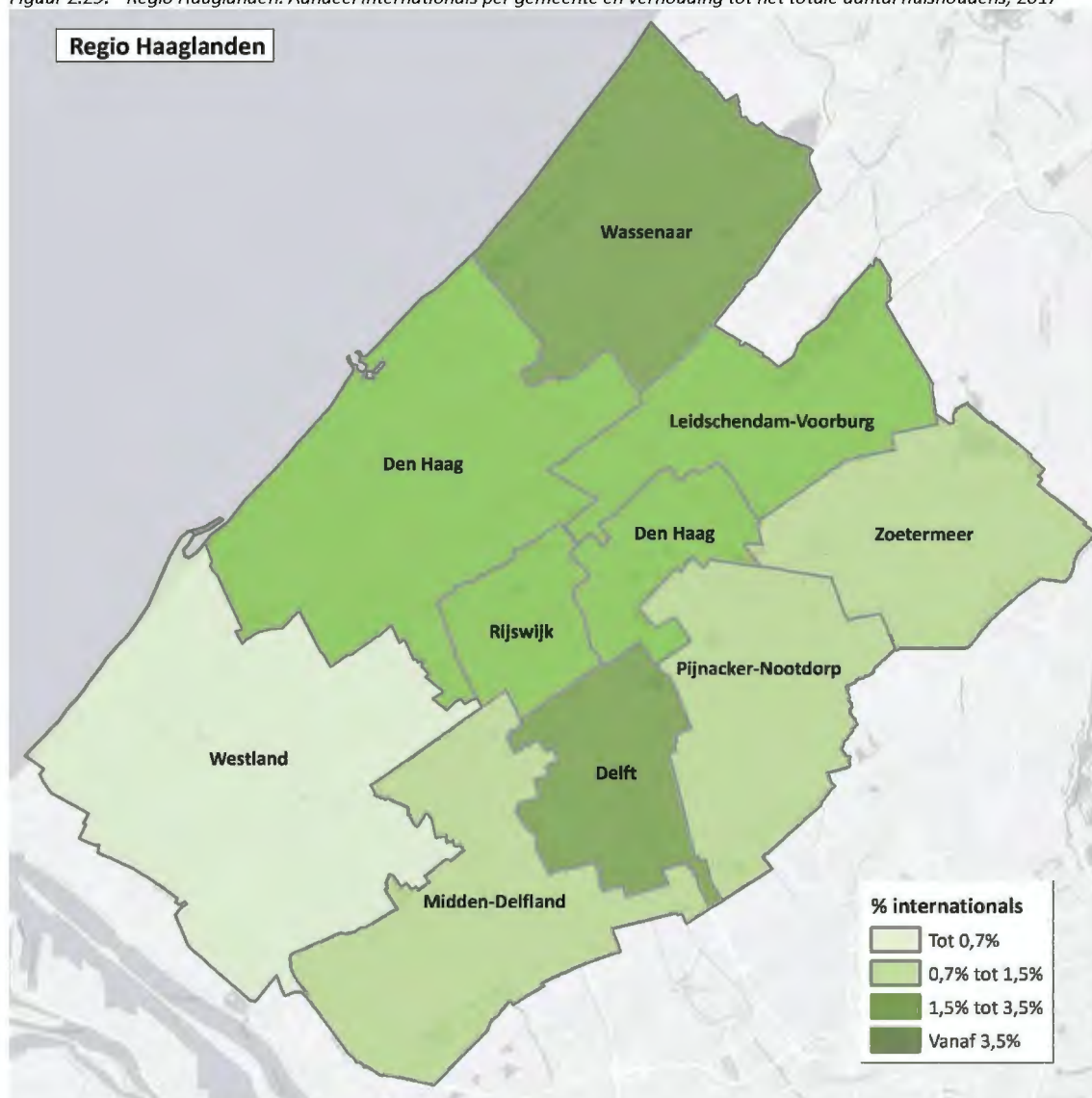
Tabel 2.5: Regio Haaglanden. Internationals en expats per gemeente, 2017.

Gemeente	Internationals		Expats (25% hoogste inkomens)		Expats (15% hoogste inkomens)		Expats (35% hoogste inkomens)	
Den Haag	7.850	61%	3.715	64%	2.800	65%	4.470	63%
Rijswijk	390	3%	160	3%	110	3%	205	3%
Wassenaar	550	4%	365	6%	335	8%	380	5%
Zoetermeer	380	3%	130	2%	85	2%	180	3%
Leidschendam-Voorburg	785	6%	390	7%	285	7%	480	7%
Pijnacker-Nootdorp	285	2%	150	3%	110	3%	180	3%
Delft	2.235	17%	775	13%	490	11%	990	14%
Midden-Delfland	60	0%	35	1%	30	1%	40	1%
Westland	285	2%	95	2%	65	1%	125	2%
Regio Haaglanden	12.820	100%	5.815	100%	4.310	100%	7.050	100%

Bron: CBS Microdata

Ruim 60% van de internationals die in de regio Haaglanden wonen, woont in de stad Den Haag. Het aandeel expats dat in Den Haag woont is iets hoger, bijna twee derde van hen woont in de stad. Binnen de regio is Delft een populaire woonplaats voor zowel internationals als voor expats. Ruim 15% van de internationals en zo'n 10% tot 15% van de expats (afhankelijk van de afbakening) in de regio woont in Delft.

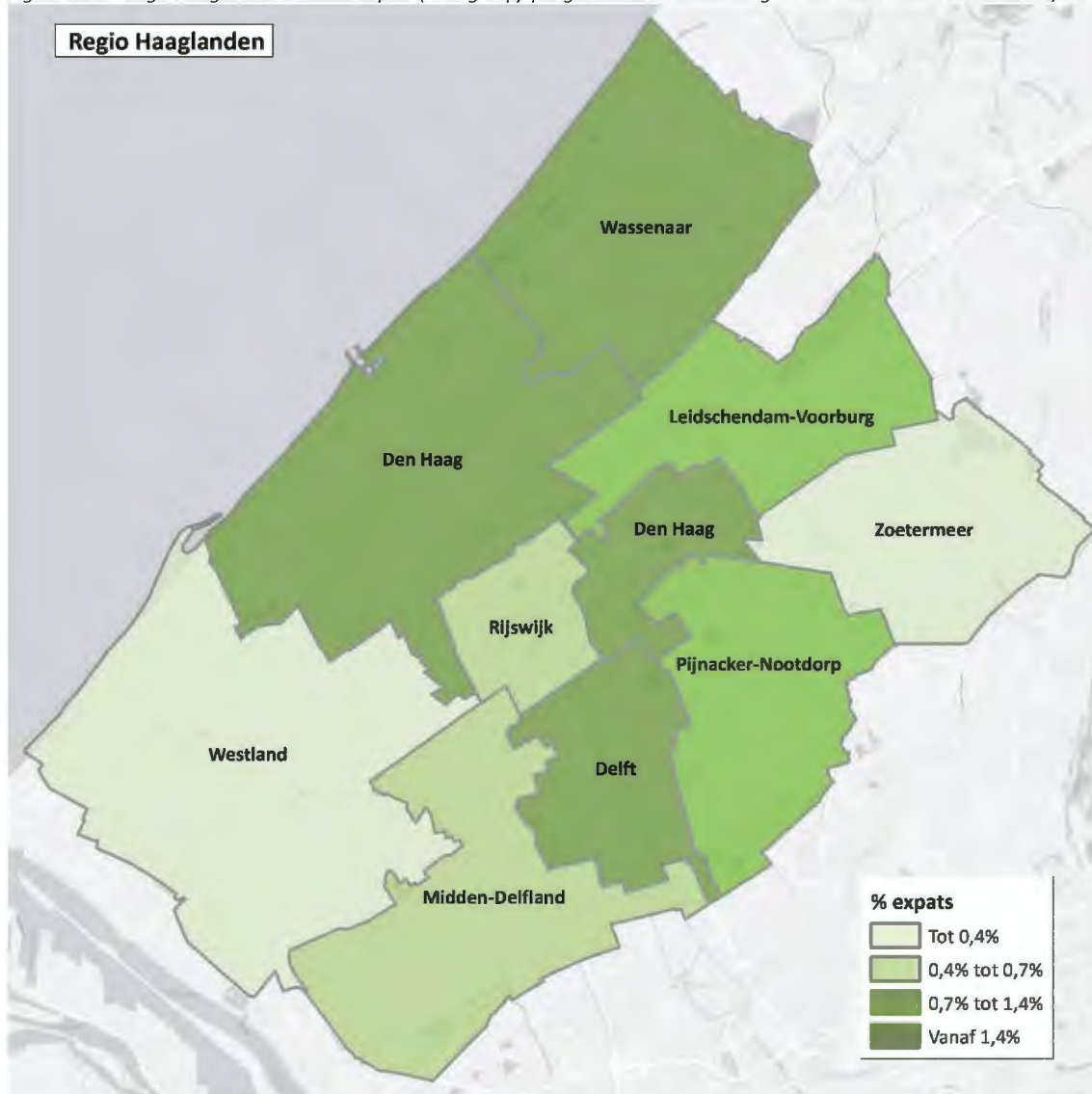
Figuur 2.29: Regio Haaglanden. Aandeel internationals per gemeente en verhouding tot het totale aantal huishoudens, 2017

Bron: CBS Microdata, CBS Statline

Bezien naar de verhouding tussen het aantal internationals en het totale aantal huishoudens in de gemeente, wonen er in Wassenaar en Delft de meeste internationals. In Westland is het aandeel op het totale aantal huishoudens het laagst van de regiogemeenten.

Figuur 2.30: Regio Haaglanden. Aandeel expats (25%-groep) per gemeente en verhouding tot het totale aantal huishoudens, 2017

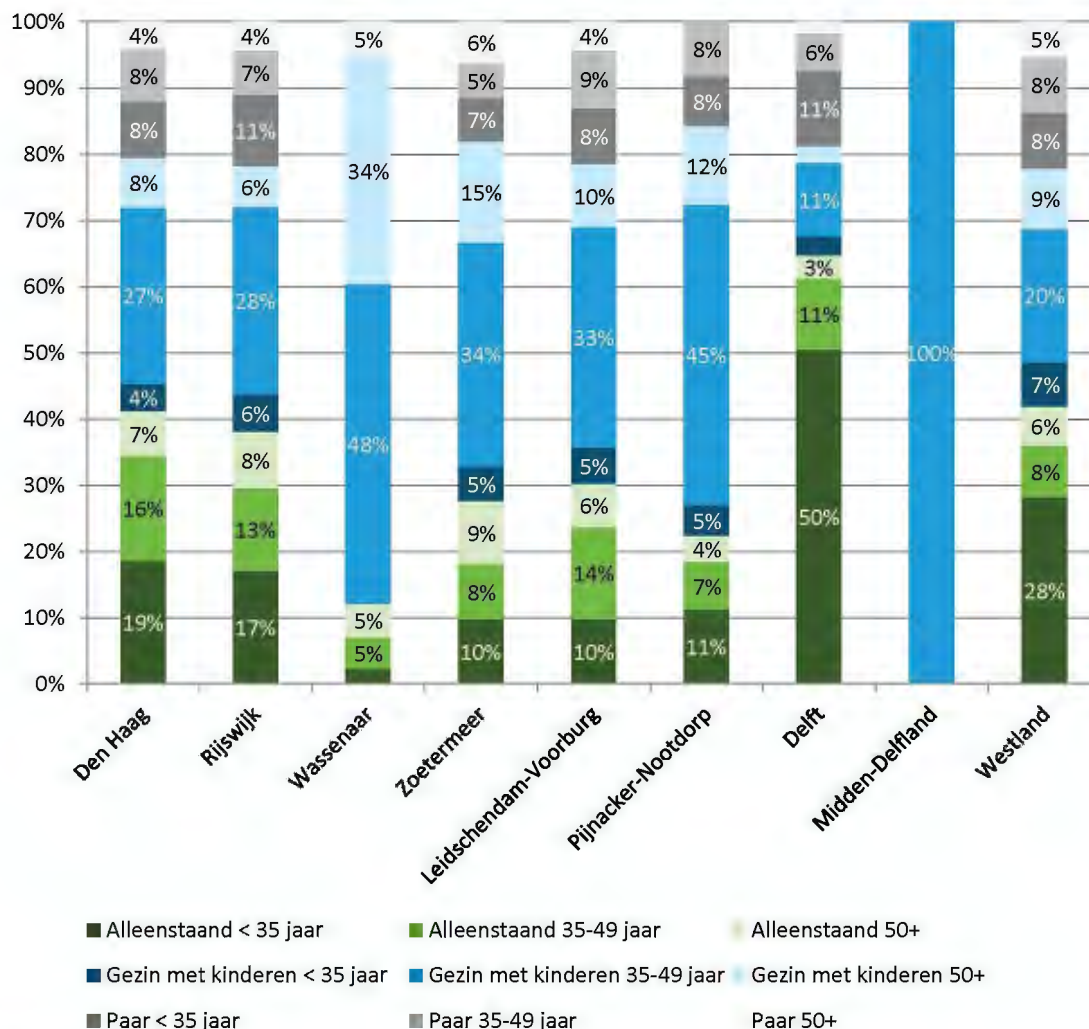
Bron: CBS Microdata, CBS Statline

Het aandeel expats op het totale aantal huishoudens is het grootst in de gemeenten Den Haag, Delft en Wassenaar. In Westland en Zoetermeer is het aandeel het laagst van de regiogemeenten.

Achtergronden internationals in de regio Haaglanden

Huishoudenssamenstelling en leeftijd

Figuur 2.31: Regio Haaglanden. Huishoudenssamenstelling en leeftijd internationals, 2017

Bron: CBS Microdata

Binnen de regio vallen met name Wassenaar en Delft op waar het de samenstelling van de groep woonachtige internationals betreft. In Wassenaar wonen met name gezinnen in de leeftijd van 35 jaar en ouder. In Delft wonen juist veel jonge internationals. De helft van de internationals in deze gemeente is alleenstaand en jonger dan 35 jaar. Vaak gaat het om internationals die aan de Technische Universiteit zijn gelieerd. In Westland wonen ook veel alleenstaande jonge internationals. Midden-Delfland valt op door de eenzijdige samenstelling van de groep internationals, het betreft alleen gezinnen in met kinderen, in de leeftijd van 35 – 49 jaar. Daarbij moet worden aangetekend dat het aantal in Midden-Delfland woonachtige internationals beperkt is. Mogelijk is wel sprake van internationals in andere huishoudenscategorïeën, maar die in de data door de kleine aantallen niet zichtbaar zijn.

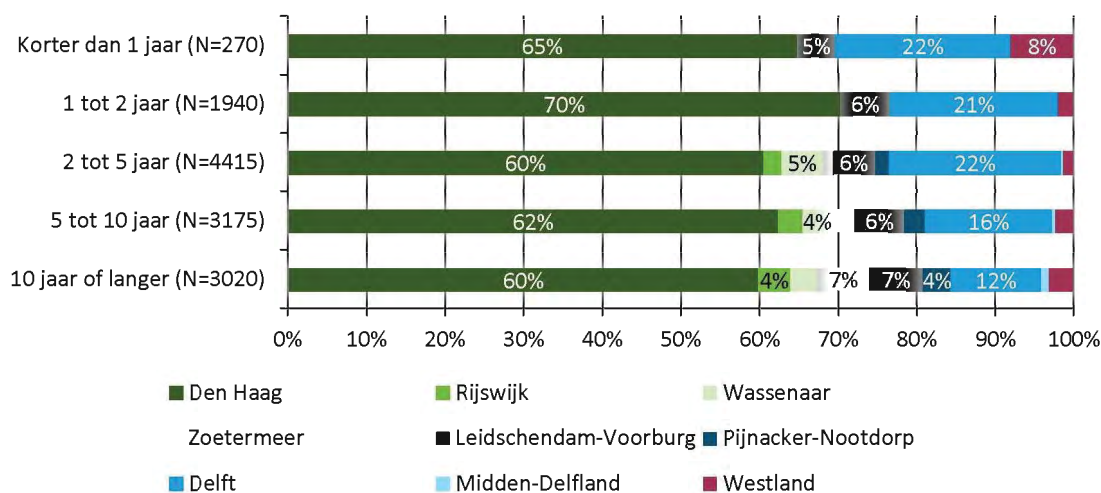
Tabel 2.6: Regio Haaglanden. Sectoren waarin internationals werkzaam zijn, 2017

	Den Haag	Rijswijk	Wassenaar	Zoetermeer	Leidschendam- Voorburg	Pijnacker-Nootdorp	Delft	Midden-Delfland	Westland	Regio Haaglanden
Agrofood & tuinbouw (N=265)	60%	0%	0%	9%	0%	0%	12%	0%	19%	100%
Bouw (N=1.065)	64%	3%	2%	4%	8%	3%	16%	0%	0%	100%
Energie (N=355)	66%	5%	7%	6%	5%	4%	6%	0%	0%	100%
Financiën (N=425)	70%	3%	9%	0%	11%	3%	4%	0%	0%	100%
ICT & creatief (N=1.655)	66%	5%	2%	3%	12%	2%	10%	0%	0%	100%
Kennis (N=1.815)	32%	3%	2%	0%	2%	3%	57%	1%	0%	100%
Logistiek (N=1.715)	68%	0%	7%	5%	8%	3%	6%	0%	3%	100%
Maakindustrie (N=650)	61%	3%	5%	5%	6%	0%	17%	0%	3%	100%
Onderwijs (excl. HBO/WO) (N=455)	86%	0%	0%	3%	11%	0%	0%	0%	0%	100%
Overheid (en belangenorganisaties) (N=415)	78%	0%	0%	5%	7%	3%	7%	0%	0%	100%
Detailhandel en horeca (N=480)	58%	6%	8%	5%	6%	3%	15%	0%	0%	100%
Toerisme (N=190)	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
Zorg (N= 515)	73%	3%	0%	4%	4%	2%	11%	0%	2%	100%
Zakelijke (en juridische) diensten (N=2.820)	71%	3%	8%	2%	6%	0%	7%	0%	4%	100%

Bron: CBS Microdata

Omdat de meeste internationals in de regio Haaglanden in Den Haag wonen, is Den Haag in alle onderscheiden sectoren sterk vertegenwoordigd. Internationals werkzaam in de sectoren Toerisme, Onderwijs, Overheid, Zorg, Zakelijke (en juridische diensten), Financiën, Logistiek, ICT & creatief, Energie en Bouw zijn in Den Haag sterker aanwezig dan gemiddeld. Internationals in de regio Haaglanden die werkzaam zijn in de sector Kennis wonen vaak in de gemeente Delft. In Westland wonen veel internationals werkzaam in de sector Agrofood en Tuinbouw. In Leidschendam-Voorburg wonen naar verhouding veel internationals die werken in de sectoren ICT & Creatief, Financiën en Onderwijs.

Figuur 2.32: Regio Haaglanden. Verblijfsduur sinds migratie internationals, 2017

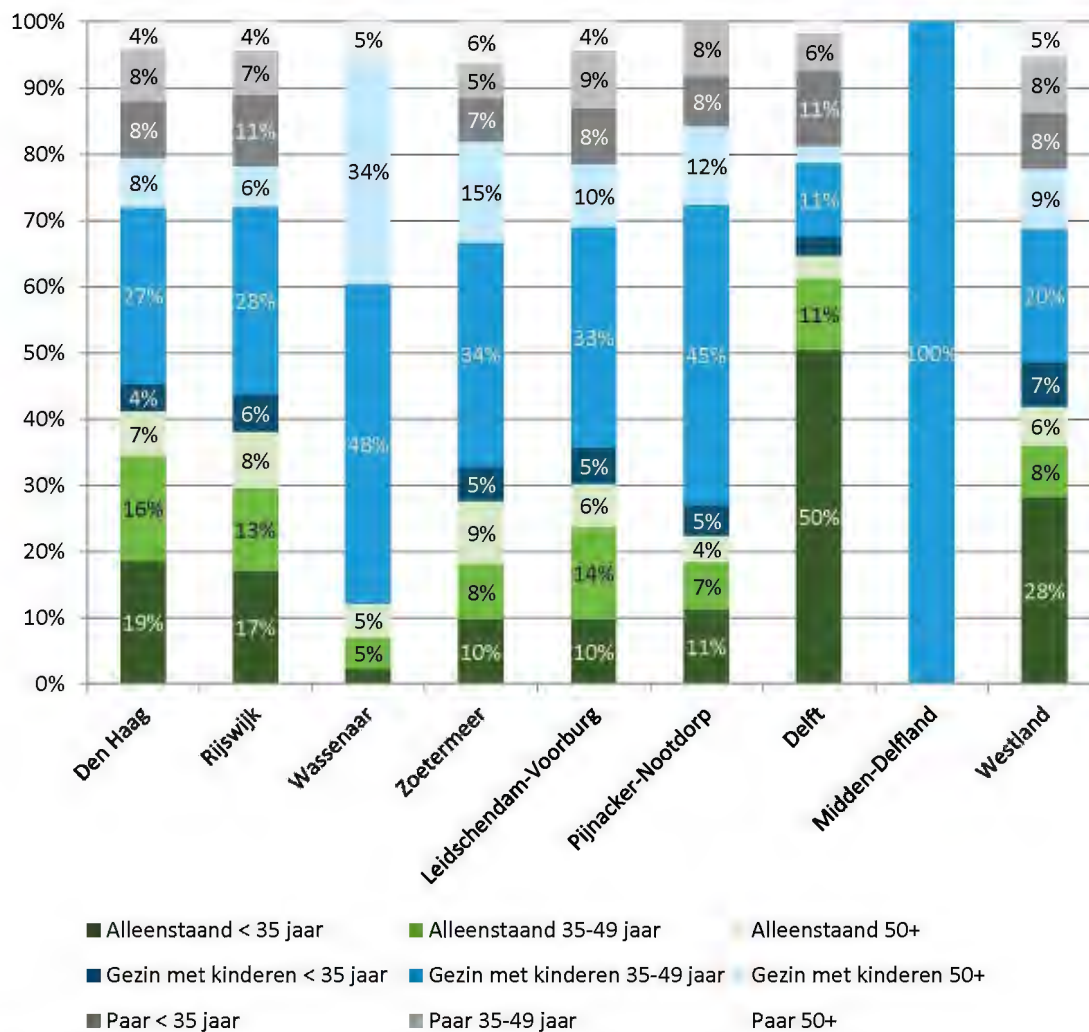
Bron: CBS Microdata

Internationals in de regio Haaglanden wonen veelal in de gemeente Den Haag en in de gemeente Delft. Zeker internationals die sinds kort in Nederland verblijven wonen binnen de regio vaak in deze gemeenten. Dit hangt ook samen met het feit dat in Den Haag, maar vooral in Delft, veel studenten en stagiairs wonen. Bij de internationals die langer in Nederland verblijven komen andere regiogemeenten in beeld, maar Den Haag blijft als grootste gemeente ook de belangrijkste woongemeente voor internationals die langer in Nederland zijn.

Achtergronden expats in de regio Haaglanden

Huishoudenssamenstelling en leeftijd

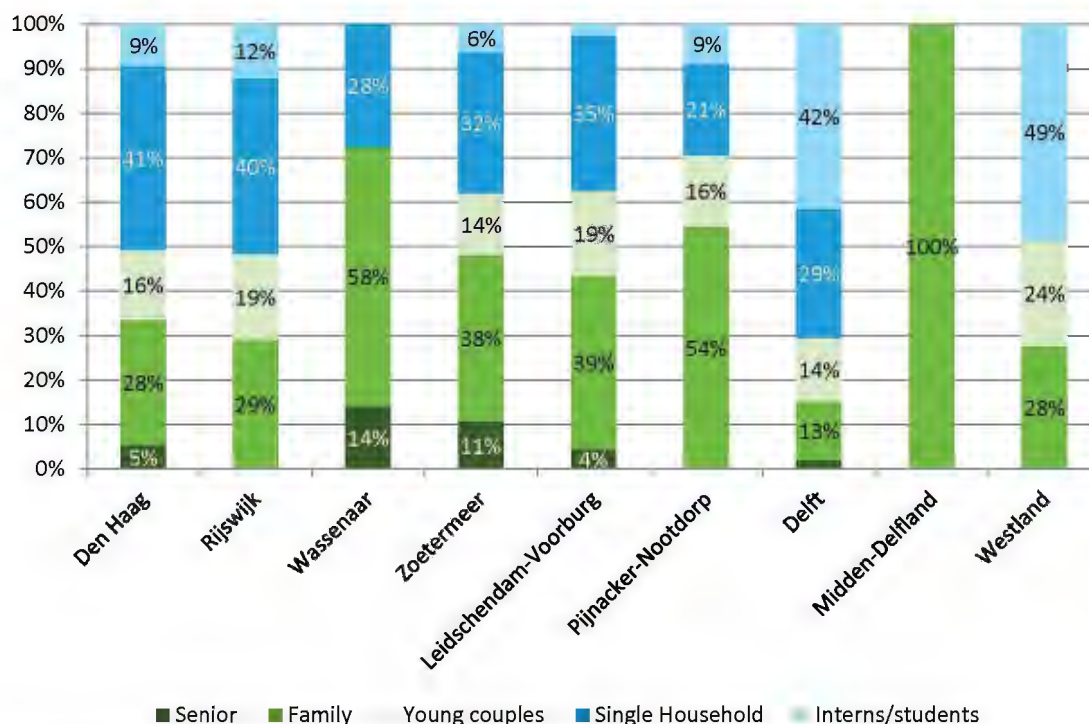
Figuur 2.33: Regio Haaglanden. Huishoudenssamenstelling en leeftijd expats (25%-groep), 2017

Bron: CBS Microdata

Net als bij de brede groep internationals valt op dat in Wassenaar met name expatgezinnen met kinderen wonen en in Delft juist een grote groep alleenstaande jonge expats. Ook in Westland wonen naar verhouding veel jonge alleenstaande expats.

Figuur 2.34: Regio Haaglanden. Huishoudenssamenstelling expats (25%-groep) naar indeling onderzoek Housing for Internationals ICP, 2017

Bron: CBS Microdata

De ICP-indeling laat zien dat de groep jonge alleenstaande expats die in Westland wonen vaak stagiairs en studenten zijn. In Delft is deze groep ook zeer sterk vertegenwoordigd. Wassenaar en Pijnacker-Nootdorp kennen veel gezinnen (Family) onder de woonachtige expats. Datzelfde geldt voor Midden-Delfland, maar hier geldt weer dat de achterliggende aantallen erg klein zijn.

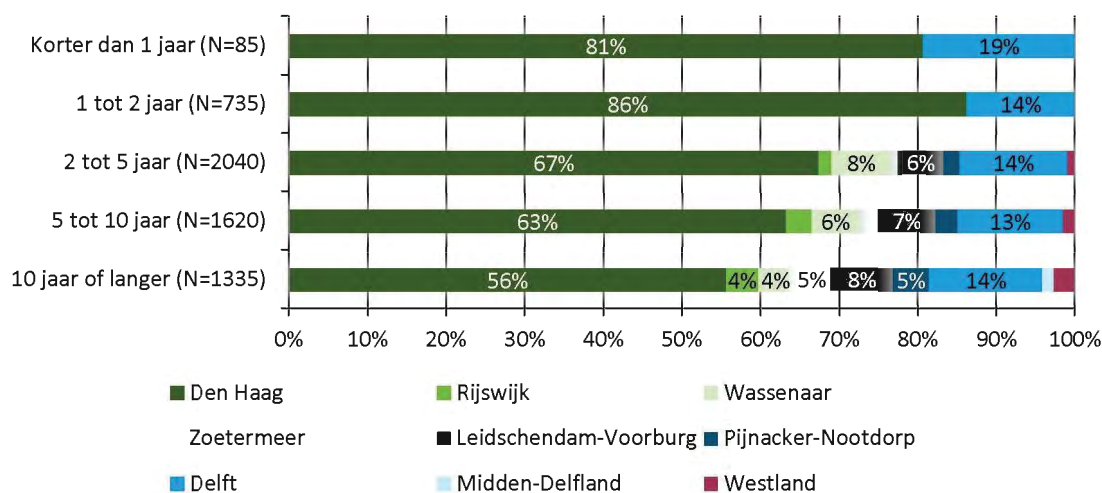
Tabel 2.7: Regio Haaglanden. Sectoren waarin expats (25%-groep) werkzaam zijn, 2017

	Den Haag	Rijswijk	Wassenaar	Zoetermeer	Leidschendam-Voorburg	Pijnacker-Nootdorp	Delft	Midden-Delfland	Westland	Regio Haaglanden
Agrofood & tuinbouw (N=95)	63%	0%	0%	0%	0%	0%	21%	0%	16%	100%
Bouw (N=425)	63%	0%	3%	3%	10%	4%	19%	0%	0%	100%
Energie (N=150)	84%	0%	9%	0%	0%	0%	8%	0%	0%	100%
Financiën (N=230)	72%	0%	12%	0%	11%	0%	5%	0%	0%	100%
ICT & creatief (N=675)	66%	4%	3%	3%	10%	3%	11%	0%	0%	100%
Kennis (N=710)	36%	3%	3%	0%	2%	5%	49%	2%	0%	100%
Logistiek (N=1.015)	69%	3%	6%	4%	9%	3%	6%	0%	0%	100%
Maakindustrie (N=315)	68%	0%	7%	4%	6%	0%	15%	0%	0%	100%
Onderwijs (excl. HBO/WO) (N=140)	89%	0%	0%	0%	11%	0%	0%	0%	0%	100%
Overheid (en belangenorganisaties) (N=110)	90%	0%	0%	0%	10%	0%	0%	0%	0%	100%
Detailhandel en horeca (N=200)	56%	0%	13%	0%	6%	0%	25%	0%	0%	100%
Toerisme (N=75)	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
Zorg (N=155)	83%	0%	0%	0%	0%	0%	17%	0%	0%	100%
Zakelijke (en juridische) diensten (N=1.520)	73%	2%	10%	0%	6%	1%	5%	0%	2%	100%

Bron: CBS Microdata

Omdat expats naar verhouding nog vaker dan de brede groep internationals binnen de regio Haaglanden in Den Haag wonen, is Den Haag ook hier bij de uitsplitsing naar sector zeer sterk vertegenwoordigd. Sectoren waar werkzame expats *naar verhouding* vaker in Den Haag wonen zijn Toerisme, Overheid, Onderwijs, Energie, Zorg, Zakelijke (en juridische) diensten, Financiën, Logistiek, Maakindustrie en ICT & creatief. In Delft wonen veel expats die in de sector Kennis werkzaam zijn. In Westland wonen veel expats die in Agrofood en tuinbouw werken. In Wassenaar springen de sectoren Detailhandel en horeca, Financiën en Zakelijke diensten eruit.

Figuur 2.35: Regio Haaglanden. Verblijfsduur sinds migratie expats (25%-groep), 2017

Bron: CBS Microdata

Expats die sinds kort in Nederland verblijven wonen binnen de regio vaak in de gemeenten Den Haag en Delft. Dit hangt mede samen met het feit dat in Den Haag, maar vooral in Delft, veel studenten en stagiairs wonen. Bij de expats die langer in Nederland verblijven komen andere regiogemeenten in beeld. Maar ook hier speelt mee dat in de data het aantal expats dat kort verblijft kleiner is dan het aantal dat al langer verblijft. Mogelijk vallen daarom kleinere gemeenten weg bij de reeksen die betrekking hebben op de expats die pas kort in Nederland verblijven.

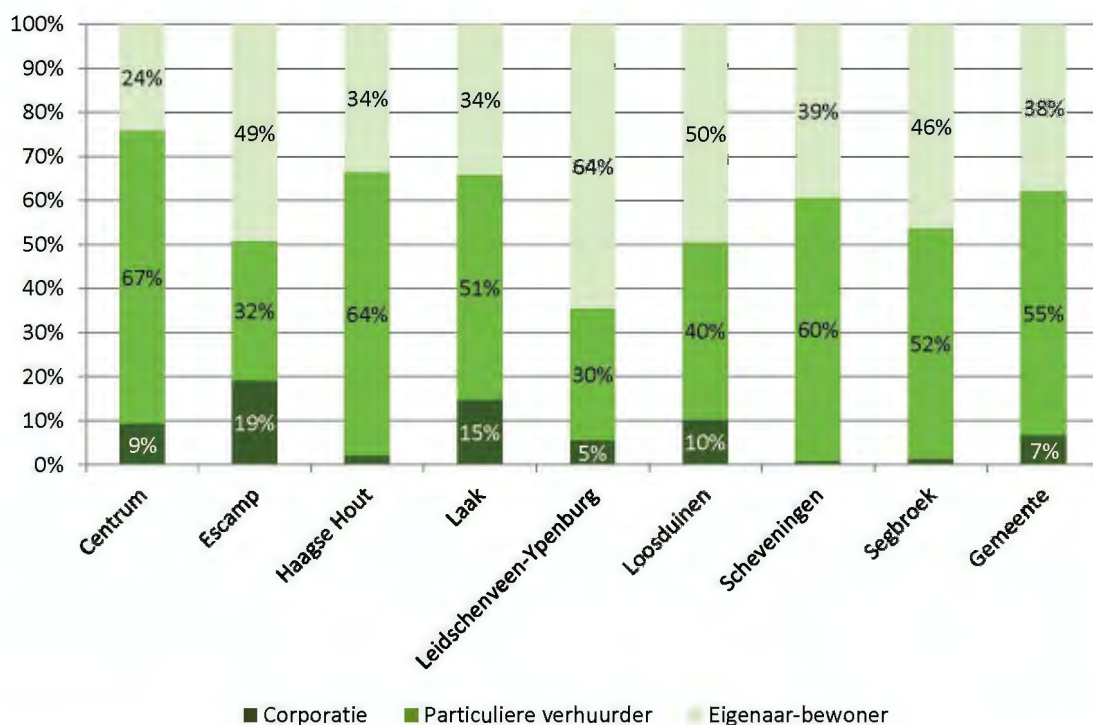
3 Woonsituatie expats en internationals

In hoofdstuk 2 is uitgebreid stilgestaan bij de huishoudenskenmerken van de internationals en expats die in Den Haag en in de regio Haaglanden wonen. In hoofdstuk 3 richten we ons op de woonsituatie van deze groepen.

3.1 Den Haag

Woonsituatie internationals in Den Haag

Figuur 3.1: Gemeente Den Haag. Woonsituatie internationals naar eigendomssituatie, 2017

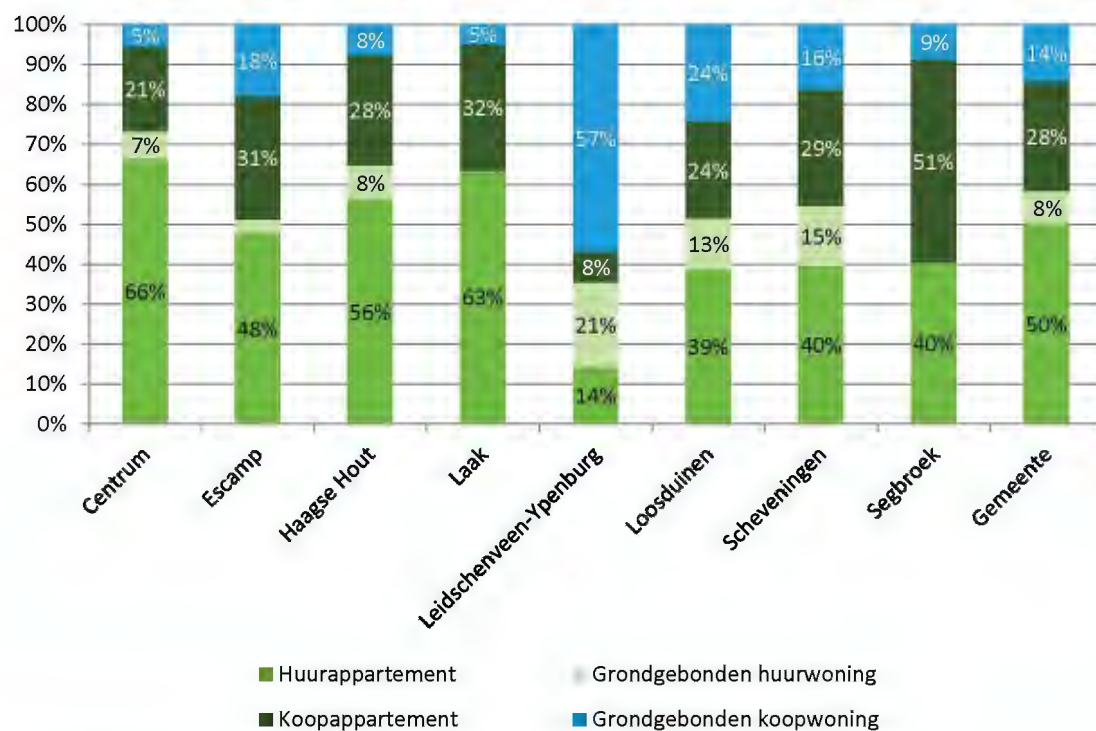

Bron: CBS Microdata

Internationals huren in Den Haag vaak een woning van een particuliere verhuurder. Het betreft ruim de helft van deze groep. Eveneens een groot deel is eigenaar van hun woning. Dit betreft bijna 40% van de internationals in Den Haag. Een klein deel (minder dan 10%) huurt een woning van een woningcorporatie. In stadsdeel Escamp is het aandeel internationals dat huurt van een corporatie beduidend groter dan in de andere stadsdelen; het gaat hier om zo'n 20% van de internationals. In Escamp is ook het aandeel woningeigenaren onder deze groep groot (bijna de helft). Dat aandeel is ook hoog in Leidschenveen-Ypenburg (twee derde) en in Loosduinen (de helft). In het centrum, in Haagse Hout en in Scheveningen wordt juist veel gehuurd in de particuliere huursector.

Wijken waar naar verhouding veel internationals in corporatiewoningen wonen zijn Loosduinen, Waldeck, Mariahoeve en Marlot, Stationsbuurt, Centrum, Schildersbuurt, Transvaalkwartier, Bouwlust en Vrederust, Morgenstond, Moerwijk, Laakkwartier en Spoorwijk, Wateringseveld en Leidschenveen. Nogmaals: het gaat om kleine aantallen.

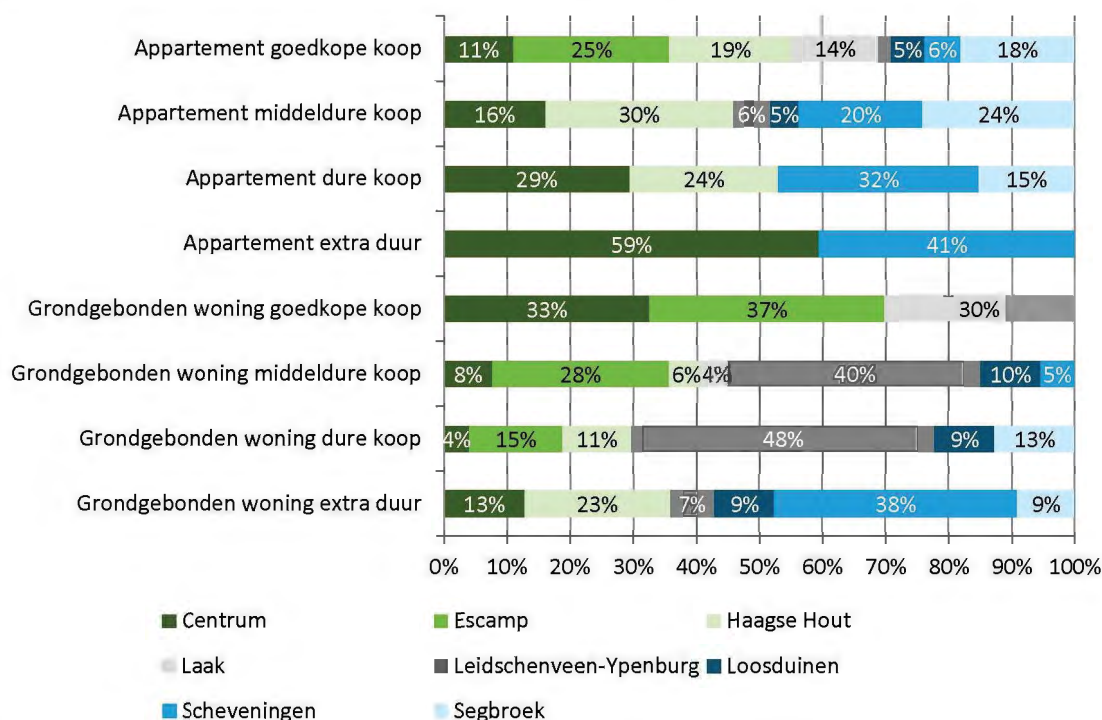
Figuur 3.2: Gemeente Den Haag. Woonsituatie internationals naar eigendomssituatie en woningtype, 2017

Bron: CBS Microdata

Ruim de helft van de internationals in Den Haag huurt een appartement. Ruim een kwart is eigenaar van een appartement. In het centrum en in Laak is het aandeel dat een huurappartement bewoond duidelijk groter dan gemiddeld. In Leidschenveen-Ypenburg wonen veel internationals uiteraard in een grondgebonden koopwoning. Segbroek kent naar verhouding veel koopappartementen.

Figuur 3.3: Gemeente Den Haag. Waarde koopwoningen internationals, 2017

Bron: CBS Microdata

De gehanteerde prijsklassen op basis van de WOZ-waarde van woningen zijn als volgt ingedeeld:

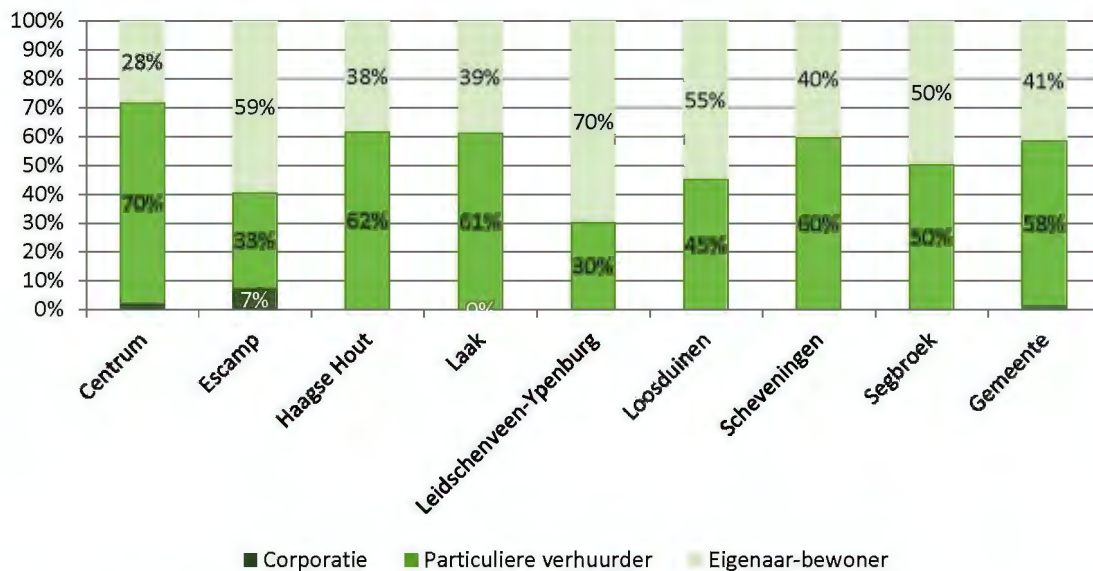
	Appartementen	Grondgebonden woningen
Goedkoop	Tot € 191.000	Tot € 191.000
Middelduur	€ 191 – 258.000	€ 191 – 284.000
Duur	€ 258 – 517.000	€ 284 – 517.000
Extra duur	Meer dan € 517.000	Meer dan € 517.000

Internationals vinden goedkope koopappartementen vaak in Escamp, Haagse Hout en Segbroek. Middeldure koopappartementen vindt men vaak in Haagse Hout, Segbroek en Scheveningen. Dure koopappartementen vindt men in Scheveningen, in het Centrum en in Haagse Hout, en extra dure koopappartementen in het Centrum en in Scheveningen.

Veel internationals die in een grondgebonden koopwoning wonen, wonen in Leidschenveen-Ypenburg. Vaak is het een middeldure of een dure grondgebonden koopwoning. Goedkopere grondgebonden woningen vindt men in Escamp en in Laak. Extra dure grondgebonden koopwoningen vindt men vaak in Scheveningen en in Haagse Hout.

Woonsituatie expats In Den Haag

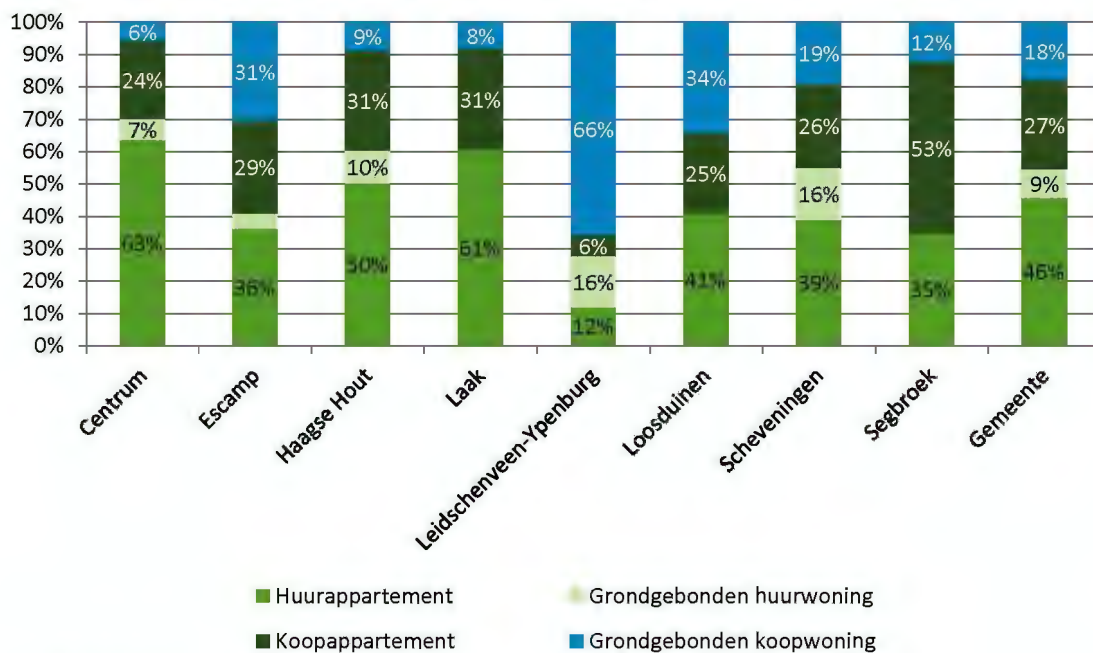
Figuur 3.4: Gemeente Den Haag. Woonsituatie expats (25%-groep) naar eigendomssituatie, 2017

Bron: CBS Microdata

Expats huren vaker dan de bredere groep internationals een woning van een particuliere verhuurder. Gemiddeld betreft het zo'n 60% van de expats. Vier op de tien is eigenaar van de woning. Expats huren nauwelijks bij woningcorporaties. Dit hangt samen met het inkomen waar deze groep op is afgebakend. Met name in het Centrum huren veel expats van particuliere verhuurders. In Leidschenveen-Ypenburg, Escamp en Loosduinen zijn veel expats woningeigenaar.

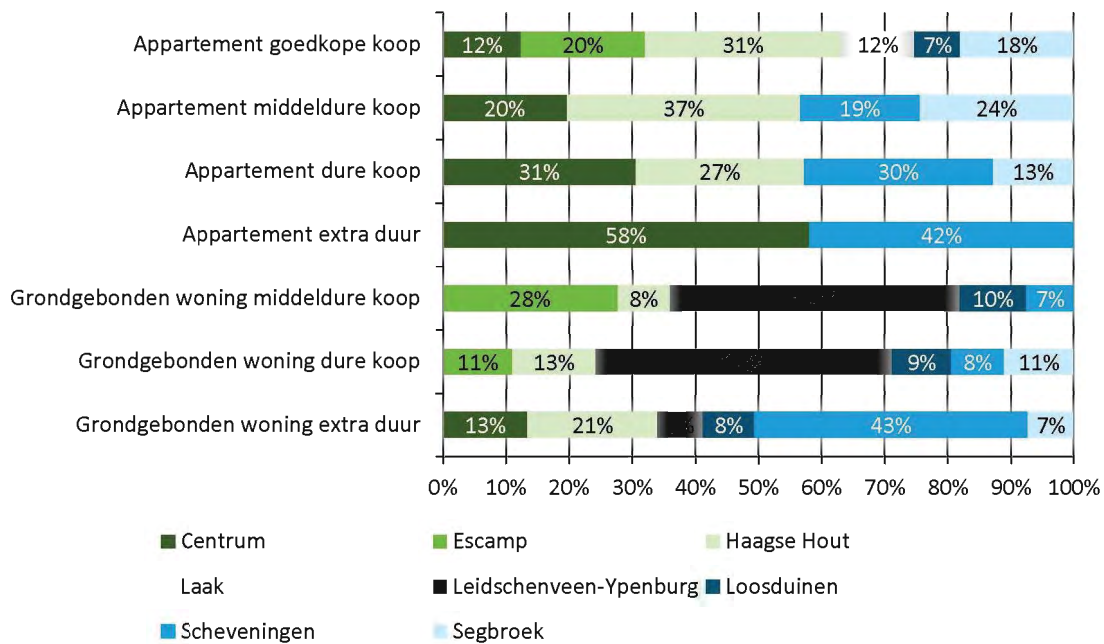
Figuur 3.5: Gemeente Den Haag. Woonsituatie expats (25%-groep) naar eigendomssituatie en woningtype, 2017

Bron: CBS Microdata

In de stadsdelen Centrum en Laak wonen naar verhouding veel expats in een huurappartement. In Leidschenveen-Ypenburg en Scheveningen gaat het naar verhouding vaak om een grondgebonden huurwoning. In de meeste stadsdelen woont ongeveer een kwart van de expats in een koopappartement, maar in Segbroek is dit aandeel beduidend hoger (ruim de helft). Een kleine 20% van de expats woont in een grondgebonden koopwoning. In Leidschenveen-Ypenburg is dit aandeel veel hoger, namelijk twee derde. In Loosduinen en Escamp wonen ook meer expats dan gemiddeld in een grondgebonden koopwoning.

Figuur 3.6: Gemeente Den Haag. Waarde koopwoningen expats (25%-groep), 2017

Bron: CBS Microdata

Expats hebben een hoger inkomen dan de bredere groep internationals. Dit vertaalt zich in de waarde van de woningen die zij bewonen. Het aandeel expats in duurdere koopwoningen is wat groter dan onder de groep internationals.

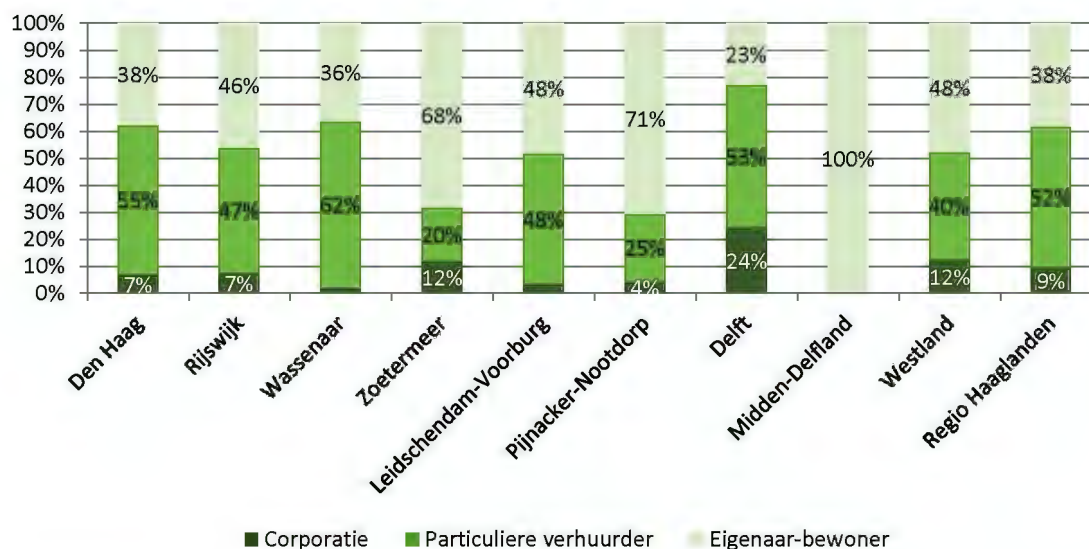
Goedkope koopappartementen vinden expats in het stadsdeel Haagse Hout en, in mindere mate, in Escamp en Segbroek. In de stadsdelen Haagse Hout, Segbroek, Centrum en Scheveningen wonen veel expats in een middelduur koopappartement. Dure koopappartementen vinden expats in het Centrum, Scheveningen en Haagse Hout. Extra duren koopappartementen in het Centrum en Scheveningen.

Expats wonen in Den Haag niet of nauwelijks in goedkope grondgebonden koopwoningen. Middeldure koopwoningen vinden zij in Leidschenveen-Ypenburg en in Escamp. Ook dure grondgebonden koopwoningen vinden expats vooral in Leidschenveen-Ypenburg. Het extra dure segment wordt vooral in Scheveningen bewoond.

3.2 Regio Haaglanden

Woonsituatie internationals in de regio Haaglanden

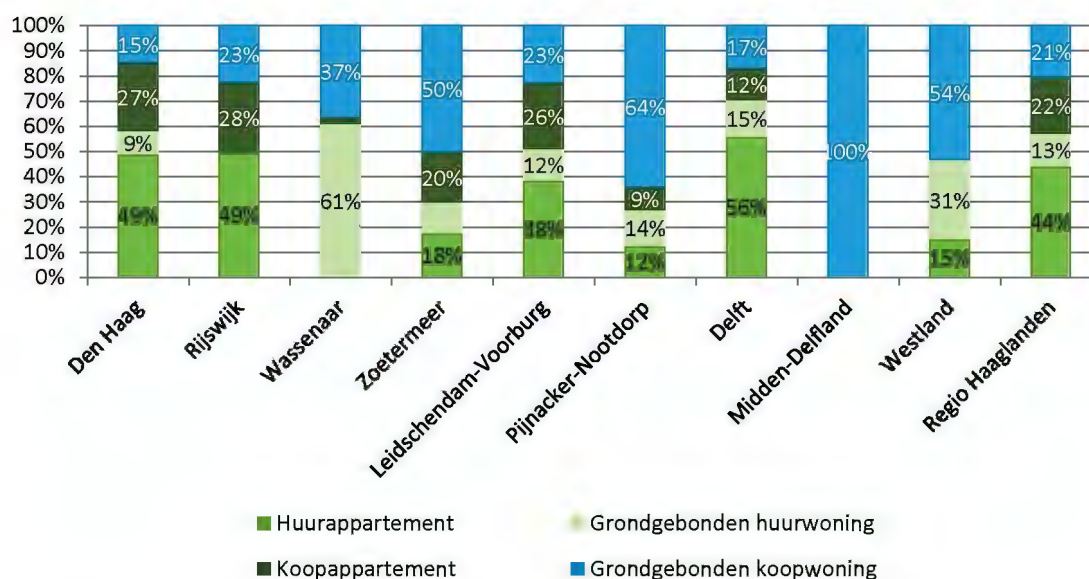
Figuur 3.7: Regio Haaglanden. Woonsituatie internationals naar eigendomssituatie, 2017

Bron: CBS Microdata

Zoals beschreven woont ruim 60% van de internationals in de regio Haaglanden in Den Haag. Den Haag is dan ook zeer bepalend voor het beeld van de woonsituatie van internationals in de regio. Zo'n 60% van de internationals in de regio huurt een woning en meestal is dit een woning van een particuliere verhuurder. Binnen de regio zijn er aanzienlijke verschillen. In Rijswijk, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp en Midden-Delfland is het aandeel woningbezitters onder de internationals beduidend hoger dan gemiddeld. In Wassenaar is juist het aandeel particuliere huurders het hoogst van alle regiogemeenten.

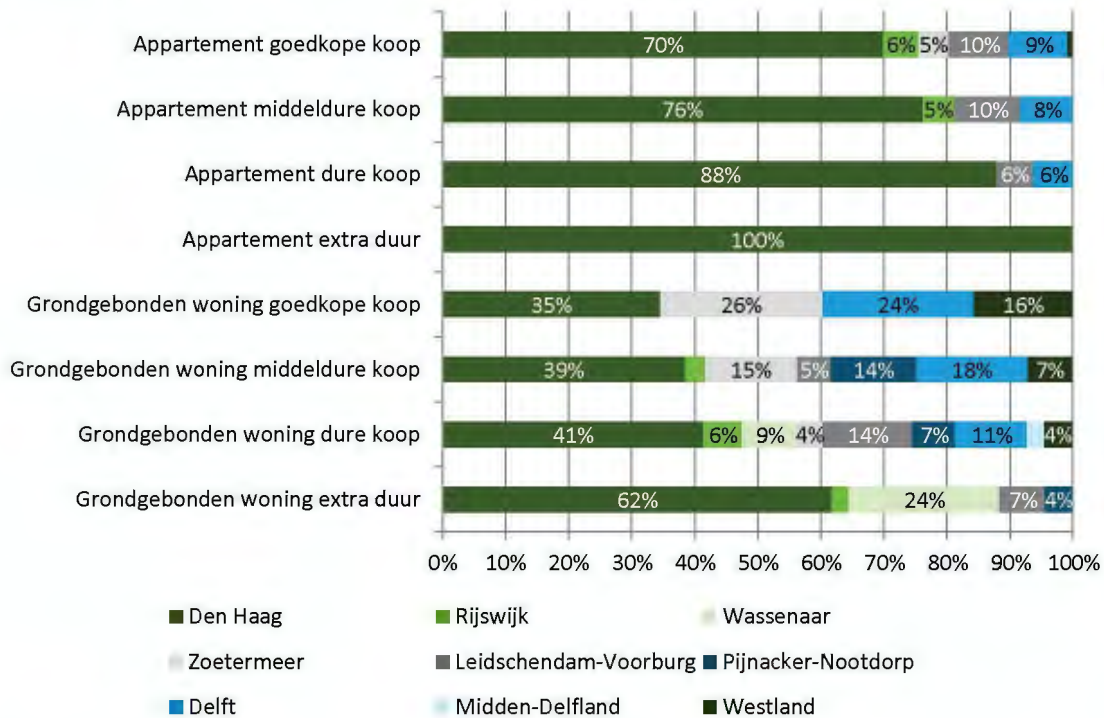
Figuur 3.8: Regio Haaglanden. Woonsituatie internationals naar eigendomssituatie en woningtype, 2017

Bron: CBS Microdata

Naar woningtype is uiteraard een duidelijke onderscheid zichtbaar tussen de meer en de minder stedelijke gemeenten. In Den Haag, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg en Delft wonen naar verhouding veel internationals in een appartement. In Pijnacker-Nootdorp, Zoetermeer en Wassenaar is het aandeel internationals dat in een grondgebonden koopwoning woont veel hoger dan gemiddeld. In Wassenaar wonen veel internationals in een grondgebonden (particuliere) huurwoning.

Figuur 3.9: Regio Haaglanden. Waarde koopwoningen internationals, 2017

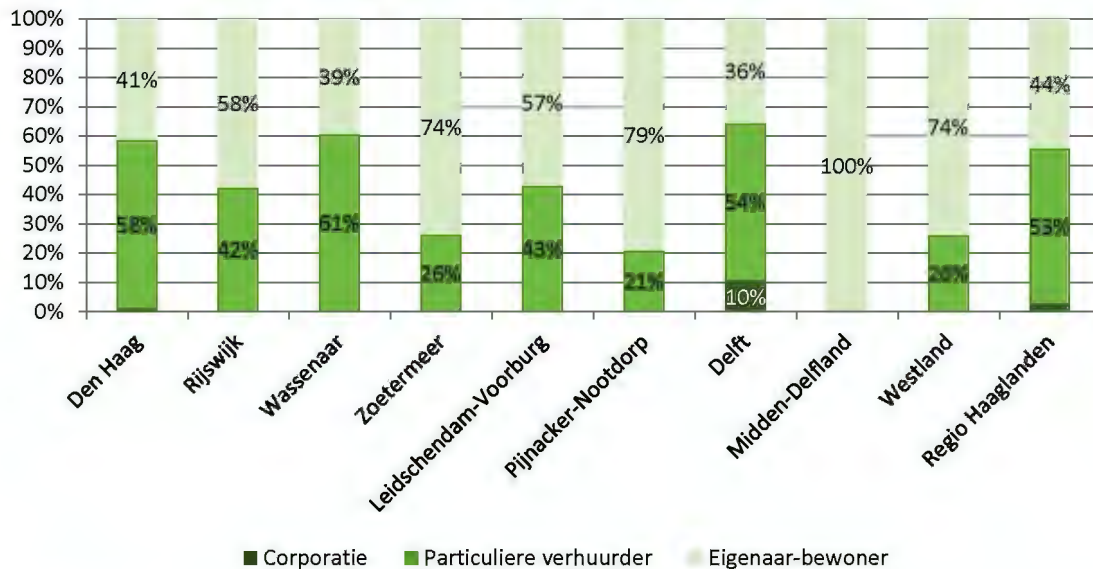
Bron: CBS Microdata

Een groot deel van de koopappartementen in de regio staat in de gemeente Den Haag. En een groot deel van de internationals in de regio woont in Den Haag. Dit bepaalt het beeld van de woonsituatie van internationals in koopappartementen. Verreweg de meeste internationals die een koopappartement bewonen, wonen in Den Haag. Naarmate de appartementen duurder zijn, staan ze nog vaker in Den Haag. Internationals in goedkope, middeldure en dure koopappartementen wonen deels ook Leidschendam-Voorburg en Delft, maar het zwaartepunt ligt in Den Haag.

Bij de grondgebonden woningen is dit beeld anders. Internationals in de regio vinden een goedkope grondgebonden woning ook vaak in Zoetermeer, Delft of Westland. Middeldure grondgebonden woningen zijn er daarnaast ook in Pijnacker-Nootdorp. Naarmate grondgebonden koopwoningen van internationals duurder zijn, staan ze vaker in Den Haag en Wassenaar. Naar verhouding is het aandeel van Wassenaar erg hoog bij de extra dure grondgebonden koopwoningen van internationals.

Woonsituatie expats in de regio Haaglanden

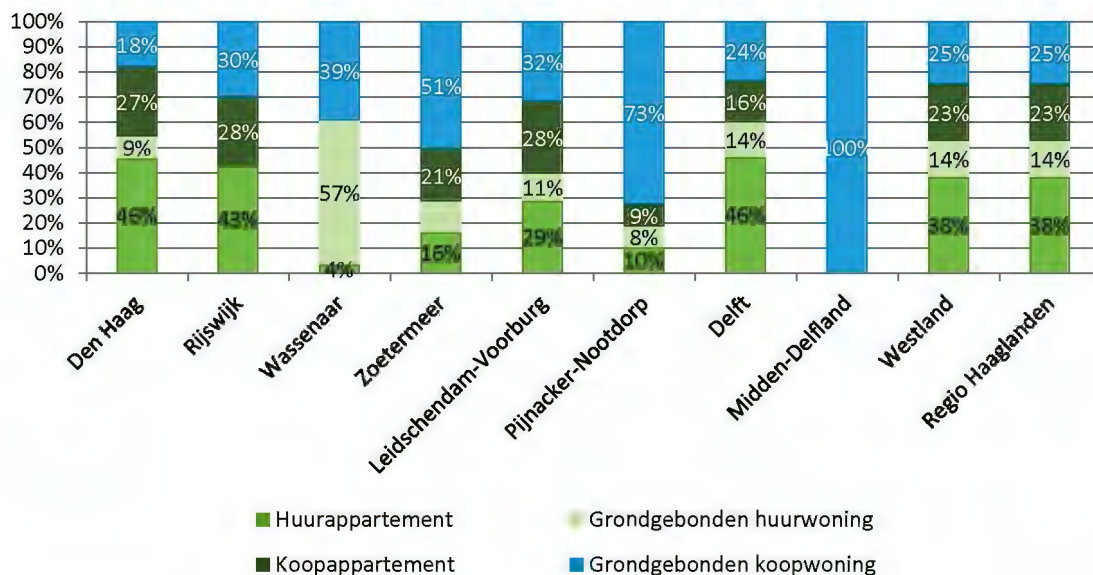
Figuur 3.10: Regio Haaglanden. Woonsituatie expats (25%-groep) naar eigendomssituatie, 2017

Bron: CBS Microdata

De expats zijn zoals beschreven een subgroep van de internationals. Binnen de totale groep internationals hebben zij hogere inkomens. Dat komt tot uitdrukking in hun woonsituatie. Expats wonen in de meeste regiogemeenten wat vaker in een koopwoning. In Delft, waar onder de expats veel jonge mensen zijn die als stagiair of student bij de TU werken, is het aandeel huurders van een corporatiewoning hoger dan gemiddeld. In Wassenaar is het aandeel particuliere huurders onder de expats beduidend hoger dan gemiddeld. In Pijnacker-Nootdorp en Westland wonen veel expats in een koopwoning.

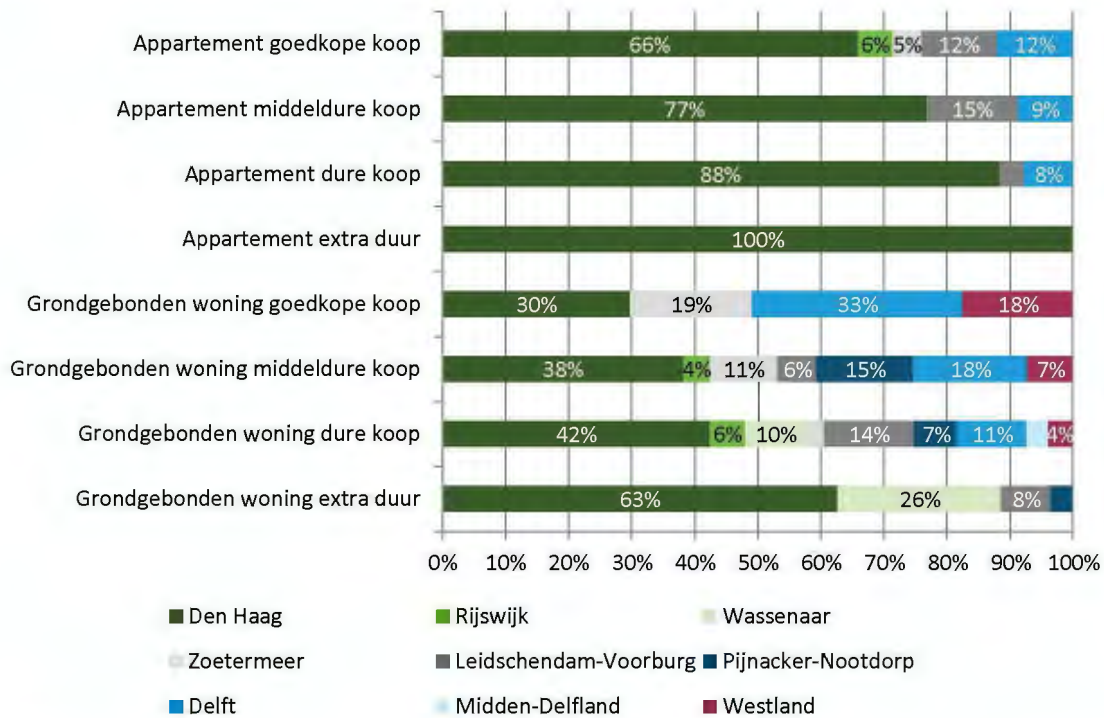
Figuur 3.11: Regio Haaglanden. Woonsituatie expats (25%-groep) naar eigendomssituatie en woningtype, 2017

Bron: CBS Microdata

De woonsituatie van expats in de verschillende regiogemeenten hangt uiteraard samen met de aanwezige woningvoorraad. In Den Haag, Delft en Rijswijk vinden expats vaak huurappartementen. In Den Haag en Rijswijk, maar ook in Leidschendam-Voorburg, wonen veel expats in koopappartementen. In Wassenaar gaat het vrijwel uitsluitend om grondgebonden woningen, vaker in de (particuliere) huursector dan in de koopsector. Ook in Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer wonen veel expats in grondgebonden woningen, maar in deze gemeenten vaker dan gemiddeld in de koopsector.

Figuur 3.12: Regio Haaglanden. Waarde koopwoningen expats (25%-groep), 2017

Bron: CBS Microdata

Zoals eerder geconstateerd bij de brede groep internationals wonen ook de meeste expats die in een koopappartement wonen in Den Haag. Naarmate de appartementen duurder worden is dit vaker het geval. Als expats in een koopappartement niet in Den Haag wonen, is dat vaak in Leidschendam-Voorburg of Delft.

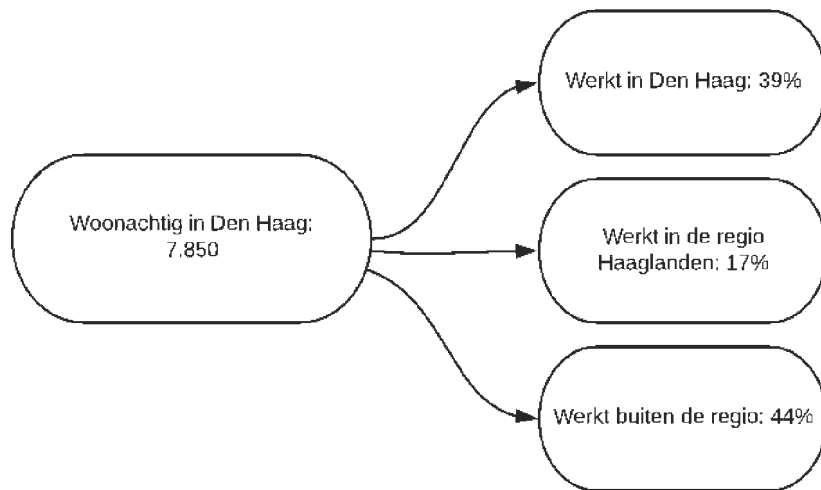
Goedkope grondgebonden koopwoningen vinden expats vaak in Delft, Zoetermeer of Westland. Dure en extra dure grondgebonden koopwoningen vindt men veelal in Den Haag en Wassenaar.

3.3 Woon-werkrelaties

Den Haag is een aantrekkelijke woongemeente voor internationals en expats. In deze paragraaf worden de woon-werkrelaties van internationals en expats nader onder de loep genomen.

Woongemeente Den Haag

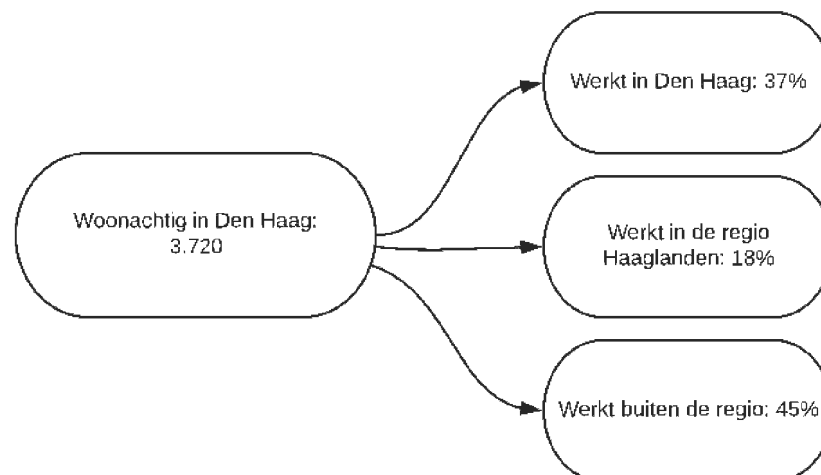
Figuur 3.13: Woonwerkrelaties internationals tussen Den Haag, de regio Haaglanden en overig Nederland, 2017

Bron: CBS Microdata

Er wonen zo'n 7.850 internationals in de gemeente Den Haag. Van deze groep is 39% ook werkzaam in de stad. Nog eens 17% werkt in de andere gemeenten in de regio Haaglanden. Bijna de helft (44%) van de internationals die in Den Haag wonen, werkt buiten de regio Haaglanden. Vaak zijn internationals die in Den Haag wonen maar niet in de stad of de overige regio Haaglanden werken, werkzaam in Amsterdam of Rotterdam.

Figuur 3.14: Woonwerkrelaties expats (25%-groep) tussen Den Haag, de regio Haaglanden en overig Nederland, 2017

Bron: CBS Microdata

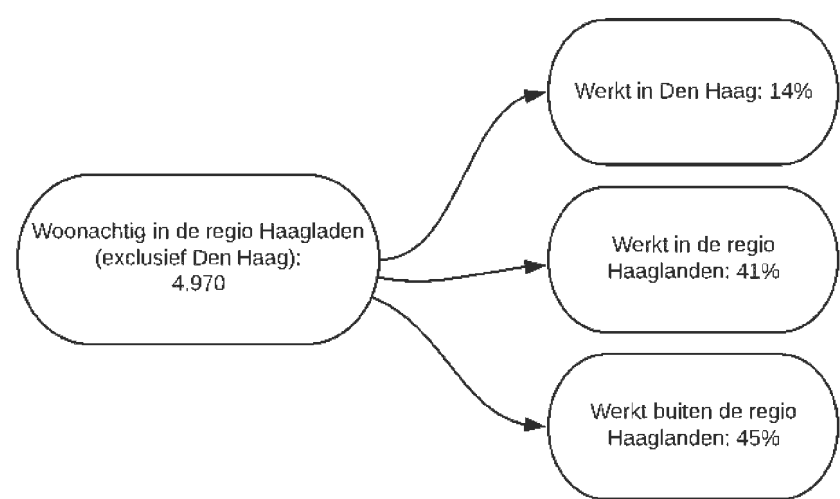
Van de ruim 3.700 expat-huishoudens die in de stad wonen, werkt een deel ook in Den Haag. Het betreft 37% van de expat-groep volgens de afbakening van de 25% hoogste inkomens. Bijna één op de vijf expats die in Den Haag wonen, werkt in een van de andere gemeenten in de regio Haaglanden. Ruim 40% van de expats in Den Haag, werkt buiten de regio Haaglanden. Den Haag is een aantrekkelijke woongemeente voor internationals en expats die in een wijde straal rond de stad werken.

Veel van de expats die in Den Haag wonen maar buiten de regio werken, werken in Amsterdam (22%), Rotterdam (15%) of de gemeente Haarlemmermeer (14%).

Woonachtig in de regio Haaglanden, buiten Den Haag

Naast de groep internationals die in Den Haag zelf woont, zijn er zo’n 4.970 internationals woonachtig in de andere gemeenten in de regio Haaglanden.

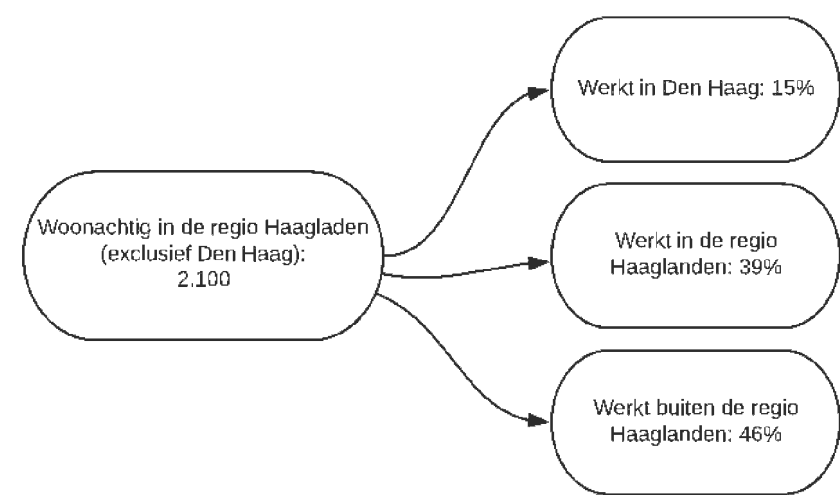
Figuur 3.15: Woonwerkrelaties internationals tussen de regio Haaglanden, Den Haag en overig Nederland, 2017

Bron: CBS Microdata

Van deze groep is 14% werkzaam in Den Haag. Een groter deel (41%) is werkzaam in de andere regiogemeenten. Bijna de helft (45%) werkt buiten de regio Haaglanden.

Figuur 3.16: Woonwerkrelaties expats (25%-groep) tussen de regio Haaglanden, Den Haag en overig Nederland, 2017

Bron: CBS Microdata

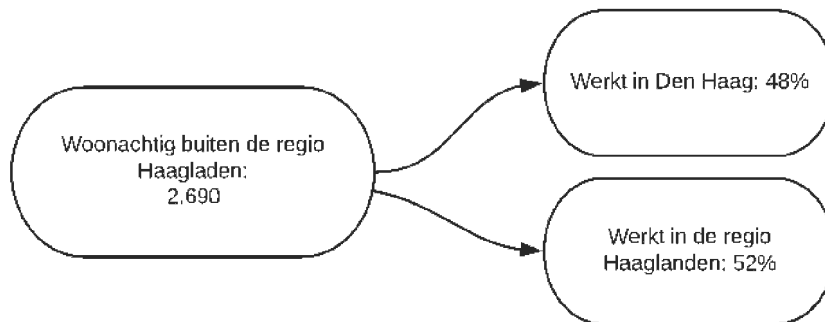
Van de 2.100 expats die woonachtig zijn in de andere gemeenten in de regio Haaglanden werkt een relatief beperkt deel in Den Haag (15%). Bijna 40% van de expats in de overige regiogemeenten, werken

ook in de regio maar buiten Den Haag. En een aanzienlijk deel (46%) van de expats in de regiogemeenten werkt buiten de regio Haaglanden. Ook deze groep werkt vaak in Amsterdam (15%) en Rotterdam (17%).

Bij de bovenstaande figuren moet worden aangetekend dat de geprivilegieerden, vaak ambassadepersoneel dat in Den Haag werkt en in de omgeving van Den Haag en in de stad zelf woont, in de uitkomsten niet is meegenomen omdat de informatie hierover niet beschikbaar is.

Woonachtig buiten de regio Haaglanden

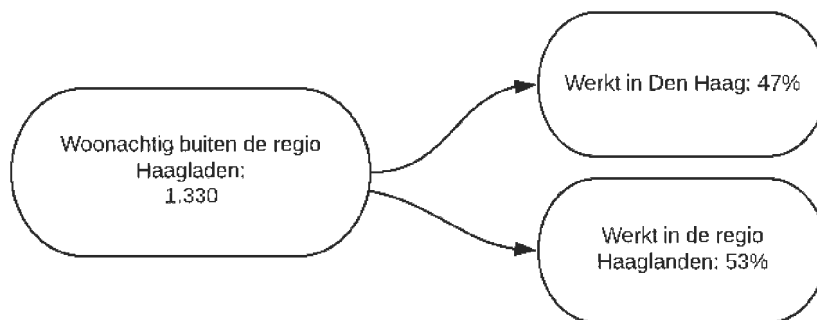
Figuur 3.17: Woonwerkrelaties internationals tussen overig Nederland, Den Haag en de regio Haaglanden, 2017

Bron: CBS Microdata

Van de internationals die werkzaam zijn in de regio Haaglanden maar buiten de regio wonen (2.690), is ongeveer de helft (48%) werkzaam in Den Haag en een vrijwel even grote groep (52%) in de andere regiogemeenten. Vaak wonen deze mensen in Amsterdam, Rotterdam, Leiden en Utrecht.

Figuur 3.18: Woonwerkrelaties expats (25%-groep) tussen overig Nederland, Den Haag en de regio Haaglanden, 2017

Bron: CBS Microdata

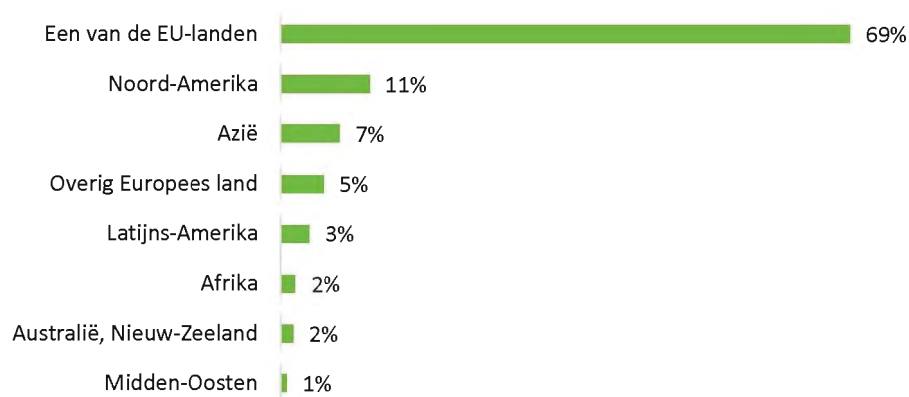
Van de 1.330 expats die een werkrelatie hebben met Den Haag of met de regio Haaglanden, maar wonen buiten de regio, werkt bijna de helft (47%) in Den Haag en ruim de helft (53%) in een van de overige regiogemeenten. Vaak wonen deze mensen in Amsterdam, Rotterdam, Leiden of Amstelveen.

4 De respondenten die aan de enquêtes hebben deelgenomen

De voorgaande hoofdstukken handelden over de internationals en expats in Den Haag en in de regio Haaglanden op basis van registergegevens in de CBS Microdata. In dit hoofdstuk en de volgende hoofdstukken staan de resultaten centraal van de enquêtes die zijn afgenomen onder internationals. De vragenlijsten zijn via verschillende kanalen uitgezet. In totaal hebben 529 internationals de vragenlijst ingevuld.

4.1 Waar komen de internationals vandaan?

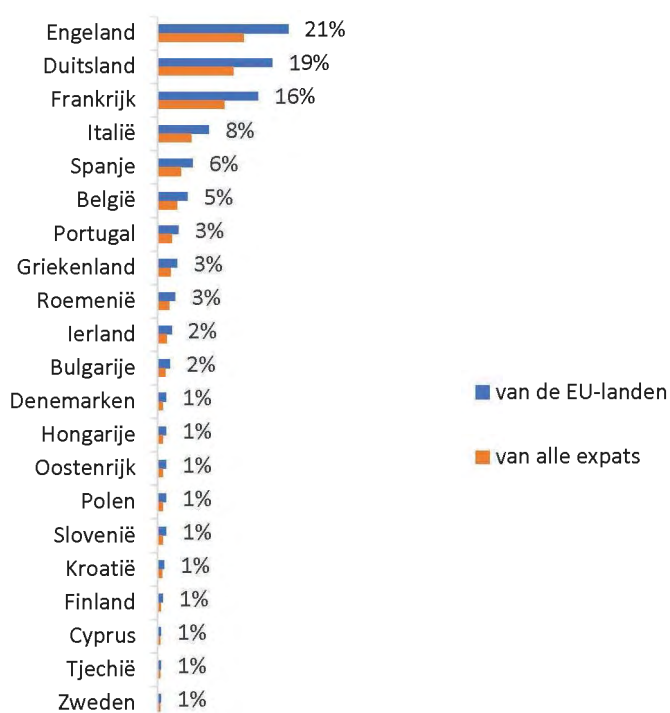
Figuur 4.1: Waar komen de expats vandaan, n=523

Bron: Enquête Dimensus

Zeven op de tien internationals komen uit een van de EU-landen (69%), één op de tien uit Noord-Amerika (11%), 7% uit een Aziatisch land en nog eens 5% uit een ander Europees land.

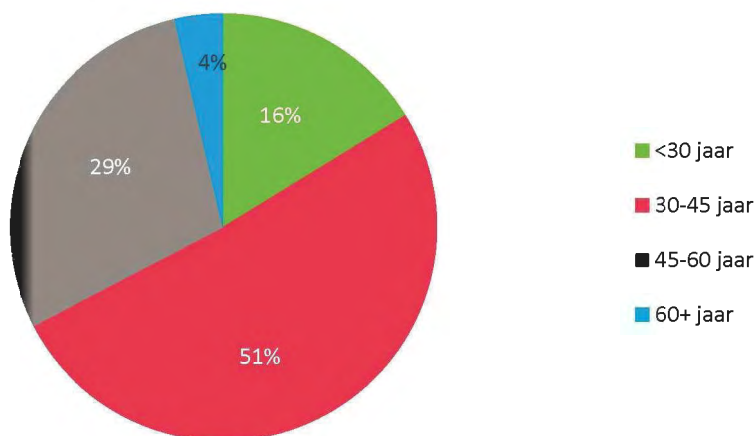
Figuur 4.2: Herkomst expats EU-landen, n=529

Bron: Enquête Dimensus

De meeste internationals uit een van de EU-landen zijn afkomstig uit Engeland (21%), op de voet gevolgd door Duitsland (19%) en Frankrijk (16%). Daarnaast is nog 8% afkomstig uit Italië, 6% uit Spanje en 5% uit België.

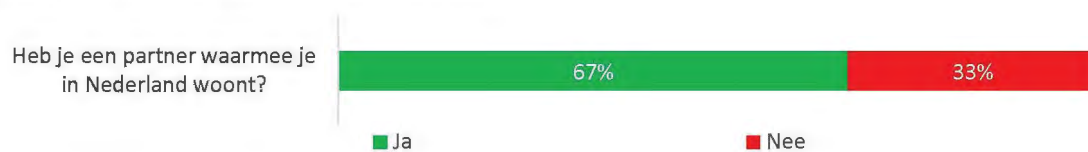
Figuur 4.3: Leeftijd in categorieën, n=524

Bron: Enquête Dimensus

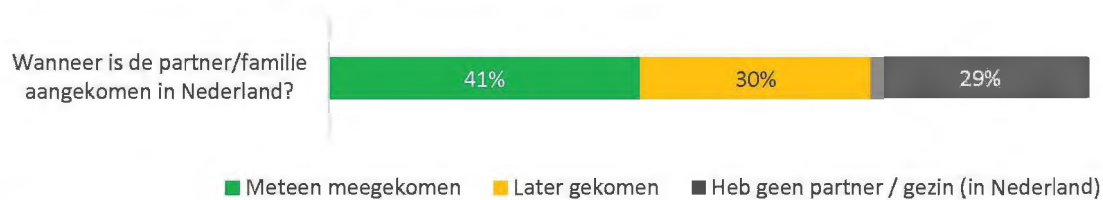
De helft (51%) is tussen de 30 en 45 jaar, 16% is jonger en 29% is tussen de 45 en 60 jaar. Vergelijken we deze cijfers met de CBS-analyse dan zijn de verschillen minimaal: tot 35 jaar 31% (30% in de enquête), 35 tot en met 49 jaar 50% (idem in de enquête) en 50 jaar en ouder 18% (20% in de enquête).

Figuur 4.4: Expats met een partner in Nederland, n=529

Bron: Enquête Dimensus

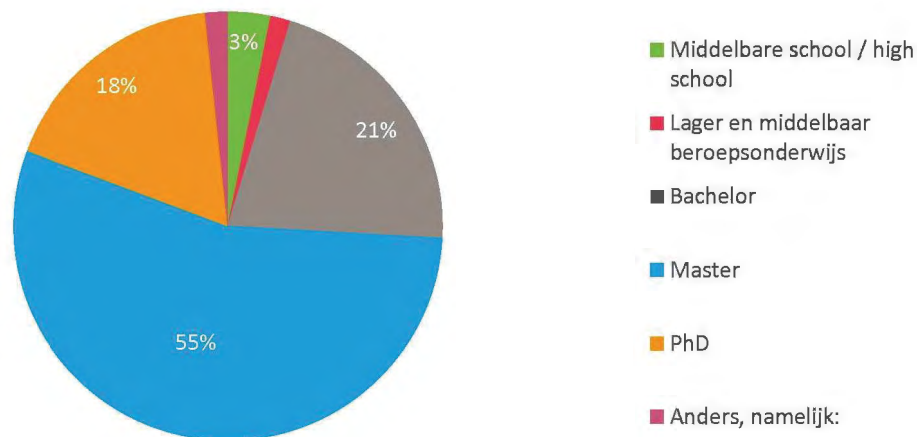
Figuur 4.5: Wanneer de partner/familie is aangekomen in Nederland, n=529

Bron: Enquête Dimensus

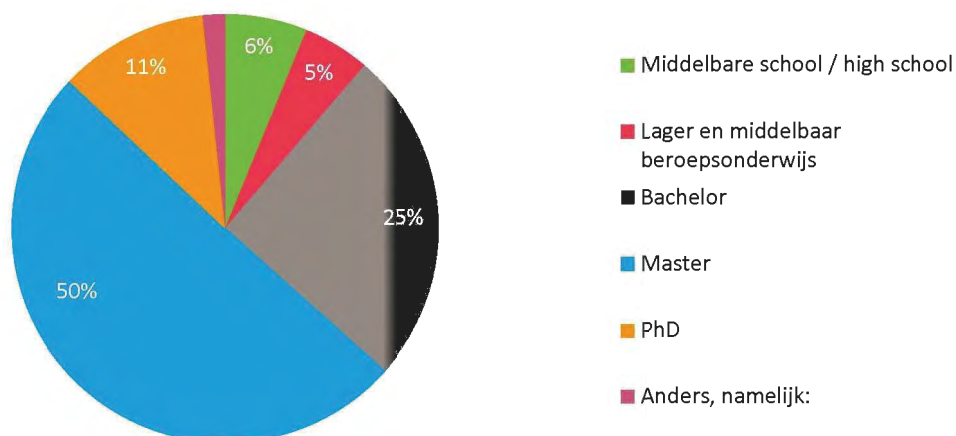
Twee op de drie internationals wonen samen met een partner. Bij iets meer dan de helft van hen kwam de partner meteen mee (58%), bij 42% kwam de partner later.

Figuur 4.6: Opleidingsniveau van expats, n=529

Bron: Enquête Dimensus

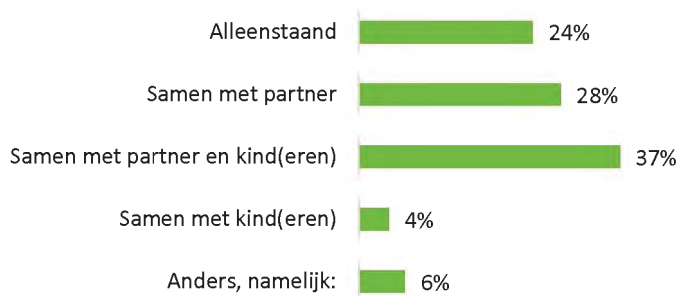
Figuur 4.7: Opleidingsniveau van partner van expats, n=355

Bron: Enquête Dimensus

Iets meer dan de helft heeft een master opleiding gevolgd (55%), 21% een bachelor en 18% een PhD. Het opleidingsniveau van de partners is vergelijkbaar: 50% master, 25% bachelor en 11% een PhD.

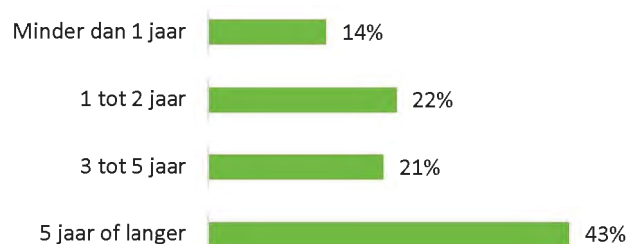
Figuur 4.8: Huishoudenssamenstelling van expats, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Ruim één op de drie internationals woont samen met een partner en kind(eren) (37%), iets meer dan een kwart woont samen met een partner (28%) en een kwart is alleenstaand (24%). De CBS-gegevens laten een vergelijkbaar aandeel gezinnen zien (38%), maar meer alleenstaanden (41%) en minder paren (20%). In de indeling op basis van de enquête worden nog eenoudergezinnen onderscheiden (4%) en overig (6%), waardoor een eenduidige vergelijking niet mogelijk is.

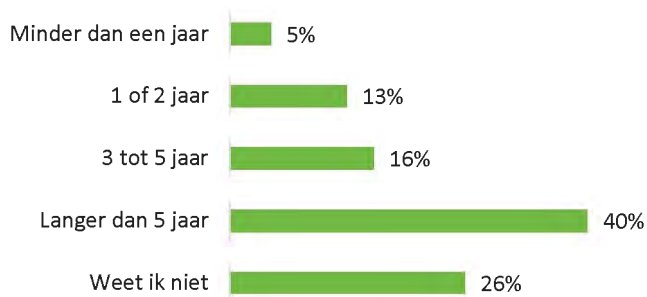
Figuur 4.9: Hoe lang expats in Nederland wonen, n=529

Bron: Enquête Dimensus

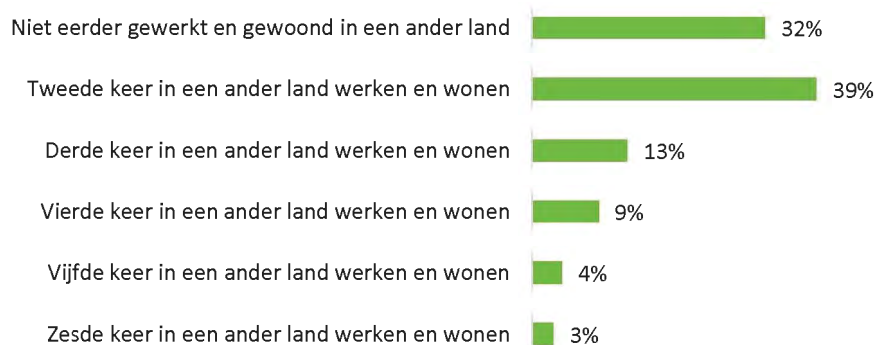
Bijna de helft van de ondervraagde internationals woont al 5 jaar of langer in Nederland (43%), 21% 3 tot 5 jaar, 22% 1 tot 2 jaar en 14% nog geen jaar.

Figuur 4.10: Hoe lang verwachten expats te verblijven in Nederland, n=529

Bron: Enquête Dimensus

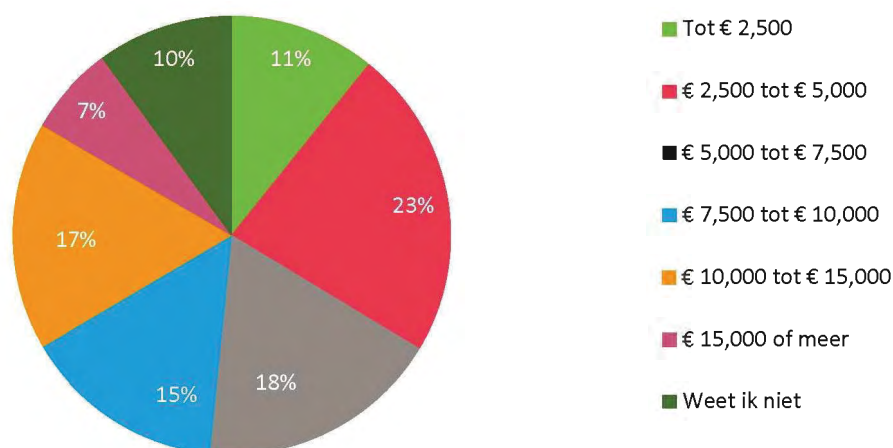
Figuur 4.11: Aandeel expats dat al eerder in een ander land gewoond en gewerkt heeft, naar aantal, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Een derde van de internationals heeft niet eerder gewerkt of gewoond in een ander land, twee derde wel. Voor vier op de tien internationals is dit het tweede land waar men verblijft.

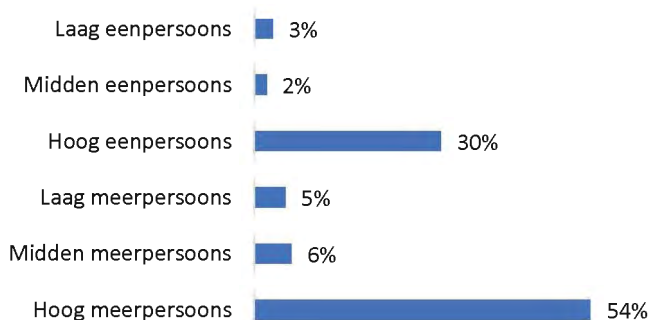
Figuur 4.12: Inkomen van het huishouden per maand, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Het inkomen van de internationals is zeer divers: een derde van de internationals heeft een bruto inkomen tot € 5000 (11% tot € 2.500 en 23% € 2.500 tot € 5.000), wederom een derde tussen de € 5.000 en € 10.000 (18% tussen € 5.000 en € 7.500 en 15% tussen € 7.500 en € 10.000) en een kwart verdient meer dan € 10.000 (17% tussen de € 10.000 en € 15.000 en 7% meer dan € 15.000). Eén op de tien internationals heeft het inkomen niet ingevuld.

Figuur 4.13: Huishoudensomvang gerelateerd aan inkomen, n=529

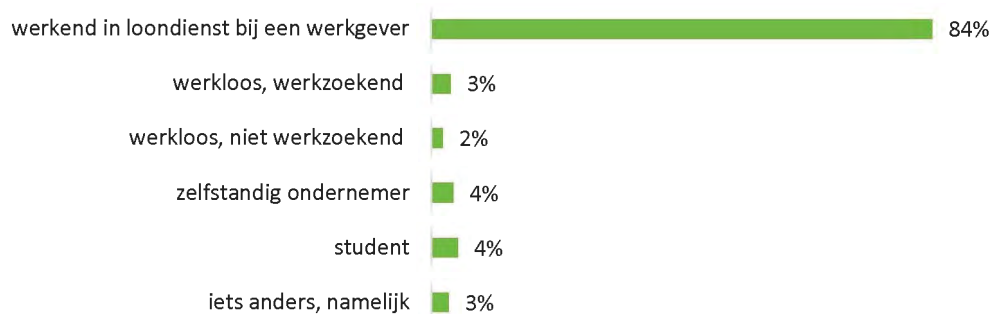
Bron: Enquête Dimensus

Iets meer dan de helft van de internationals behoort tot een meerspersionshuishouden met een hoog inkomen (54%), 6% heeft een midden inkomen en 5% een laag inkomen. Drie op de tien internationals bestaan uit een eenpersoonshuishouden met een hoog inkomen, 2% heeft een midden inkomen en 3% een laag inkomen. Bij de CBS-analyse liggen de aandelen met een hoog inkomen lager: 22% van de alleenstaanden en 38% van de meerspersionshuishoudens. In de CBS-analyse wordt echter nog 9% als overig gecategoriseerd, waardoor het totaal uitkomt op 91% en niet op 100%.

4.2 Werksituatie

De gehouden enquête geeft nader inzicht in de werksituatie van de ondervraagde internationals.

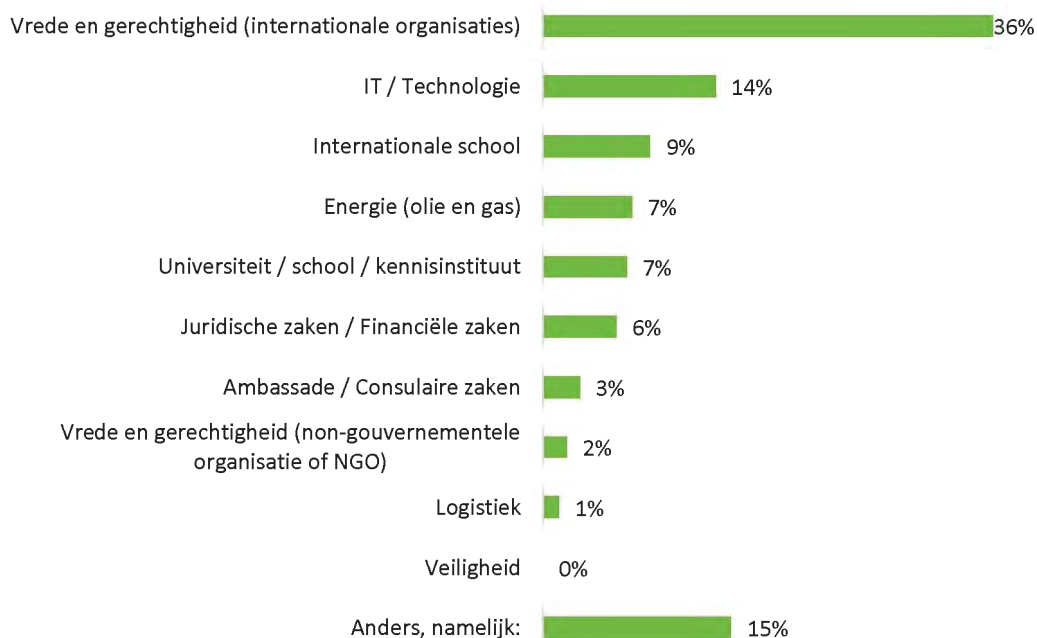
Figuur 4.14: Situaties die van toepassing zijn op internationals, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Van alle ondervraagde internationals heeft 84% een betaalde baan, 4% is ondernemer, 4% is student, 5% is werkloos waarvan 3% op zoek is naar een baan en 2% niet. Daarnaast geeft 3% aan nog iets anders te doen. Bij de eenpersoonshuishoudens met een laag inkomen gaat het om zowel studenten (27%), werklozen (20%, maar ook om werkenden (27%) of eenpersoonshuishoudens die iets anders doen.

Figuur 4.15: Sectoren waarin internationals werkzaam zijn, n=529

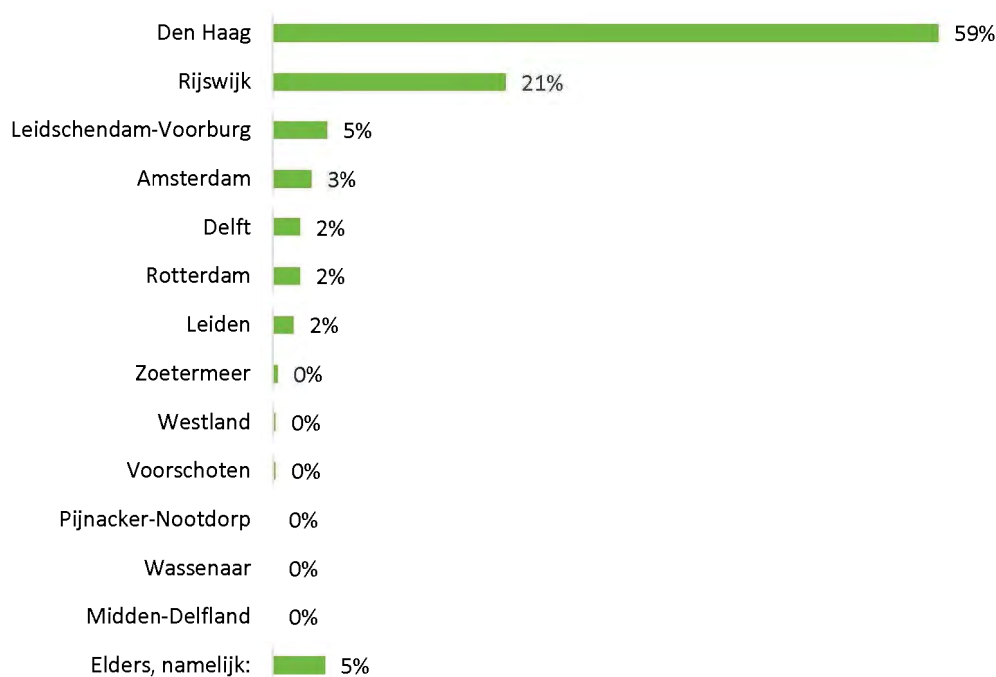
Bron: Enquête Dimensus

Ruim een derde van de respondenten is werkzaam in de sector Peace and Justice (36%), 14% in de IT/Tech hoek, 9% bij de International school, 7% in de olie- en gassector, 7% bij de universiteit, 6% in Legal of

Finance en 3% bij een ambassade. Daarnaast is nog één op de zes internationals werkzaam in een andere sector waaronder een internationale organisatie, de ruimtevaart en defensie.

De meeste hoge inkomens zijn te vinden bij internationals die werkzaam zijn in de olie- en gassector (74% meerpersoonshuishouden met een hoog inkomen naast 12% eenpersoonshuishoudens met een hoog inkomen), op de voet gevolgd door internationals werkzaam in Legal and Finance (71% meerpersoonshuishouden met een hoog inkomen naast 21% eenpersoonshuishoudens met een hoog inkomen). Internationals die in de sector Peace and Justice werken hebben allemaal een hoog inkomen: bij 44% gaat het om een meerpersoonshuishouden en bij 56% om een eenpersoonshuishouden. Een vergelijkbaar beeld komt naar voren bij de internationals die bij de ambassades werken: 36% meerpersoonshuishouden met een hoog inkomen en 50% eenpersoonshuishoudens met een hoog inkomen. Internationals die werkzaam zijn bij de universiteit of een kennisinstituut hebben in verhouding iets vaker een midden of laag inkomen (19%), maar ook in deze sector gaat het voornamelijk om hoge inkomens (34% eenpersoonshuishouden en 44% meerpersoonshuishouden).

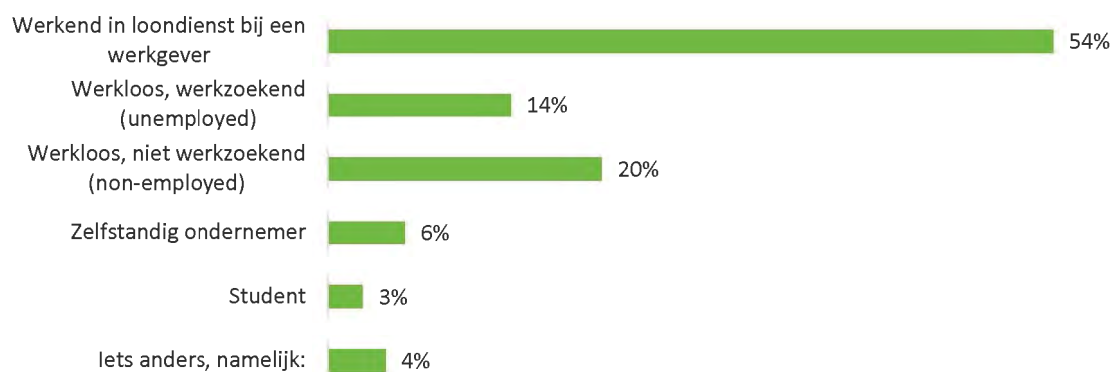
Figuur 4.16: Plaatsen waar internationals werken/studeren, n=502

Bron: Enquête Dimensus

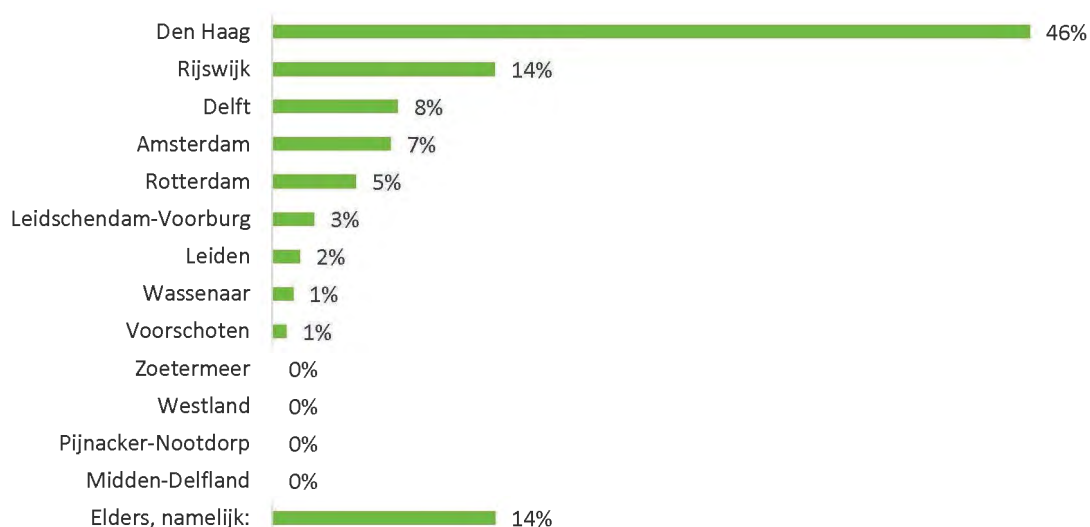
Zes op de tien respondenten werken in Den Haag (59%), 21% in Rijswijk, 5% in Leidschendam-Voorburg, 3% in Amsterdam, 2% in Delft, 2% in Rotterdam en 2% in Leiden. In Rijswijk gaat het voor een belangrijk deel om werknemers in de sector Peace and Justice, de IT-sector, Legal and Finance of bij een ander bedrijf zoals EPO/het European Plant Office. In Leidschendam zijn internationals vooral werkzaam in de sector Peace and Justice. In Den Haag zijn internationals vooral werkzaam bij Peace and Justice, de Internationale School en de IT-sector.

Figuur 4.17: Situaties die van toepassing zijn op de partner van internationals, n=355

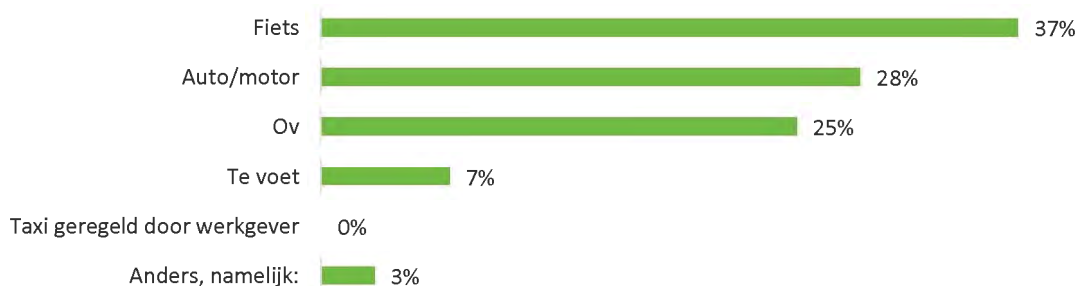
Bron: Enquête Dimensus

Figuur 4.18: Plaatsen waar partners van internationals werken/studeren, n=235

Bron: Enquête Dimensus

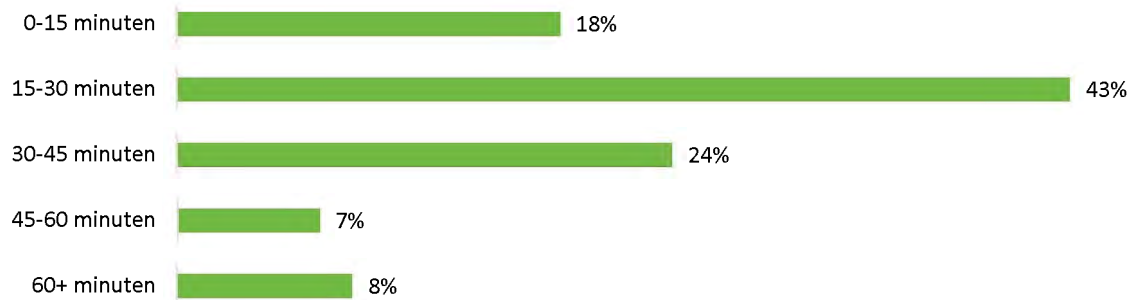
Figuur 4.19: Hoe internationals naar hun werk/studie reizen, n=502

Bron: Enquête Dimensus

Ruim een derde gaat met de fiets naar het werk (37%), iets meer dan een kwart gaat met de auto (28%) en een kwart met het openbaar vervoer (25%). Internationals die in Rotterdam of Amsterdam werken gaan meer dan gemiddeld met het openbaar vervoer (resp. 92% en 77%). Internationals die in Rijswijk of in Leidschendam werken gaan meer dan gemiddeld met de auto (resp. 45% en 38%). Meerpersoonshuishoudens gaan vaker met de auto (33% tegenover 21% van de eenpersoonshuishoudens). Eenpersoonshuishoudens gaan vaker met het openbaar vervoer (36% tegenover 19% van de meerpersoonshuishoudens).

Figuur 4.20: Hoe lang internationals naar hun werk/studie reizen, n=502

Bron: Enquête Dimensus

Het kost ongeveer de helft 15 tot 30 minuten om bij het werk te komen (43%), een kwart kost het een half uur tot drie kwartier (24%) en bijna een vijfde minder dan een kwartier (18%). Internationals die in Delft werken zijn in verhouding het snelst op hun werk: 33% binnen 15 minuten, internationals die in Amsterdam werken doen er het langst over (82% 60 minuten of langer).

Figuur 4.21: Mening over reistijd naar werk/studie, n=502

Bron: Enquête Dimensus

Gezien de reistijden is het niet vreemd dat de helft dit goed vindt (52%) en ruim een derde acceptabel (37%). Een op de tien vindt het niet goed (11%). Dit zijn meer dan gemiddeld internationals die gebruik maken van het openbaar vervoer (22%) of de auto (16%).

5 Woonsituatie nader belicht

De voorgaande hoofdstukken handelden over de internationals en expats in Den Haag en in de regio Haaglanden op basis van registreergegevens in de CBS Microdata. In dit hoofdstuk en de volgende hoofdstukken staan de resultaten centraal van de enquêtes die zijn afgenomen onder internationals. Hoofdstuk 4 gaat over de ervaringen van internationals bij het vinden van een woning in Den Haag en wat zij belangrijk vinden bij het zoeken naar woonruimte.

5.1 Het vinden van woonruimte

Figuur 5.1: Mening over het vinden van een accommodatie bij aankomst, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Vier op de tien internationals vonden het moeilijk om woonruimte te vinden (42%), vier op de tien vonden het niet moeilijk maar ook niet gemakkelijk (39%) en twee op de tien vonden het niet moeilijk (19%). Eenpersoonshuishoudens hadden hier meer moeite mee (51% moeilijk en 16% gemakkelijk) dan meerpersoonshuishoudens (37% moeilijk en 21% gemakkelijk). Studenten en stagiaires hadden de meeste moeite hiermee (74% moeilijk en 7% gemakkelijk).

Figuur 5.2: Situaties bij het vinden van een accommodatie, n=426

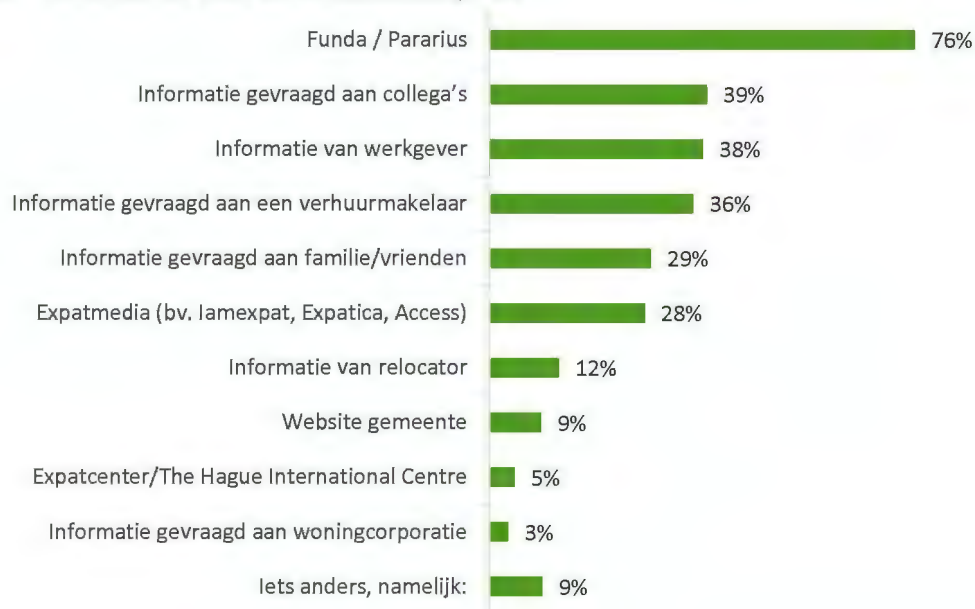

Bron: Enquête Dimensus

De internationals die het niet gemakkelijk vonden om woonruimte te vinden, brengen hiervoor verschillende redenen naar voren: de woningmarkt voor internationals is te duur (64%), de woningen worden heel snel verhuurd of verkocht (63%), ze zijn onbekend met de woningmarkt in de regio Den Haag (63%), gebrek aan keuzemogelijkheden in de prijsklasse waarin men zoekt (62%), onbekend met de buurten waar zij zouden willen wonen (57%), onbekendheid met het prijsniveau van de woningen (55%) en onbekend met de Nederlandse regelingen wat betreft huisvesting (50%). Drie op de tien geven nog aan dat men weinig vertrouwen heeft in de intermediair (relocator e.d.). Eén op de zeven noemt nog andere problemen. Zo zijn meerdere internationals van mening dat men als international minder kans maakt op een woning dan een Nederlander omdat verhuurders liever geen woning verhuren aan internationals. Daarnaast vindt men de inkomenseisen die gesteld worden aan huurwoningen zo hoog dat men hieraan niet kan voldoen. Ook kan men minder hypotheek krijgen omdat de hypotheekrenteaftrek niet op hen van toepassing is. Anderen geven aan dat het aanbod vaak niet direct beschikbaar is maar pas een paar maanden later waardoor het niet geschikt is. Advertenties worden vaak alleen in het Nederlands opgesteld, waardoor men een achterstand heeft. De kwaliteit van de huizen is vaak slecht vindt men en ook de indeling is vaak heel anders dan men nodig heeft en gewend is (bv. maar één badkamer). Het aanbod voor grote gezinnen is ook beperkt. Daarnaast geven meerdere internationals aan dat er in deze markt veel oplichters te vinden zijn.

Studenten en stagiaires geven meer dan gemiddeld aan dat er te weinig keuze is in de prijsklasse waarin men zoekt. Eenpersoonshuishoudens geven ook iets vaker aan dat de woningen te duur zijn in Den Haag dan meerpersoonshuishoudens (resp. 72% en 60%). Voor senioren speelt dit ook iets minder vaak (48%). Ook dat de woningen vaak heel snel verhuurd of verkocht zijn is een probleem dat iets vaker door eenpersoons- dan door meerpersoonshuishoudens wordt aangedragen (resp. 70% en 59%). Het gaat hierbij meer dan gemiddeld om huishoudens met een laag (82%) of midden inkomen (77%). Hogere inkomens hebben hier iets minder last van (61%). Het meest speelt dit voor jonge stellen (85%).

Figuur 5.3: Bronnen voor het vinden van een accommodatie, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Funda of Pararius zijn de belangrijkste bronnen die men raadpleegt om een woning te vinden (76%). Daarnaast gaat men te rade bij collega's (39%), de werkgever (38%), makelaar of particuliere verhuurder

(36%), vrienden of familie (29%) of expat media (28%). Een relocator (12%), de website van de gemeente Den Haag (9%), The Hague International Centre (5%) en een woningcorporatie (3%) worden beduidend minder geraadpleegd. Internationals die nog andere bronnen naar voren brengen, noemen Facebook, Airbnb, Kamernet, Marktplaats, internet of sociale media in het algemeen en een makelaar.

Gezinnen en jonge stellen maken vaker gebruik van Funda of Pararius (beiden 85%), senioren juist minder vaak (55%). Studenten en stagiaires en daarmee lagere inkomens en eenpersoonshuishoudens gaan vaker te rade bij vrienden of familie (resp. 45%, 35% en 46%).

De werkgever speelt vrijwel geen rol bij de lage inkomens (10%). Eenpersoonshuishoudens maken meer dan gemiddeld gebruik van expat media (36% tegenover 23% van de meerpersoonshuishoudens). Het zijn meer dan gemiddeld studenten en stagiaires die gebruik van de expatmedia maken (45%).

Figuur 5.4: Accommodatie bij aankomst in Nederland, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Eén op de tien internationals gaat in eerste instantie naar een tijdelijke huisvesting van de werkgever, een derde komt terecht in een tijdelijke huurwoning en vier op de tien in een huurwoning waar men kan blijven wonen. Het aandeel internationals dat start in een koopwoning is heel beperkt (3%). Eén op de zeven geeft aan in een andere woning terecht te zijn gekomen. Bij vrienden wordt daarbij het meest naar voren gebracht, maar ook Airbnb, een hotel en een hostel.

Studenten en stagiaires komen meer dan gemiddeld terecht in tijdelijke woonruimte van de werkgever (16%), evenals gezinnen (13%) en jonge stellen (12%). Jonge stellen en alleenstaanden starten het meest in een tijdelijke huurwoning (beiden 42%). Senioren en gezinnen starten vaker in een huurwoning waar men voor een langere periode kan blijven wonen (resp. 52% en 46%). Een deel van de senioren is meteen in een koopwoning begonnen (10%).

Figuur 5.5: Redenen om in een tijdelijke accommodatie te verblijven, n=224

Bron: Enquête Dimensus

De belangrijkste redenen waarom men kiest voor een woning waar men tijdelijk kan verblijven zijn de snelheid waarmee men hier terecht kon (42%), het gemak waarmee men een tijdelijke huisvesting kan krijgen (42%) en omdat men niks anders kon vinden (40%). Dit laatste geldt meer voor eenpersoonshuishoudens (50%) dan voor meerpersoonshuishoudens (34%). Daarnaast geldt dit meer dan gemiddeld voor jonge stellen (61%) en studenten en stagiaires (56%). Een kwart geeft nog aan dat men de woonruimte kreeg aangeboden van de werkgever. Eén op de vijf vond het prima dat de huisvesting tijdelijk was. Andere redenen die nog worden genoemd zijn de lage prijs en dat men hierdoor de tijd krijgt om de woningmarkt te leren kennen.

Hulp bij het vinden van een huis

Bijna de helft heeft hulp gehad bij het vinden van een huis (45%), iets meer dan de helft niet (55%). Senioren hebben vaker hulp gehad (61%), studenten en stagiaires minder vaak (34%). Dit betrof vooral de hulp van een makelaar (27%). Dit geldt meer dan gemiddeld voor senioren (40%). Eén op de tien heeft hulp gehad van vrienden of familie (10%), 7% kreeg hulp in de vorm van een financiële compensatie van de werkgever. Slechts 3% kreeg hulp van een relocater, 2% van de werkgever en 2% is door de werkgever doorverwezen naar een aanbieder. Internationals die nog iets anders naar voren brengen, noemen de ABN-AMRO, een financieel adviseur, een collega en een makelaar.

Figuur 5.6: Hulpbronnen tijdens het verkrijgen van een woning, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Figuur 5.7: Internationals die hulp hebben ontvangen voordat zij naar Nederland kwamen, n=239

Bron: Enquête Dimensus

Eén op de drie internationals die hulp hebben gehad, regelde deze hulp al voordat men naar Nederland kwam, twee derde kreeg daarvoor nog geen hulp.

Figuur 5.8: Aandeel dat financiële ondersteuning van werkgever ontvangt, n=529

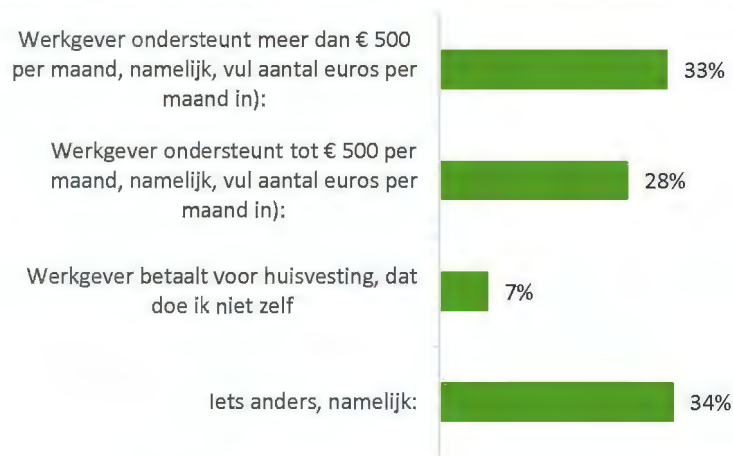

Bron: Enquête Dimensus

Bijna de helft van de internationals krijgt op de een of andere manier financiële steun. Het zijn meer dan gemiddeld gezinnen die financiële steun krijgen (62%). Bij een kwart ging het om de verhuiskosten (28%), een vijfde krijgt een vergoeding voor de gezondheidszorgverzekering (21%), een zesde voor internationale

educatie (16%), één op de tien voor huisvesting (12%) en eveneens één op de tien voor kinderopvang (11%). Internationals die nog een andere ondersteuning naar voren brengen, noemen het meest de 'expat allowance' en de 'household allowance'. Een international geeft aan dat de tijdelijke huisvesting is vergoed en een ander wijst op de transportkosten die door de werkgever zijn betaald. Het zijn meer dan gemiddeld gezinnen die een financiële vergoeding krijgen voor gezondheidszorg (36%), educatie (34%) en kinderopvang (31%).

Figuur 5.9: Hoeveelheid financiële ondersteuning die internationals ontvangen, n=225

Bron: Enquête Dimensus

Van de internationals die een financiële vergoeding krijgen, krijgt iets meer dan een kwart maximaal € 500 en een derde meer dan € 500. Van de internationals waarbij het gaat om een bedrag tot en met € 500, krijgt 41% een bedrag tot en met € 250 en 59% een bedrag vanaf € 250 tot en met € 500. Van de expats die meer dan € 500 krijgen, krijgt de helft een bedrag vanaf € 500 tot en met € 1.000 (49%), bijna vier op de tien een bedrag vanaf € 1.000 tot en met € 2.500 (38%) en iets meer dan één op de tien meer dan € 2.500 (13%). Dit zijn meer dan gemiddeld de gezinnen (37%). Van de internationals die een vergoeding krijgen geeft 7% aan dat de werkgever de huisvestingskosten betaalt. Een derde krijgt (nog) op een andere manier ondersteuning.

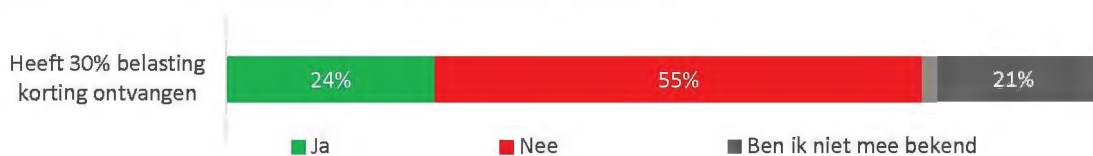
Figuur 5.10: Duur van de financiële ondersteuning, n=225

Bron: Enquête Dimensus

Een derde van de internationals die ondersteuning krijgen, ontvangt dit de eerste paar maanden, twee derde krijgt dit de hele tijd. Dit laatste geldt meer dan gemiddeld voor gezinnen (77%).

Figuur 5.11: Regeling voor belastingkorting voor internationals ontvangen, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Een kwart van de internationals maakt gebruik van de 30% regeling voor internationals. De helft doet dat niet (55%) en de overige internationals (21%) hebben geen idee dat deze regeling er is.

Figuur 5.12: Aandeel internationals dat weet waar zij terecht kunnen met vragen over hun accommodatie, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Drie op de tien internationals (29%) weten waar ze naartoe kunnen als ze vragen hebben over hun huisvesting. Zeven op de tien weten dit dus niet (71%).

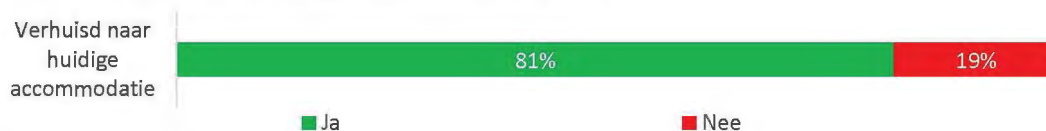
5.2 Welke stappen zetten internationals op de woningmarkt

Figuur 5.13: Verblijft in dezelfde accommodatie als bij aankomst, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Figuur 5.14: Eenmaal verhuisd voor verblijf in huidige accommodatie, n=419

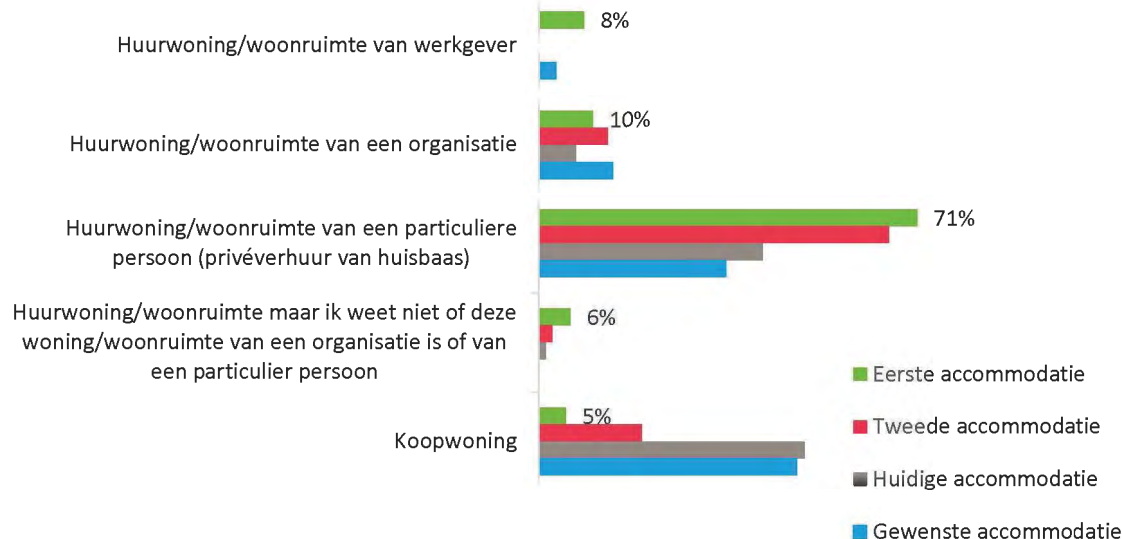
Bron: Enquête Dimensus

Figuur 5.15: Meer keren verhuisd voor verblijf in huidige accommodatie, n=78

Bron: Enquête Dimensus

Figuur 5.16: Karakteristieken van de accommodaties, n=489, n=78, n=419, n=151

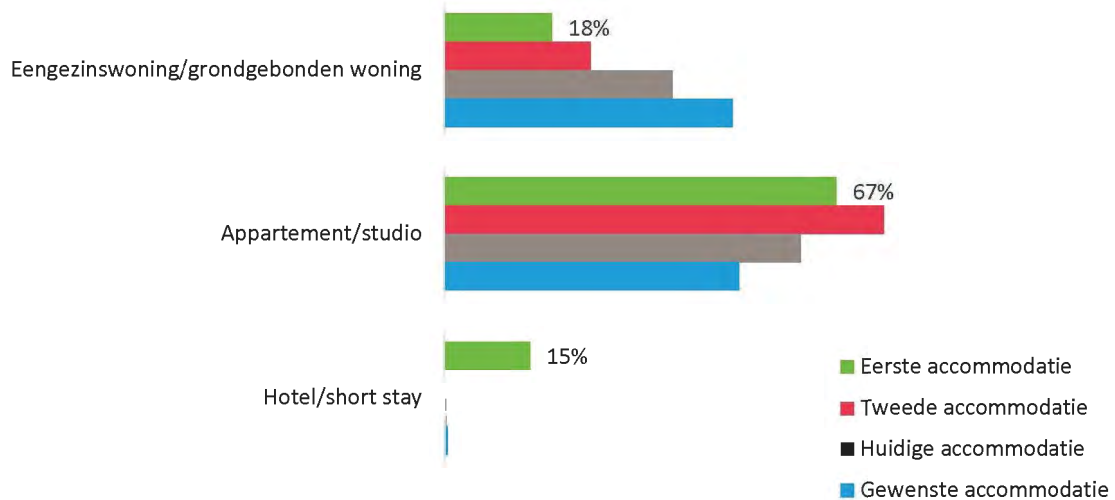
Bron: Enquête Dimensus

Zeven op de tien internationals starten in een particuliere huurwoning (71%). Dit aandeel daalt tot 42% van de huidige woningen van de internationals en tot 35% van de gewenste woningen van de internationals die willen verhuizen.

Aan de andere kant is het aandeel dat start in een eigen woning beperkt tot 5% en dit aandeel loopt op tot 50% van de huidige woning en 48% van de gewenste woning.

Woningtype

Figuur 5.17: Karakteristieken van de accommodaties, n=505, n=76, n=401, n=151

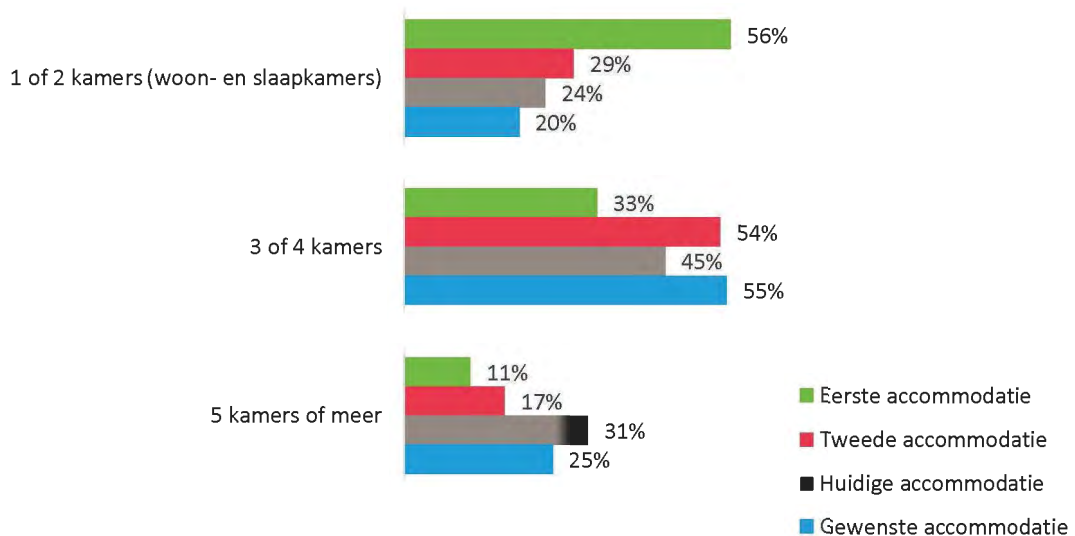
Bron: Enquête Dimensus

Twee derde van de internationals start in een appartement/studio/kamer (67%). De huidige woning is nog steeds voor zes op de tien een appartement (61%) en ook de gewenste woning **van de internationals die willen verhuizen** betreft vaak een appartement (50%).

Het omgekeerde beeld zien we als we kijken naar de eengezinswoningen. Van de internationals start 18% in een eengezinswoning. Dit aandeel neemt toe tot 39% als het gaat om de huidige woning en tot 49% als het gaat om de gewenste woning.

Woninggrootte

Figuur 5.18: Karakteristieken van de accommodaties, n=513, n=76, n=415, n=154

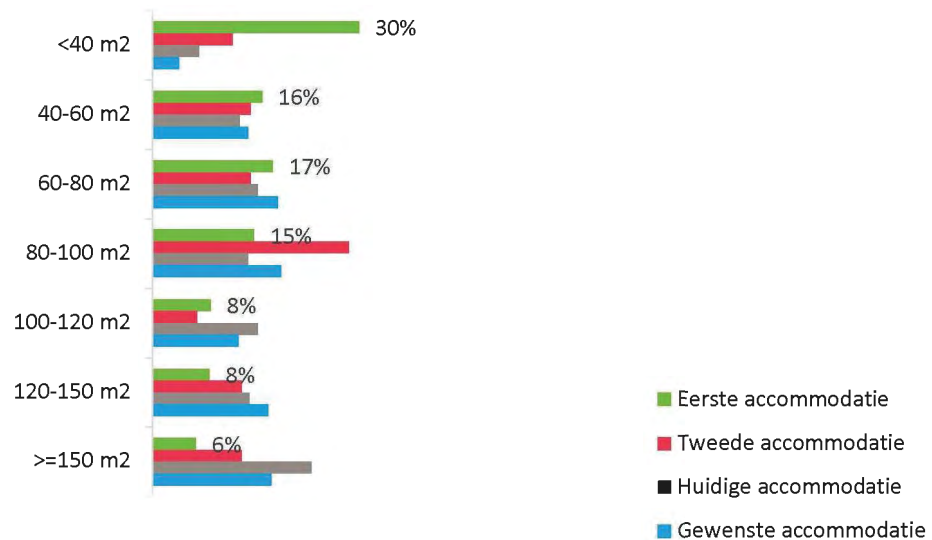

Bron: Enquête Dimensus

Veel internationals starten in een woning met één of twee kamers (56%). Kijken we naar de huidige woning dan is dit aandeel gedaald tot 24% en dit daalt verder tot 20% als het gaat om de gewenste woning. Het omgekeerde beeld zien we bij woningen met 5 kamers of meer: 11% als men start tot 31% van de huidige woning tot 25% van de gewenste woning **van de internationals die willen verhuizen**.

Het beeld van drie- en vierkamerwoningen zit hier tussenin: 33% bij de start tot 45% van de huidige woning naar 55% bij de gewenste woning.

Figuur 5.19: Karakteristieken van de accommodaties, n=515, n=78, n=416, n=155

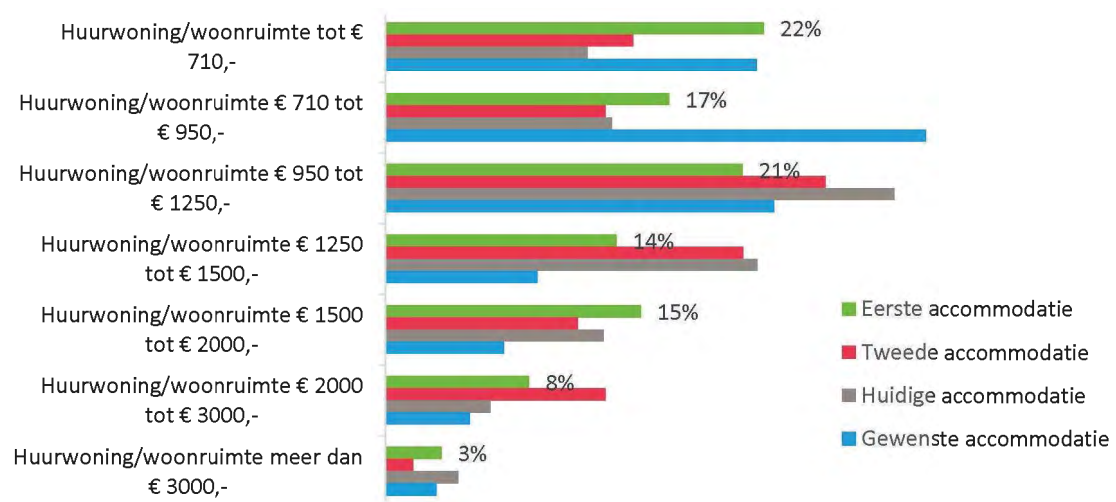

Bron: Enquête Dimensus

Als het gaat om het oppervlakte van de woning dan varieert het beeld nogal: men start vaker in een kleine woning (30% minder dan 40 m2, 63% tot 80 m2 en 22% meer dan 100 m2) en woont nu in een grotere woning (7% minder dan 40 m2, 35% tot 80 m2 en 52% meer dan 100 m2).

Prijs van de woning

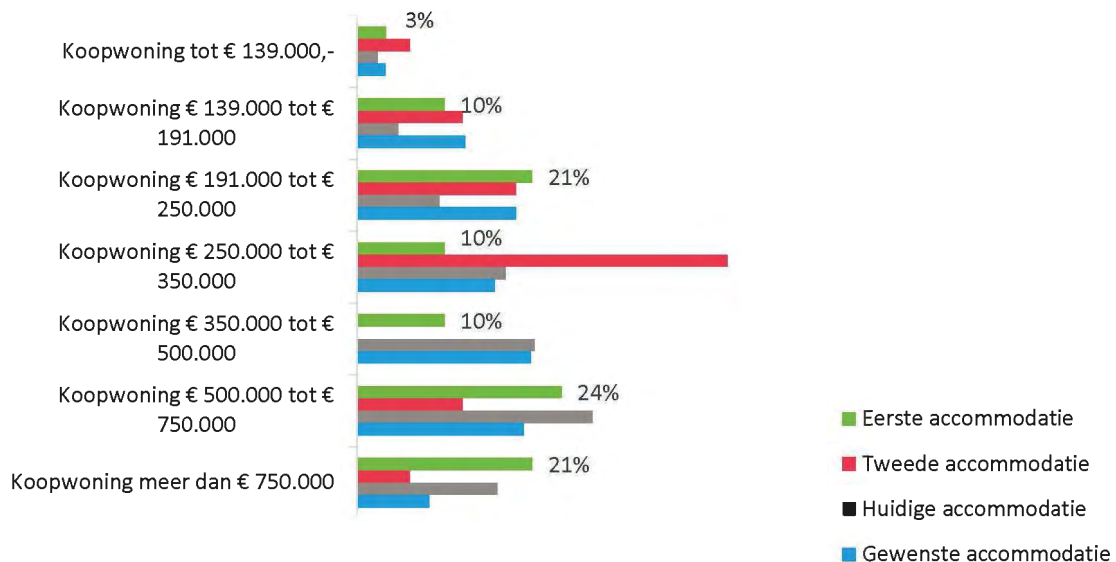
Figuur 5.20: Karakteristieken van de accommodaties, n=487, n=62, n=211, n=81

Bron: Enquête Dimensus

Qua huurprijs is te zien dat meer internationals zowel goedkoop als duur starten (39% tot € 950, 26% € 1.500 of meer). Kijken we naar de huidige woning dan is het aandeel dat in een goedkope huurwoning woont gedaald (25% tot € 950) en het aandeel dat duur woont vrijwel gelijk gebleven (23% € 1.500 of meer). Kijken we naar de gewenste woning **van de internationals die willen verhuizen** dan neemt het aandeel dat goedkoper wil wonen weer toe (54% tot € 950) en het aandeel dat duur wil wonen af (15% € 1.500 of meer).

Figuur 5.21: Karakteristieken van de accommodaties, n=29, n=16, n=205, n=89

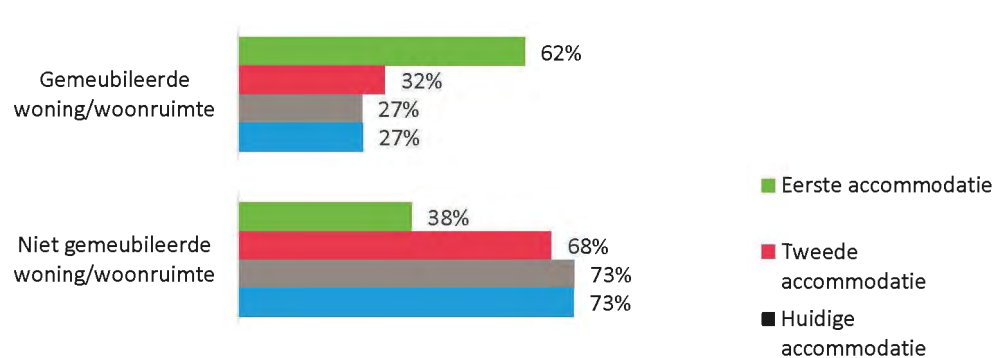

Bron: Enquête Dimensus

Als het gaat om koopprijzen start men vaker in een goedkopere koopwoning, gaat men vervolgens duurder wonen en wil men daarna weer een goedkopere woning (34% tot € 250.000 tegenover 17% nu en 35% gewenst en (55% start in een woning van € 350.000 of meer, 66% nu en 50% gewenst).

Al dan niet gemeubileerd

Figuur 5.22: Karakteristieken van de accommodaties, n=493, n=72, n=382, n=143

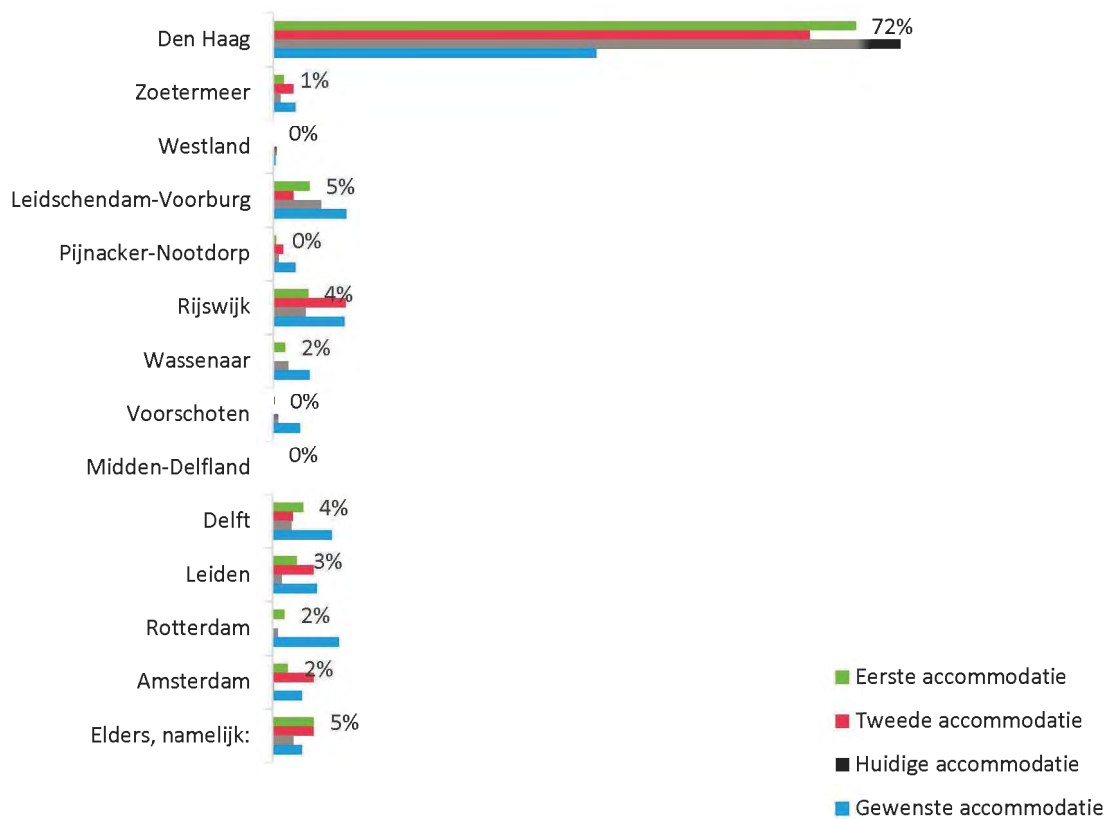

Bron: Enquête Dimensus

Zes op de tien starten gemeubileerd (62%). Uiteindelijk woont 27% in een gemeubileerde woning en wil 27% dit ook in een gewenste woning.

Woonlocatie

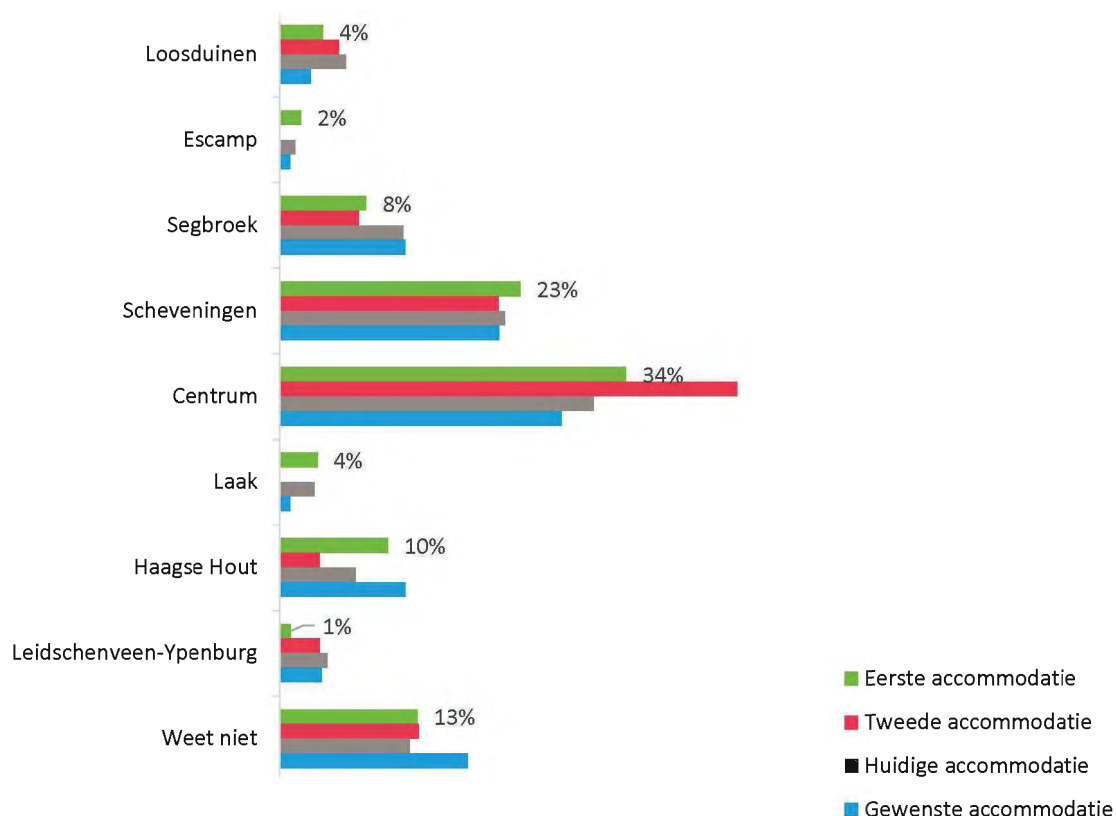
Figuur 5.23: Karakteristieken van de accommodaties, n=529, n=78, n=418, n=156

Bron: Enquête Dimensus

Bijna drie kwart van de internationals starten in Den Haag (72%). Dit aandeel neemt iets toe als we kijken naar de huidige woning (78%) en daalt sterk als het gaat om de gewenste woning (40%). Plaatsen naast Den Haag (die nog steeds favoriet is) waar men graag wil wonen zijn Leidschendam-Voorburg (9%), Rijswijk (eveneens 9%), Rotterdam (8%) en Delft (7%).

Figuur 5.24: Karakteristieken van de accommodaties, n=382, n=52, n=326, n=127

Bron: Enquête Dimensus

Binnen Den Haag starten veel internationals in het Centrum (34%) en Scheveningen (23%). Heel groot zijn de verschuivingen niet als we kijken naar de huidige en de gewenste woning: Centrum wordt iets minder populair en Segbroek en Haagse Hout nemen iets in populariteit toe. Opvallend is dat in Haagse Hout 10% van de internationals start terwijl dit aandeel in de volgende stap sterk daalt om daarna weer toe te nemen.

Vergelijken we de huidige woonsituatie met de CBS-statistieken dan zien we ook daarin dat een groot deel woont in Centrum (26%, tegenover 30% in de enquête). Dit geldt ook voor Scheveningen (17% tegenover 22% in de enquête) en Segbroek (11% tegenover 12% in de enquête). Volgens de CBS-statistieken woont een groot deel in Haagse Hout (20%) terwijl dit aandeel in de enquête veel lager is (7%). Dit geldt ook voor Escamp (10% tegenover 2% in de enquête).

5.3 Welke stappen zetten de verschillende huishoudenstypen

Studenten en stagiaires

Studenten en stagiaires zijn bij aankomst vooral gaan wonen in:

- particuliere huurwoning (59%)
- appartement (83%)
- een- of twee kamers (75%)
- minder dan 40 m² (46%)
- huurwoning tot € 710 (41%)
- gemeubileerde woonruimte (73%)
- Den Haag (62%)

Vergeleken met de andere huishoudens huurden ze meer dan gemiddeld een woning van een organisatie (22%) en woonden ze iets vaker in Leiden (6%).

Kijken we naar de huidige woning dan zijn studenten en stagiaires vaker doorgestroomd naar een appartement (van 83% naar 98%) en naar Den Haag (van 62% naar 88%). Ze zijn in verhouding iets groter en duurder gaan wonen: minder in een woonruimte met een- of twee kamers (van 75% naar 68%), met minder dan 40 m² (van 46% naar 28%) en een huurwoning tot € 710 (van 41% naar 30%).

Alleenstaanden

Alleenstaanden zijn bij aankomst vooral gaan wonen in:

- particuliere huurwoning (89%)
- appartement (73%)
- een- of twee kamers (73%)
- minder dan 40 m² (42%)
- huurwoning tot € 710 (29%)
- gemeubileerde woonruimte (76%)
- Den Haag (87%)

Daarnaast zijn ze meer dan gemiddeld gaan wonen in een hotel (22%) en betaalden ze meer dan gemiddeld een huurprijs tussen € 710 en € 950 (23%).

Kijken we naar de huidige woning dan zijn alleenstaanden iets vaker doorgestroomd naar een appartement (van 73% naar 87%). Ze zijn in verhouding iets groter en duurder gaan wonen: vaker in een woonruimte met drie of vier kamers (van 26% naar 50%), minder vaak in een woonruimte met minder dan 40 m² (van 42% naar 11%) en vaker in een woning van 60 tot 100 m² (van 35% naar 48%) en minder vaak in een huurwoning tot € 710 (van 29% naar 6%) en vaker in een huurwoning van € 950 tot € 1.250 (van 16% naar 46%). Het aandeel dat gemeubileerd huurt is gedaald van 76% naar 40%.

Jonge stellen

Jonge stellen zijn bij aankomst vooral gaan wonen in:

particuliere huurwoning (61%)
appartement (73%)
een- of twee kamers (71%)
minder dan 40 m² (42%)
huurwoning tot € 710 (31%)
gemeubileerde woonruimte (72%)
Den Haag (63%)

Daarnaast woont men vaker in een huurwoning van een organisatie (16%) en in Leiden (6%).

Kijken we naar de huidige woning dan zijn jonge stellen vaker doorgestroomd naar een appartement (van 73% naar 84%). Ze zijn in verhouding iets groter en duurder gaan wonen: vaker in een woonruimte met drie of vier kamers (van 25% naar 55%), minder vaak in een woonruimte met minder dan 40 m² (van 42% naar 12%) en vaker in een woning van 60 tot 80 m² (van 17% naar 29%) en minder vaak in een huurwoning tot € 710 (van 31% naar 11%) en vaker in een huurwoning van € 950 tot € 1.250 (van 27% naar 41%). Het aandeel dat gemeubileerd huurt, is gedaald van 72% naar 44%. Men is in verhouding wat vaker terecht gekomen in Rijswijk (7%) en Delft (4%).

Gezinnen met kinderen

Gezinnen zijn bij aankomst vaker gaan wonen in:

particuliere huurwoning (74%)
appartement (62%)
een- of twee kamers (45%)
60 tot 80 m² (22%)
huurwoning € 950 tot € 1.250 (25%)
gemeubileerde woonruimte (59%)
Den Haag (77%)

Daarnaast is men meer dan gemiddeld gaan wonen in:

eengezinswoning (28%)
vijf kamers of meer (16%)
meer dan 120 m² (22%)
huurwoning tussen € 1.500 en € 2.000 (20%)
huurwoning van € 2.000 of meer (20%)
niet gemeubileerde woonruimte (41%)

Kijken we naar de huidige woning dan zijn gezinnen met kinderen vooral doorgestroomd naar een koopwoning (65%), een eengezinswoning (van 28% naar 59%), met vijf kamers of meer (van 16% naar 46%) en een oppervlakte van 150 m² of meer (van 6% naar 36%). Een derde van de gezinnen in een koopwoning woont in een woning van € 500 tot € 750.00. Van de huurders woont 64% in een huurwoning van € 1.250 tot € 2.000, 16% betaalt meer dan € 2.000. Het aandeel dat in een gemeubileerde woning woont, is gedaald van 59% naar 16%.

Senioren

De senioren woonden bij aankomst vooral in een:

particuliere huurwoning (76%)

appartement (63%)

een- of twee kamers (45%)

minder dan 40 m² (21%)

huurwoning € 950 tot € 1.250 (21%)

huurwoning tussen € 1.500 en € 2.000 (26%)

gemeubileerde woonruimte (49%)

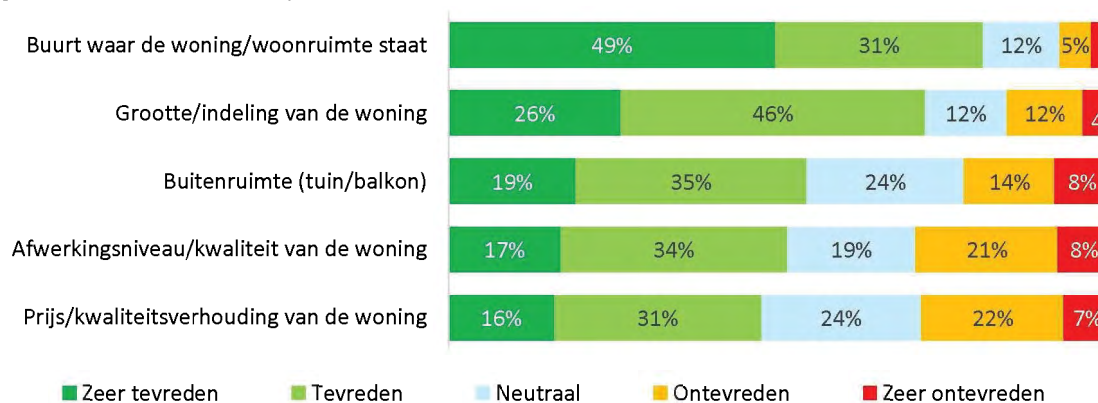
Den Haag (63%)

Daarnaast woonden senioren meer dan gemiddeld in een koopwoning (11%). Zij hadden meer dan gemiddeld een woning met drie of vier kamers (41%) en een oppervlakte van 100 tot 150 m² (31%). De huurprijs bedroeg voor een kwart tussen de € 1.500 en € 2.000. Men had in verhouding vaker een niet-gemeubileerde woning (51%) en men woonde meer dan gemiddeld in Rijswijk (9%).

Kijken we naar de huidige woning dan woont men minder vaak in een particuliere huurwoning (van 76% naar 17%) is men vaker verhuisd naar een eengezinswoning (van 23% naar 56%), beschikt men vaker over een woning met vijf kamers of meer (van 14% naar 46%), vaker over een oppervlakte van 150 m² of meer (van 7% naar 43%) en vaker over een huurwoning tussen de € 1.250 en € 1.500 (van 18% naar 33%). Van de senioren in een koopwoning bedraagt de waarde van de woning vaak € 750.000 of meer (28%). Het aandeel dat gemeubileerd woont is gedaald tot 3% (was 49%). Het aandeel dat in Den Haag woont, is iets gedaald (van 63% naar 58%). Daarnaast woont een groter deel in Leidschendam-Voorburg (19%) en nog eens 6% in Wassenaar en 6% in Voorschoten.

5.4 Tevredenheid over de woning en woonomgeving

Figuur 5.25: Tevredenheid met aspecten van de accommodatie, n=496-528

Bron: Enquête Dimensus

Internationals zijn zeer tevreden over de buurt waar men woont: 49% zeer tevreden en nog eens 31% tevreden. Ook de grootte van de woning wordt zeer gewaardeerd: 26% zeer tevreden en nog eens 46% tevreden. Daarnaast stemmen het balkon, de kwaliteit van de woning en de prijs tot tevredenheid bij een

groot deel van de internationals (resp. 54%, 51% en 47% (zeer) tevreden). Ongeveer 7% is zeer ontevreden hierover.

Studenten en stagiaires zijn minder vaak heel tevreden over de grootte (8%), senioren juist veel vaker (49%). Ook de buitenruimte wordt door studenten en stagiaires minder goed beoordeeld (8% heel tevreden). Senioren laten zich hierover het meest positief uit (29%), maar ook gezinnen en jonge stellen zijn meer dan gemiddeld zeer te spreken hierover (resp. 22% en 24% zeer tevreden). De buurt scoort bij studenten en stagiaires ook minder goed, maar toch is 33% hierover zeer tevreden. Alleenstaanden zijn het meest positief hierover (64% zeer tevreden). Inwoners van Laak zijn meer dan gemiddeld ontevreden (55%). Bewoners uit Haagse Hout (58%), Scheveningen (54%), Centrum (52%) en Segbroek (51%) zijn meer dan gemiddeld zeer tevreden hierover.

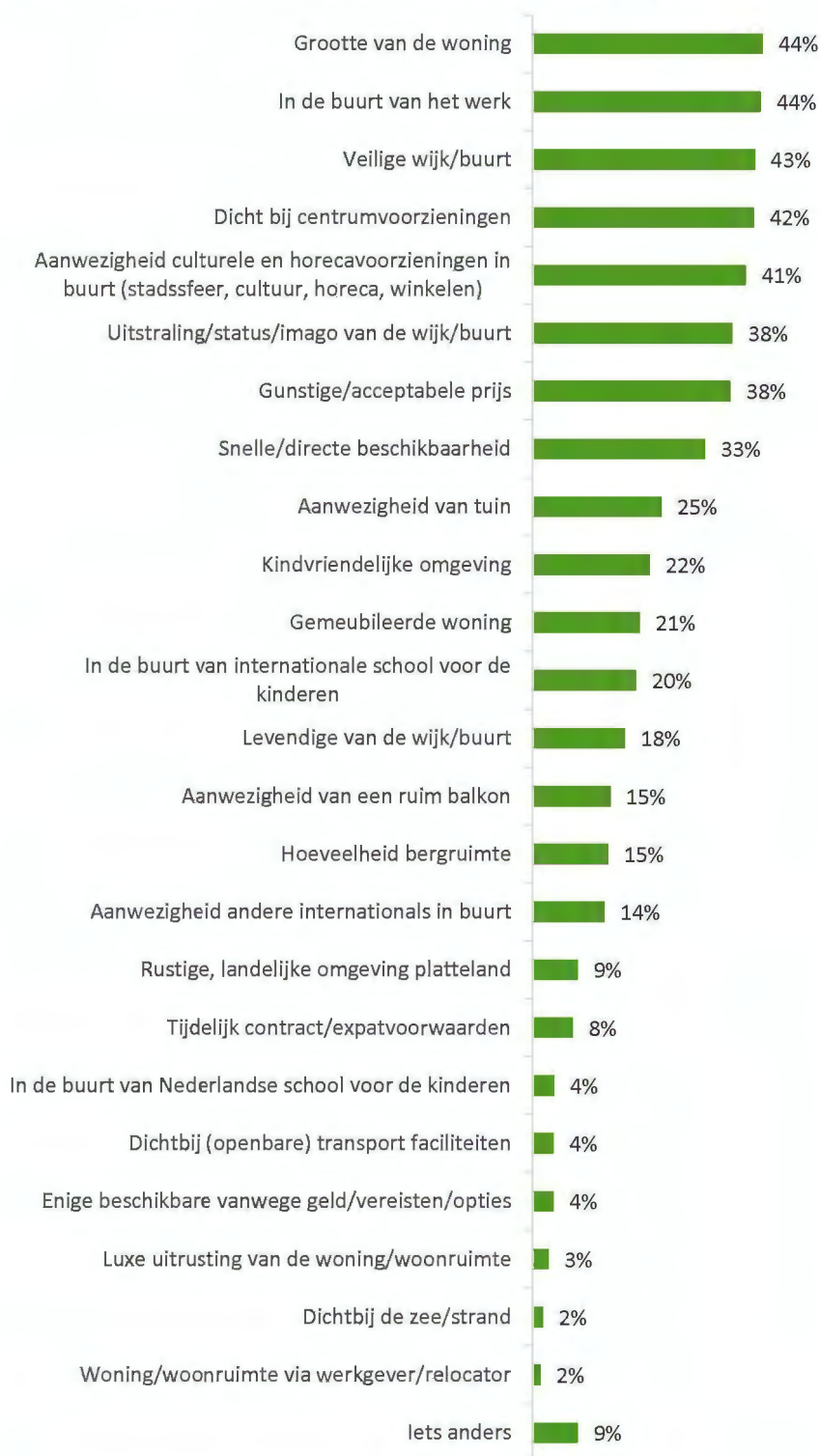
5.5 Wat speelt een rol bij de woningkeuze

Bij de woningkeuze spelen de volgende elementen de belangrijkste rol: omvang (44%), nabijheid tot het werk (44%), veiligheid van de buurt (43%), nabijheid van het centrum (42%), faciliteiten in de buurt (41%), status van de buurt (38%), een acceptabele prijs (38%) en de directe beschikbaarheid (33%).

De afstand tot het strand (2%), de luxe uitvoering (3%), de afstand tot de Nederlandse school (4%) en de afstand tot openbaar vervoer (4%) spelen duidelijk een minder belangrijke rol. **Andere redenen die nog een enkele keer naar voren zijn gebracht, zijn de afstand tot het openbaar vervoer en tot de snelweg evenals een rustige buurt, dat honden zijn toegestaan en de beschikbaarheid van parkeergelegenheid. Sommige internationals geven aan dat men geen keuze had.**

De nabijheid van de internationale school speelt natuurlijk een belangrijkere rol voor gezinnen (41%), meer dan de nabijheid tot de Nederlandse school (9%). Ook een kindvriendelijke omgeving is, zoals mocht worden verwacht, veel belangrijker voor gezinnen (49%). De status van een buurt vinden senioren het meest belangrijk (54%), studenten en stagiaires geven hier minder om (21%). Alleenstaanden vinden een levendige buurt veel belangrijker (28%), opvallend genoeg hechten studenten en stagiaires hier minder waarde aan (8%). Gemeubileerde woonruimte speelt vooral voor studenten en stagiaires (36%), alleenstaanden (35%) en jonge stellen (32%). Senioren hechten meer waarde aan de nabijheid van het platteland (26%). Ook de grootte van de woonruimte vinden senioren meer dan gemiddeld belangrijk (56%) evenals gezinnen (51%). Dit geldt ook voor de aanwezigheid van een tuin (resp. 44% en 32%). De directe beschikbaarheid is belangrijker dan gemiddeld voor jonge stellen (51%) en alleenstaanden (42%).

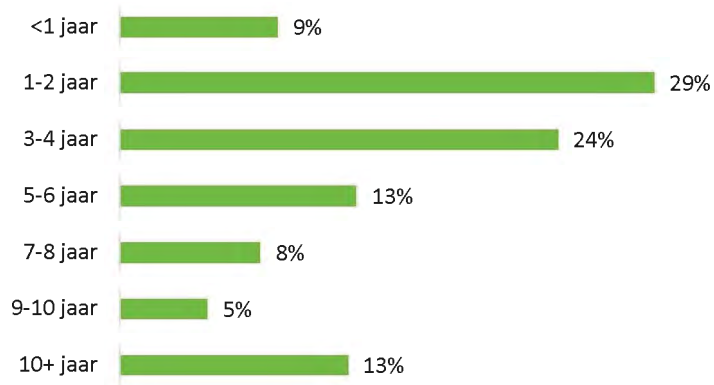
Figuur 5.26: Redenen waarom internationals voor hun accommodatie kiezen, n=529

Bron: Enquête Dimensus

5.6 Het kopen van een huis

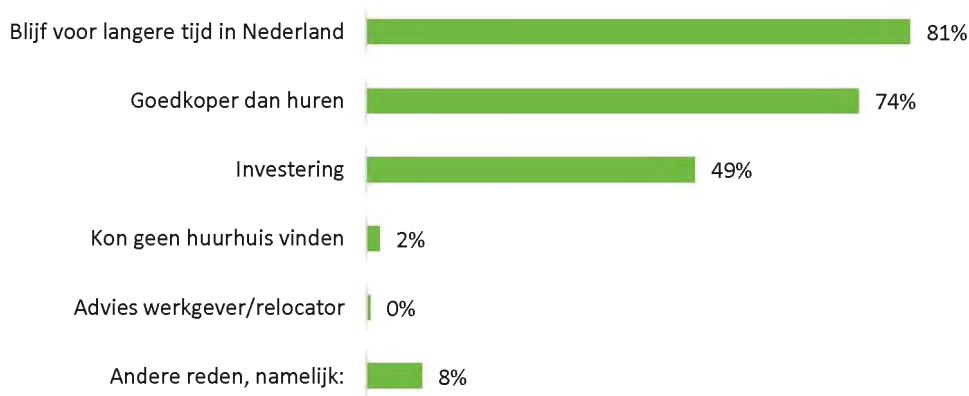
Figuur 5.27: Aantal jaren in Nederland voordat internationals hun eerst woning kopen, n=208

Bron: Enquête Dimensus

Eén op de tien respondenten die in een koopwoning wonen, heeft deze woning binnen een jaar gekocht (9%). Iets meer koopt binnen een tot twee jaar een huis (29%) en nog eens een kwart binnen drie tot vier jaar. De overige internationals kopen een huis tussen vijf en tien jaar (26%) of zelfs pas daarna (13%).

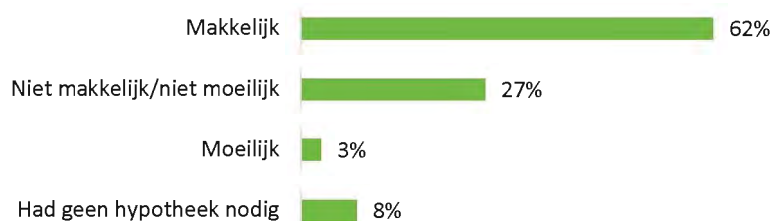
Figuur 5.28: Redenen waarom internationals ervoor kiezen een woning te kopen, n=208

Bron: Enquête Dimensus

De twee belangrijkste redenen om een huis te kopen zijn omdat men van plan is voor langere tijd in Nederland te blijven (81%) en omdat het goedkoper is dan huren (74%). De helft van de internationals koopt een huis als investering (49%). Andere reden die genoemd zijn, zijn de stabiliteit van een koopwoning in verband met het hebben van een gezin, men kan de woning aanpassen als men dat wil, huren is geld weg gooien en het voelt beter om te wonen in een koopwoning.

Figuur 5.29: Moeilijkheid van het verkrijgen van een hypotheek, n=208

Bron: Enquête Dimensus

Het verkrijgen van een hypotheek vonden zes op de tien internationals eenvoudig (62%), een kwart is neutraal (27%) en slechts 3% vond het moeilijk. Een klein deel had geen hypotheek nodig (8%).

Figuur 5.30: Problemen tijdens het verkrijgen van een hypotheek, n=208

Bron: Enquête Dimensus

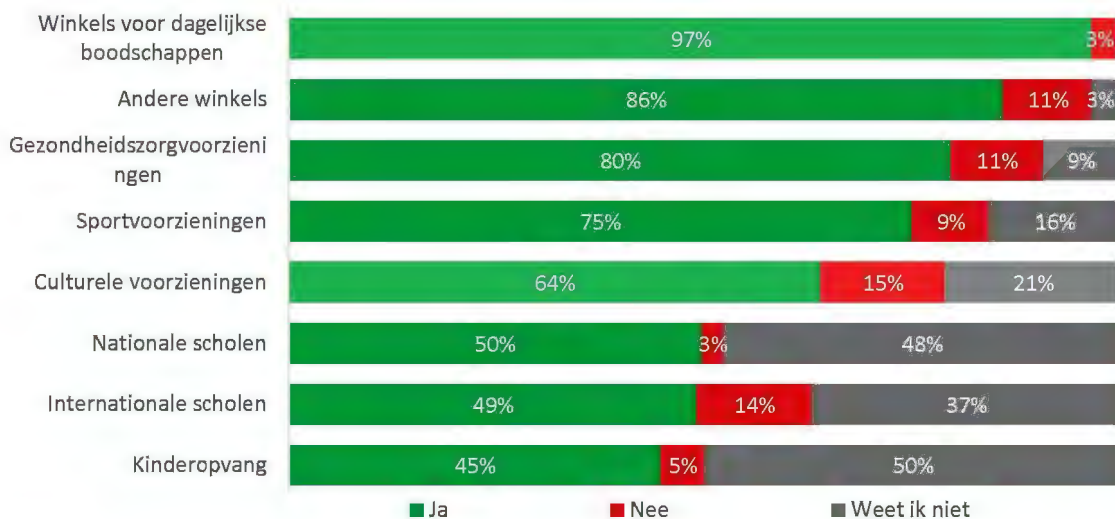
Als men al tegen problemen aanliep dan betrof dit vooral de vele regels die speciaal voor internationals gelden (62% van de internationals die aangaven dat het niet eenvoudig was). Een kwart geeft aan dat het moeilijk is om geld te lenen van de bank en eveneens een kwart schrijft dit toe aan het hebben van een tijdelijk contract (24%). Andere redenen die naar voren worden gebracht, zijn het hebben van een tijdelijk contract en het verkrijgen van een te lage waarde in het taxatierapport.

Er zijn nauwelijks verschillen tussen de typen huishoudens als het gaat om het kopen van een huis. Deels hangt dit ook samen met het beperkte aantal studenten en stagiaires, alleenstaanden of jonge stellen die een huis hebben gekocht.

6 Voorzieningen in Den Haag

6.1 Aanwezigheid van voorzieningen in de buurt

Figuur 6.1: Faciliteiten binnen bereik van de accommodatie, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Op de vraag in hoeverre verschillende voorzieningen op een acceptabele afstand aanwezig zijn, laat een ruime meerderheid zich positief uit. Dit geldt het sterkst voor winkels voor dagelijkse boodschappen (97%), gevolgd door andere winkels (86%), de gezondheidszorg (80%), sportvoorzieningen (75%), culturele faciliteiten (64%), de Nederlandse school (50%), de internationale school (49%) en de kinderopvang (45%). Gezinnen geven veel meer dan gemiddeld aan dat de kinderopvang (90%) en de internationale en de Nederlandse school op een acceptabele afstand zijn (beiden 76%). Studenten en stagiaires en alleenstaanden zijn iets minder vaak van mening dat de gezondheidszorgvoorzieningen op een acceptabele afstand aanwezig zijn, maar toch geeft resp. 70% en 73% aan dat dit het geval is. Het aandeel inwoners dat van mening is dat dit niet in de nabijheid is, varieert van 3% voor de winkels voor dagelijkse boodschappen tot 14% voor de internationale school en 15% voor culturele faciliteiten.

Figuur 6.2: Mening over het gebrek aan faciliteiten, n=529

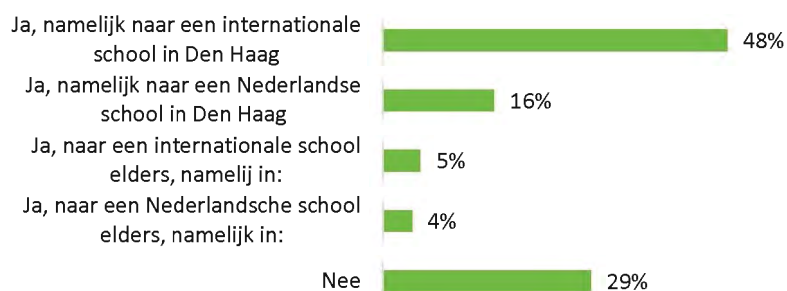

Bron: Enquête Dimensus

Een kwart van de internationals geeft aan voorzieningen te missen (27%), drie kwart mist niets (73%). Zaken die onder andere naar voren worden gebracht zijn pharmacy's, sportfaciliteiten in de buitenlucht, restaurants, bakken voor het inzamelen van gescheiden afval, speelplekken voor kinderen, parkeergelegenheid, restaurants, bars, zwembaden, goedkope of grote supermarkten en parkeergelegenheid.

6.2 De school van de kinderen

Figuur 6.3: Internationals met schoolgaande kinderen in de regio of Den Haag, n=250

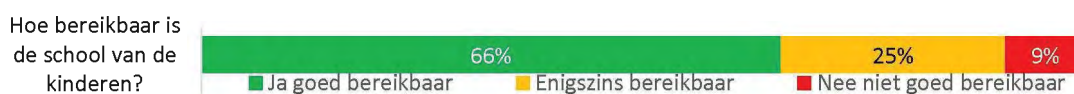

Bron: Enquête Dimensus

Van de gezinnen met kinderen gaat de helft naar een internationale school (48%) en nog eens 16% naar een Nederlandse school in Den Haag. Daarnaast gaat 5% naar een internationale school buiten Den Haag en 4% naar een Nederlandse school buiten Den Haag. Bij drie op de tien internationals gaan de kinderen **nog** niet naar school.

Het zijn in verhouding vaker de lagere en midden inkomens die hun kinderen op de Nederlandse school hebben (resp. 42% en 33% van de meerpersoonshuishoudens met een laag of midden inkomen). De **kinderen van de** hogere inkomens gaan vaker naar de Internationale school in Den Haag (67% van de meerpersoonshuishoudens met een hoog inkomen). De internationals die kinderen hebben, gaan in verhouding vaker met de auto naar het werk (41% tegenover 28% gemiddeld).

Figuur 6.4: Bereikbaarheid van de school, n=177

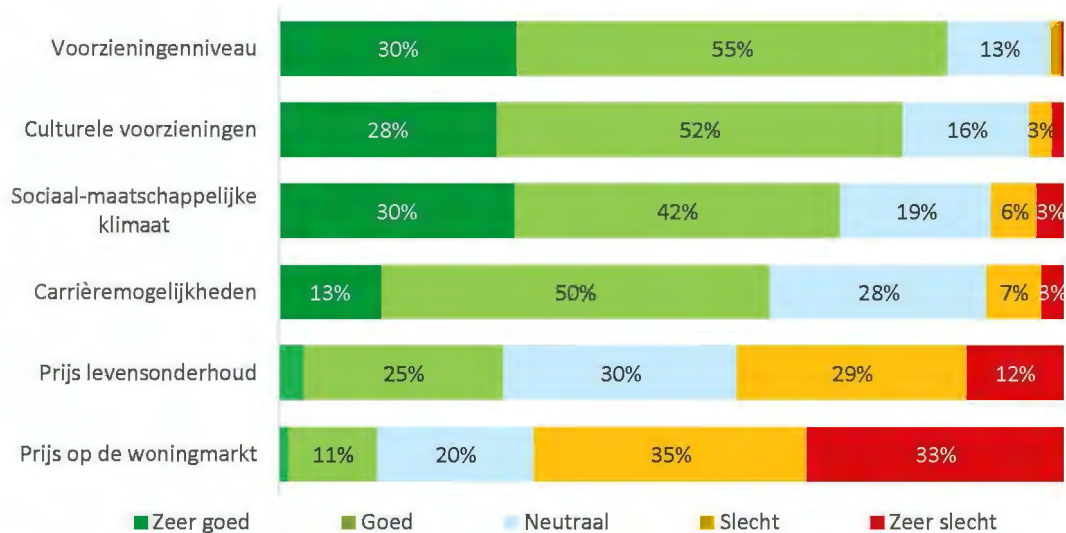

Bron: Enquête Dimensus

Bij twee derde van de internationals is de school goed te bereiken, bij een kwart redelijk goed. Eén op de tien geeft aan dat de school niet goed bereikbaar is (9%).

6.3 Waardering voor Den Haag als woongemeente

Figuur 6.5: Mening over Den Haag als woonplaats, n=461-509

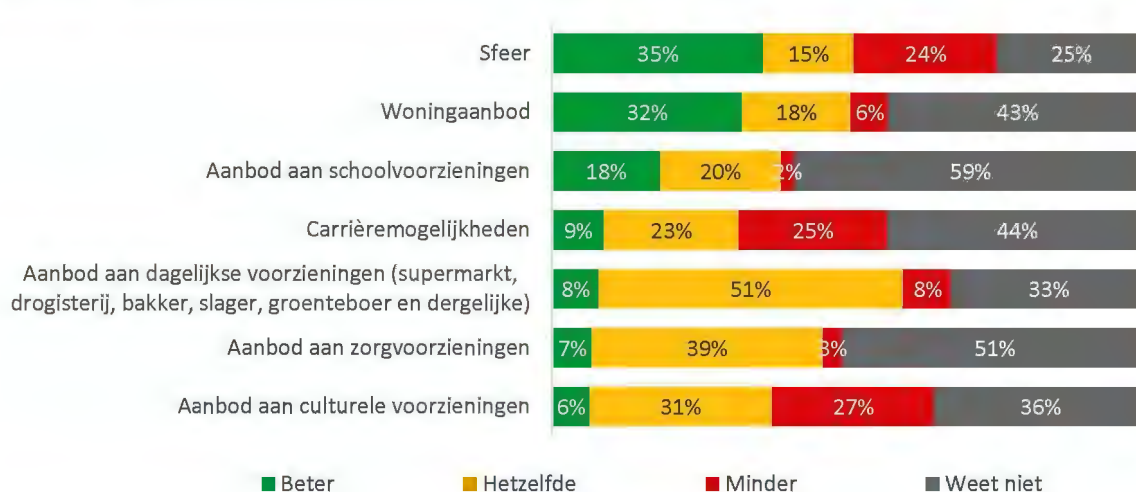

Bron: Enquête Dimensus

Wanneer internationals hun waardering moeten uitspreken voor Den Haag op een aantal vlakken, dan is men het meest te spreken over de faciliteiten die Den Haag te bieden heeft (85% (zeer) goed). Ook over de culturele faciliteiten (80% (zeer) goed), het sociale klimaat (71%) en de mogelijkheden voor werk (63%) worden door een meerderheid positief beoordeeld. Over de kosten om er te leven is een groter deel negatief (41%) dan positief (29%). Dit geldt in nog sterkere mate voor de prijzen op de woningmarkt (12% positief tegenover 68% negatief). Studenten en stagiaires zijn iets negatiever over het sociale klimaat in Den Haag maar toch is 63% positief hierover tegenover 22% die zich negatief hierover uitlaat.

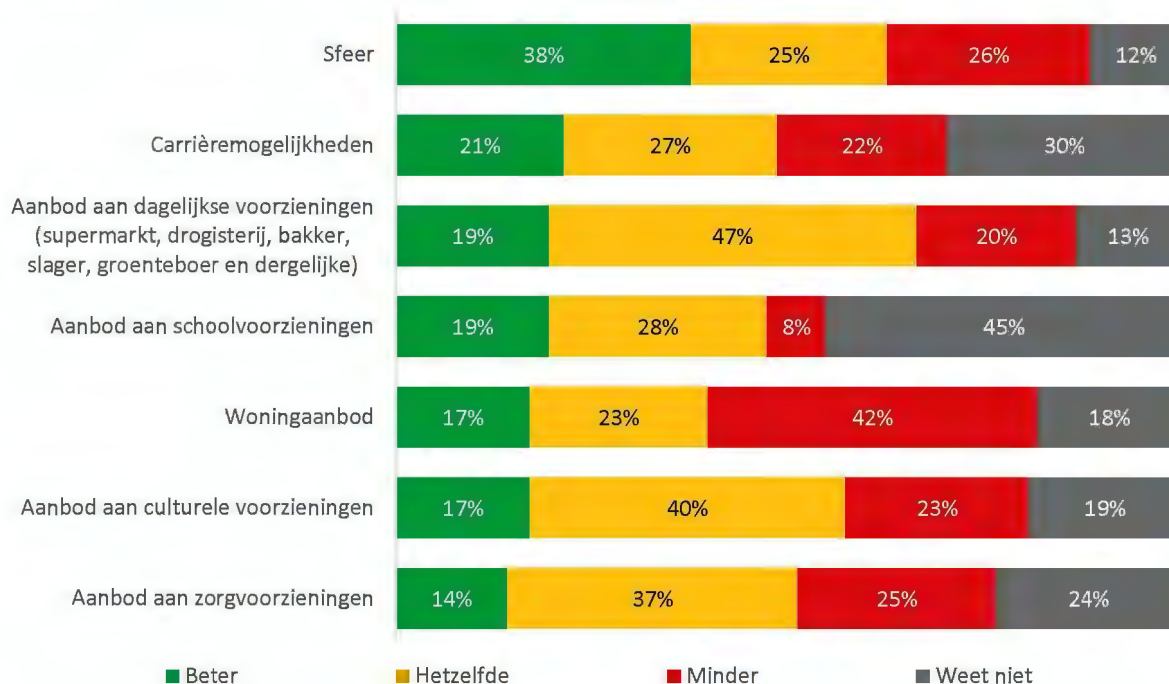
Wanneer Den Haag moet worden vergeleken met Amsterdam of Rotterdam dan zijn internationals van mening dat Den Haag beter scoort als het gaat om de sfeer (36% beter tegenover 24% slechter), de huizenmarkt (32% beter, 6% slechter) en de beschikbaarheid van scholen (18% beter tegenover 2% slechter). Het zijn vooral gezinnen die positief zijn over de aanwezigheid van scholen (41% beter). Wat betreft de gezondheidszorg is 7% positiever over Den Haag en 3% negatiever en wat de betreft de dagelijkse faciliteiten geeft 8% aan dat Den Haag het wat hen betreft beter doet en eveneens 8% dat Den Haag het slechter doet. Studenten en stagiaires vinden vaker dat Den Haag het beter doet als het gaat om dagelijkse faciliteiten (15% beter). Internationals zijn negatiever over Den Haag vergeleken met Amsterdam of Rotterdam wat betreft culturele faciliteiten (6% beter tegenover 27% slechter) en carrièremogelijkheden (9% beter tegenover 25% slechter). Het zijn meer dan gemiddeld studenten en stagiaires die negatief hierover zijn (34% slechter).

Figuur 6.6: Vergelijking van Den Haag met Rotterdam/Amsterdam als woonplaats, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Figuur 6.7: Vergelijking van Den Haag met andere grote buitenlandse steden als woonplaats, n=529

Bron: Enquête Dimensus

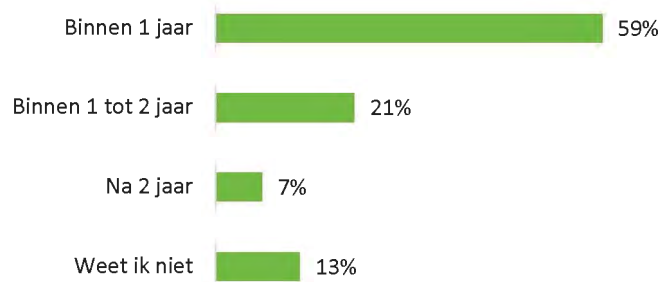
Wanneer een vergelijking wordt gemaakt met andere grote steden in het buitenland dan scoort Den Haag positiever als het gaat om sfeer (38% positiever en 26% negatiever) en beschikbaarheid van scholen (19% positiever en 8% negatiever). Gezinnen zijn het meest positief over de beschikbaarheid van scholen in Den Haag (41% beter). Den Haag scoort ongeveer vergelijkbaar als het gaat om de carrièremogelijkheden (21% positiever, 22% negatiever) en dagelijkse faciliteiten (19% positiever tegenover 20% negatiever). Studenten en stagiaires zijn positiever gestemd over de carrièremogelijkheden (32% beter). Den Haag scoort minder goed als het gaat om de huizenmarkt (17% positiever tegenover 42% negatiever),

gezondheidsfaciliteiten (14% positiever en 125% negatiever) en culturele faciliteiten (17% positiever tegenover 23% negatiever).

7 Verhuishwensen van internationals

7.1 Verhuisgeneigdheid en verhuishwensen

Figuur 7.1: Tijdsperiode waarbinnen internationals in Nederland willen verhuizen, n=156

Bron: Enquête Dimensus

Drie op de tien internationals hebben verhuisplannen. Het zijn meer dan gemiddeld jonge stellen (52%) en studenten en stagiaires (40%) die verhuisplannen hebben. Ruim de helft (59%) wil binnen een jaar verhuizen, een vijfde binnen één tot twee jaar (21%).

Figuur 7.2: Redenen waarom internationals willen verhuizen, n=156

Bron: Enquête Dimensus

De belangrijkste redenen waarom men wil verhuizen zijn de wens om een huis te kopen (48%), gevolgd door een groter en/of luxer huis (35%), een goedkoper huis (23%), wil in een andere buurt wonen (18%), een veranderende gezinssamenstelling (15%) en men wil een huis huren (11%). Andere redenen zijn onder andere dichter bij het werk of bij de school willen wonen en men kan maar tijdelijk wonen in de huidige woning.

Figuur 7.3: Belangrijke aspecten in een buurt die internationals meenemen bij hun keuze, n=156

Bron: Enquête Dimensus

Wat betreft de buurt waarin men wil wonen, worden de volgende kenmerken het meest belangrijk gevonden: in de buurt van winkels (74%), een groene buurt (69%) en in de buurt van het werk (59%). Vier op de tien verhuisgeneigde internationals willen graag een geschikte buurt voor gezinnen met kinderen (42%) en/of in de buurt van culturele faciliteiten (39%). Andere aspecten die belangrijk worden gevonden zijn in de buurt van de gezondheidszorg (35%), in de buurt van de internationale school van hun kinderen (29%) en in de buurt van andere internationals (21%). Internationales die nog een ander aspect noemen, wijzen vaker op een veilige buurt en daarnaast op café en horeca in de buurt, vlakbij het strand, op fietsafstand van het strand en van het centrum, vlakbij de oprit van de snelweg, dichtbij het station of openbaar vervoer, betaalbaar, een rustige buurt, een schone buurt en weinig geluidsoverlast.

Studenten en stagiaires spreken meer dan gemiddeld een voorkeur uit voor Amsterdam (24%). Naar gewenst stadsdeel zijn er geen verschillen in voorkeuren tussen de verschillende huishoudenstypen. Studenten en stagiaires willen graag dichtbij het werk/studie wonen (81%) en gezinnen kiezen juist voor een kindvriendelijke buurt (82%) en dichtbij de internationale school (68%). Alleenstaanden hechten meer waarde aan een buurt dichtbij culturele voorzieningen (73%).

Figuur 7.4: Mening over de woningvoorraad van internationals, n=156

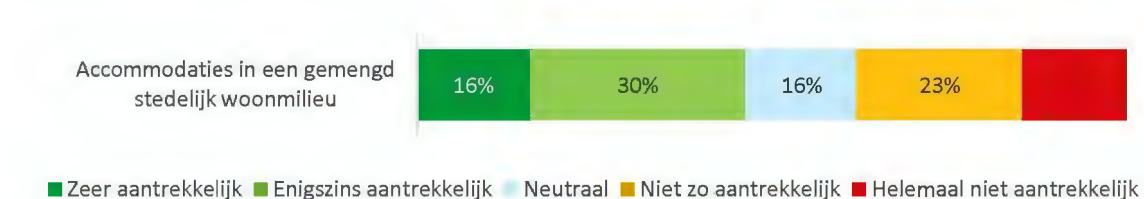
Bron: Enquête Dimensus

Het woningaanbod waarnaar men op zoek is, is volgens één op de zes toegenomen (17%), volgens één op de vijf gelijk gebleven (22%), maar volgens een groter aandeel gedaald (38%). Eén op de vijf kan hierover geen uitspraak doen. Dit verschilt niet naar huishoudenstype.

7.2 Aantrekkelijkheid van hoog stedelijke woonmilieus

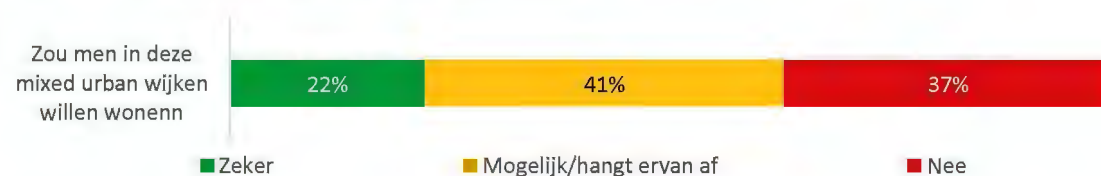
Figuur 7.5: Mening over accommodaties in a mixed urban wijk, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Op de vraag in hoeverre internationals een woonbeeld van een stedelijk woonmilieu aantrekkelijk vinden, antwoordt bijna de helft positief: 16% vindt dit zeer aantrekkelijk en nog eens 30% aantrekkelijk. Het aandeel internationals dat negatief hierover is, is met 38% kleiner (23% niet aantrekkelijk, 15% helemaal niet aantrekkelijk).

Figuur 7.6: Zou men in deze mixed urban wijken willen wonen, n=529

Bron: Enquête Dimensus

Eén op de vijf internationals zou hier wel willen wonen (22%), vier op de tien zouden het overwegen (41%) en ruim een derde (37%) wil hier niet wonen. Het animo om in een dergelijk stedelijk milieu te gaan wonen, is groter onder studenten en stagiaires en jonge stellen (beiden 30% zeker en nog eens resp. 53% en 43% misschien). Senioren en gezinnen hebben minder belangstelling hiervoor (resp. 54% en 47% niet).

8 De woonsituatie volgens relocators en HR-medewerkers

8.1 De relocators

In totaal hebben 45 relocators de vragenlijst (deels) ingevuld. In dit hoofdstuk wordt in het kort ingegaan op de relocators die hebben meegewerkt en hun visie op de woningmarkt voor internationals.

De relocators worden vooral ingeschakeld voor het zoeken van een huurwoning, meer dan voor een koopwoning. Daarnaast bieden zij hulp bij het regelen van formaliteiten.

De kennismigranten zijn hun belangrijkste klantengroep. Het zijn voor een belangrijk deel senior medewerkers zowel alleenstaand, met een partner of met partner en kinderen. Het merendeel is hier voor een langer verblijf, maar ook internationals die voor een tijdelijk verblijf hier zijn maken gebruik van relocators.

Hun klanten zijn vooral op zoek naar particuliere huurwoningen of huurwoningen in het algemeen. Het gaat net iets vaker om appartementen dan om eengezinswoningen, maar groot is het verschil niet. Qua huurprijs is de vraag het grootst in de categorie € 1.500 tot € 2.000. Bij koopwoningen gaat het vooral om woningen tussen de € 350.000 en € 500.000 maar ook naar goedkopere en duurdere woningen is zeker vraag. Men is vooral op zoek naar woonruimte in Den Haag, maar ook Amsterdam en Rotterdam zijn gewenste locaties. In de regio scoort Wassenaar hoog, evenals Leiden en Leidschendam-Voorburg. Binnen Den Haag is met name het Centrum gewild, evenals Haagse Hout en Scheveningen.

De buurt moet vooral veilig zijn, woningen hebben met een acceptabele prijs, snel beschikbaar aanbod, een goede uitstraling, dichtbij centrumvoorzieningen en in de buurt van culturele en horecavoorzieningen.

Over het vinden van woonruimte is bijna de helft pessimistisch en een vijfde optimistisch. Vier op de tien vinden het niet moeilijk, maar ook niet gemakkelijk. Er zijn nauwelijks relocators die geen knelpunten horen van hun klanten. Knelpunten die vaker naar voren worden gebracht, zijn een tekort aan woonruimtes met een hoge kwaliteit, te dure woningen, te weinig appartementen, te weinig woonruimtes nabij internationale scholen, te kleine woningen en te weinig eengezinswoningen.

De helft van de relocators is van mening dat er een tekort is aan woningen, iets meer dan een derde vindt van niet en de rest weet het niet.

Er is vooral een tekort aan (particuliere) huurwoningen. Het gaat zowel om eengezinswoningen als appartementen. Qua omvang betreft het vooral woningen met drie of vier kamers. De huurprijs is € 1.000 of meer en loopt op tot meer dan € 3.000. In de koopsector gaat het vooral om woningen tussen de €190.000 en € 500.000. Het gaat iets vaker om niet gemeubileerde dan gemeubileerde woningen. Het grootste tekort wordt gevoeld in Den Haag, maar ook Amsterdam, Rotterdam, Leidschendam-Ypenburg, Leiden en Wassenaar kennen grotere tekorten. Binnen Den Haag wijst men vooral naar het Centrum en Haagse Hout als plekken waar sprake is van tekorten.

Wanneer de internationals geen geschikte woning kunnen vinden in Den Haag of omgeving dan adviseren de relocators om meer te betalen, een ander woningtype te accepteren of uit te wijken naar een andere woonplaats in de regio. Amsterdam en Rotterdam ziet men niet als alternatief.

Het inschakelen van een relocator is het belangrijkste wat internationals kunnen doen, naast op tijd gaan zoeken, bereid zijn meer te betalen, in de regio op zoek gaan naar woonruimte of de werkgever te vragen tijdelijke woonruimte te regelen.

De woningvraag is veranderd de afgelopen jaren volgens de relocators. Er is vooral meer vraag naar appartementen, maar ook naar eengezinswoningen, de samenstelling van de internationale gemeenschap is veranderd en er is meer vraag naar goedkopere koopwoningen. De vraag is vooral toegenomen naar woonruimtes in het Centrum en Haagse Hout, maar ook in Leidschenveen-Ypenburg en Scheveningen.

Zij zien zeker een taak weggelegd voor de gemeente met name door in gesprek te gaan met ontwikkelaars en verhuurders om meer aanbod te creëren voor internationals, maar ook meer ontwikkelmogelijkheden voor woningen en woonruimtes voor internationals op te nemen in bestemmingsplannen. Ook meer informatie verstrekken over het beschikbare aanbod aan huisvesting vindt men belangrijk.

Relocators vinden het belangrijk dat er in eerste instantie voldoende tijdelijke huisvesting is voor de eerste opvang. Ook zicht houden op de kwaliteit van de adviseurs vindt men belangrijk. Het feit dat internationals zich niet kunnen inschrijven in het GBA ervaart men als probleem. Ook allerlei tijdelijke constructies via bv. Airbnb's of andere particuliere verhuurders pakken vaker negatief uit voor internationals. Het is goed om het gesprek aan te gaan met verhuurders, relocators en makelaars maar ook met de multinationals om te komen tot goede oplossingen.

8.2 De HR-medewerkers

In totaal hebben 27 HR-medewerkers de vragenlijst ingevuld. Zij werken vrijwel allemaal bij verschillende organisaties, alleen drie werken bij EPO en twee bij het Internationale Gerechtshof. Naar sector zijn er vijf werkzaam bij een internationale school, vier in de olie- en gassector en drie bij Peace and Justice. Negen bedrijven hebben meer dan 5.000 werknemers wereldwijd, in Den Haag hebben vijf bedrijven 1.000 of meer werknemers.

Bij veertien bedrijven gaat het om kennismigranten, eveneens bij veertien bedrijven om senior-medewerkers, bij tien om onderzoekers, eveneens bij tien om starters, bij negen om trainees en bij zes bedrijven om diplomaten.

Bij één op de vijf bedrijven houdt het bedrijf zich actief bezig met het verzorgen van huisvesting voor de internationals. Bij iets meer dan een kwart alleen als het nodig is (28%). De helft doet dit nooit omdat ze van mening zijn dat de internationals hun eigen keuzes moeten maken.

De hulp bestaat meestal uit het vinden van tijdelijke huisvesting voor de eerste paar maanden. De helft schakelt een relocator in, een kwart een makelaar. De helft biedt informatie en vier op de tien een vergoeding.

Een derde ervaart problemen bij het huisvesten van internationals (8% altijd, 25% meestal wel). Daarnaast geven nog drie op de tien aan dat men soms wel soms ook geen problemen ervaart. Van de respondenten geeft 16% aan (meestal) geen problemen te ervaren. Eén op de vijf heeft geen idee.

Het gaat hierbij onder meer om de volgende problemen: weinig aanbod, duur, Nederlandse huizen zijn klein en hebben vaak te weinig badkamers en de oververhitte markt is een probleem voor internationals die iets willen kopen. De krapte en de hoge prijzen worden het meest genoemd. Vooral het salaris van leraren is veel te laag voor de huurprijzen die worden gevraagd.

Deze problemen gelden vooral voor de kennismigranten, gezinnen met kinderen en short-stayers, maar ook voor trainees, starters, alleenstaanden of stellen zonder kinderen en long-stayers.

Op de vraag of het huisvesten van internationals een probleem is om internationals te werven, geven circa vier van de tien aan dat dit wel een probleem is: voor iets meer dan twee een groot probleem en voor bijna twee op de tien een gemiddeld probleem. Slechts 13% zegt dat dit geen probleem is. Een vijfde weet het niet.

Belangrijke woonplaatsen van werknemers zijn Den Haag (91%), Leidschendam-Voorburg (48%), Rijswijk (39%) en Wassenaar (30%).

Belangrijke eisen die de internationals stellen aan de woonplek:

- nabij werk (83%)
- nabij internationale school (78%)
- veilige buurt (61%)
- acceptabele prijs (61%)
- gemeubileerde woning (52%)
- directe beschikbaarheid (48%)
- kindvriendelijke omgeving (44%)
- grootte van de woning (44%)
- aanwezigheid van ander internationals in de buurt (39%)
- rekening houden met tijdelijk contract van expats (39%)
- imago/status van de buurt (35%)

Het belangrijkste vinden HR-medewerkers in de buurt van de internationale school van de kinderen (59%), een acceptabele prijs (46%), dicht bij het werk (41%), een veilige buurt (27%) en directe beschikbaarheid (27%). Woonmilieus die volgens de HR-medewerkers aan trek zijn betreffen zowel het centrum van de stad (55%) als de rand van het centrum (46%). Een kwart denkt aan rustig woonmilieu met eengezinswoningen in een nieuwere woonwijk (27%)

Iets meer dan de helft geeft aan dat het moeilijk (27%) tot zeer moeilijk (eveneens 27%) is om woonruimte te vinden in de regio Den Haag. Een derde geeft aan dat het niet gemakkelijk is maar ook niet moeilijk (32%). Slechts 9% vindt het gemakkelijk.

De bottlenecks die ze van hun werknemers horen zijn: de woningen zijn te duur (85%), er zijn te weinig huurwoningen (45%) en er zijn te weinig appartementen (45%). Bijna geen enkele HR-medewerker hoort geen problemen van de internationals (5%).

Waar bestaat vooral een tekort aan?

- huurwoningen (65%)
- huurwoningen met een tijdelijk huurcontract (65%)
- appartement, kamer of studio (65%) voor verschillende doelgroepen kennismigranten maar ook gezinnen met of zonder kinderen
- eengezinswoningen (53%)
- woningen met drie of vier kamers (59%) eveneens voor verschillende doelgroepen
- woningen met vijf kamers of meer (41%)
- woonruimte met minder dan 40 m² (75%)
- woonruimte met 40-59 m² (63%)
- woonruimte met 60-79 m² (56%)
- woonruimte met 80-99 m² (56%)
- woonruimte met 100-119 m² (50%)
- woonruimte met 120-149 m² (63%)
- woonruimte met meer dan 150 m² (75%)
- huurwoningen tot € 710 (47%)
- huurwoningen € 710 tot € 949 (47%)

- huurwoningen van € 1250 tot € 1499 (60%)
- huurwoningen van € 1500 tot € 1999 (67%)
- huurwoningen van € 2000 tot € 2999 (73%)
- huurwoningen van € 3000 of meer (73%)
- koopwoningen tot € 140.000 (75%)
- koopwoningen van € 140.000 tot € 190.000 (75%)
- koopwoningen van € 191.000 tot € 250.000 (83%)
- koopwoningen van € 251.000 tot € 350.000 (83%)
- koopwoningen van € 351.000 tot € 500.000 (92%)
- koopwoningen van € 501.000 tot € 750.000 (83%)
- koopwoningen van € 751.000 of meer (83%)
- Den Haag (94%)
- Centrum (71%)
- Scheveningen (50%)

Internationals gaan volgens zeven van de tien HR-medewerkers meer betalen wanneer ze geen geschikte woonruimte vinden (71%) of een ander woningtype accepteren (53%).

Het advies aan internationals zou vooral zijn eerder gaan kijken (65%), een relocater inschakelen (53%), bereid zijn meer te betalen (53%) en in een verdere omtrek gaan kijken (47%).

Vrijwel alle HR-medewerkers zijn van mening dat de gemeente iets zou moeten ondernemen om de huisvesting voor internationals te verbeteren (95%).

Circa zes op de tien HR-medewerkers zijn van mening dat de gemeente meer informatie moet verstrekken over het woningaanbod (59%), in gesprek gaan met ontwikkelaars en verhuurders om meer aanbod voor internationals te creëren (59%) en een iets kleiner aandeel denkt aan informatie over de rechten over de huisvesting in Nederland (53%) en aan meer ontwikkelingsmogelijkheden opnemen voor woningen-woonruimtes voor internationals in bestemmingsplannen (eveneens 53%).

Over een samenwerking van de gemeente met werkgevers om de huizenmarkt voor internationals in de regio te verbeteren lopen de meningen uiteen: ± 12% denkt van wel, 6% van niet en de rest weet het niet (82%). De aandacht moet volgens de HR/medewerkers vooral uitgaan naar betaalbare en direct beschikbare woonruimte in die gebieden waar internationals wonen.

Bijlage 1: Factsheets internationals

Jonge internationals (tot 35 jaar)

Den Haag

Huishoudenssamenstelling

- Twee derde is alleenstaand, een derde vormt een paar

Inkomenspositie

- Van de alleenstaande internationals heeft minder dan een kwart een laag inkomen, heeft een kwart een middeninkomen en heeft ruim de helft een hoog inkomen
- Van de paren heeft minder dan 10% een laag inkomen, heeft zo'n 20% een middeninkomen en heeft ruim 70% een hoog inkomen

Populaire stadsdelen

- Centrum
- Haagse Hout

Populaire wijken

- Centrum
- Bezuidenhout
- Groente- en Fruitmarkt

Woonsituatie

- De jonge internationals in Den Haag (77 respondenten) wonen vooral in een huurappartement (79%), 12% woont in een koopappartement.

Werksituatie

- Een kwart is werkzaam bij Peace and Justice (25%), één op de zes is te vinden in de IT of technische hoek (16%) en circa één op de tien is werkzaam bij de internationale school (12%).

Woonwensen

- De woonwensen van jonge internationals blijven het meest gericht op huurappartementen (49%), maar ook appartementen in de koopsector zijn in trek (16%) alsmede eengezinskoopwoningen (14%). Daarnaast geeft een deel aan dat het woningtype niet uitmaakt, maar dat men gaat voor een huurwoning (14%) of voor een koopwoning (8%).
- Den Haag is duidelijk favoriet als plaats om te gaan wonen (87%), maar ook Rotterdam is in trek (32%), meer dan Amsterdam (13%). Als gewenste locatie binnen Den Haag is Centrum het meest gewild (21%), maar ook voor Scheveningen (15%) en Segbroek (9%) is er zeker animo.

Knelpunten op de woningmarkt

- Jonge internationals zijn meer dan gemiddeld van mening dat woningen heel snel verhuurd of verkocht zijn (87%);
- dat er weinig keuze is in de prijsrange waarin ze zoeken (79%);
- dat men niet bekend is met de buurten in Den Haag waar men wil wonen (69%);
- dat men onbekend is met de regelgeving op de huizenmarkt (58%);
- en dat men weinig vertrouwen heeft in de bemiddelaars (43%).

Regio Haaglanden

Huishoudenssamenstelling:

- Bijna driekwart is alleenstaand, ruim een kwart vormt een paar

Inkomenspositie:

- Van de alleenstaande internationals heeft bijna een derde een laag inkomen, heeft een kwart een middeninkomen en heeft bijna de helft een hoog inkomen
- Van de paren heeft minder dan 10% een laag inkomen, heeft bijna een kwart een middeninkomen en heeft ruim twee derde een hoog inkomen

Populaire gemeenten:

- Den Haag
- Delft

Ruim de helft van de jonge internationals in de regio woont in Den Haag en ruim een derde in Delft. Den Haag is populairder onder paren, in Delft wonen veel alleenstaanden (studenten).

Woonsituatie

- De jonge internationals wonen vooral in een huurappartement (77%).

Werksituatie

- Een kwart is werkzaam bij Peace and Justice (23%), één op de zes is te vinden in de IT of technische hoek (17%) en circa één op de tien is werkzaam bij de internationale school (11%) of bij de universiteit (10%).

Woonwensen

- De woonwensen van jonge internationals blijven het meest gericht op huurappartementen (46%), maar ook appartementen in de koopsector zijn in trek (17%). 14% geeft aan in een huurwoning te willen wonen en 10% in een koopwoning. Het woningtype maakt daarbij niet uit.
- Men wil het liefste in Den Haag wonen (84%), maar ook Rotterdam is een optie voor een kwart (27%) tegenover 13% voor Amsterdam. Andere plekken die nog vaker worden genoemd zijn Rijswijk (22%), Leiden (19%), Delft (16%) en Leidschendam-Voorburg (16%). Binnen Den Haag is Centrum het meest gewild als gewenste locatie (19%), maar ook voor Scheveningen (11%), Segbroek (9%) en Haagse Hout (8%) is er zeker animo.

Knelpunten op de woningmarkt

- Jonge internationals zijn meer dan gemiddeld van mening dat woningen heel snel verhuurd of verkocht zijn (83%);
- dat er weinig keuze is in de prijsrange waarin ze zoeken (eveneens 83%);
- en men heeft weinig vertrouwen in bemiddelaars (41%).

Alleenstaanden en paren 35 - 49 jaar

Den Haag

Huishoudenssamenstelling:

- Twee derde is alleenstaand en een derde vormt een paar

Inkomenspositie:

- Van de alleenstaande internationals heeft ongeveer één op de vijf een laag inkomen, een kwart heeft een middeninkomen en ruim de helft heeft een hoog inkomen.
- Van de paren heeft minder dan 10% een laag inkomen, heeft bijna een kwart een middeninkomen en heeft ruim twee derde een hoog inkomen

Populaire stadsdelen:

- Centrum
- Haagse Hout
- Scheveningen

Populaire wijken:

- Centrum
- Bezuidenhout

Woonsituatie

- De alleenstaanden en paren in de leeftijd van 35 tot 49 jaar in Den Haag wonen vooral in huurappartementen (54%), koopappartementen (28%) en eengezinskoopwoningen (12%).

Werksituatie

- Een derde is werkzaam bij Peace and Justice (34%).

Woonwensen

- De woonwensen van alleenstaanden en paren van 35 tot 49 jaar zijn vooral gericht op de koopsector. Zo wil 44% een koopappartement, 26% een eengezinskoopwoning (26%) en nog eens 15% geeft aan een koopwoning te willen, het type maakt niet uit.
- Men wil het liefste in Den Haag wonen (83%), maar ook Delft (27%), Leidschendam-Voorburg (23%), Rijswijk (20%) en Rotterdam (20%) zijn een optie.
- Binnen Den Haag is Centrum het meest gewild als gewenste locatie (36%), maar ook voor Scheveningen (20%), en Segbroek (12%) is animo.

Knelpunten op de woningmarkt

- Alleenstaanden en paren lopen niet meer dan gemiddeld tegen bepaalde problemen aan.
- Onbekendheid met de markt (75%);
- de woningen worden snel verkocht en verhuurd (66%);
- te hoge prijzen voor internationals (59%);
- onbekendheid met de buurten in Den Haag waar men zou willen wonen (57%);
- onbekendheid met de prijzen (57%);
- onbekendheid met de regels (48%);
- en gebrek aan keuzemogelijkheden voor de prijsklasse waarin men zoekt (46%) spelen voor deze groep.

Regio Haaglanden

Huishoudenssamenstelling:

- Bijna twee derde is alleenstaand en ruim een derde vormt een paar

Inkomenspositie:

- Van de alleenstaande internationals heeft bijna een derde een laag inkomen, heeft een kwart een middeninkomen en heeft bijna de helft een hoog inkomen
- Van de paren heeft minder dan 10% een laag inkomen, heeft bijna een kwart een middeninkomen en heeft ruim twee derde een hoog inkomen

Populaire gemeenten:

- Den Haag
- Delft
- Leidschendam-Voorburg

Van de internationale alleenstaande huishoudens en paren in de regio woont 70% in Den Haag, bijna 15% in Delft en bijna 10% in Leidschendam-Voorburg. Er zijn in deze voorkeur weinig verschillen tussen alleenstaanden en paren.

Woonsituatie

- De alleenstaanden en paren in de leeftijd van 35 tot 49 jaar wonen vooral in huurappartementen (48%), koopappartementen (29%) en eengezinskoopwoningen (19%).

Werksituatie

- Vier op de tien zijn werkzaam bij Peace and Justice (40%).

Woonwensen

- De woonwensen van alleenstaanden en paren van 35 tot 49 jaar zijn vooral gericht op de koopsector. Zo wil 44% een koopappartement, 26% een eengezinskoopwoning (26%) en nog eens 15% geeft aan een koopwoning te willen, het type maakt niet uit.
- Men wil het liefste in Den Haag wonen (83%), maar ook Delft (27%), Leidschendam-Voorburg (23%), Rijswijk (20%) en Rotterdam (20%) zijn een optie.
- Binnen Den Haag is Centrum het meest gewild als gewenste locatie (36%), maar ook voor Scheveningen (20%), en Segbroek (12%) is animo.

Knelpunten op de woningmarkt

- Alleenstaanden en paren lopen niet meer dan gemiddeld tegen bepaalde problemen aan.
- Onbekendheid met de markt (69%);
- te hoge prijzen voor internationals (64%);
- de woningen worden snel verkocht en verhuurd (61%);
- onbekendheid met de buurten in Den Haag waar men zou willen wonen (58%);
- onbekendheid met de prijzen (57%);
- gebrek aan keuzemogelijkheden voor de prijsklasse waarin men zoekt (52%);
- en onbekendheid met de regels (51%) spelen voor deze groep.

Alleenstaanden en paren 50+

Den Haag

Huishoudenssamenstelling:

- Ongeveer 60% is alleenstaand en 40% vormt een paar

Inkomenspositie:

- Van de alleenstaande internationals heeft ongeveer één op de vijf een laag inkomen, een kwart heeft een middeninkomen en ruim de helft heeft een hoog inkomen
- Van de paren heeft minder dan 10% een laag inkomen, heeft bijna een kwart een middeninkomen en heeft ruim twee derde een hoog inkomen

Populaire stadsdelen:

- Centrum
- Haagse Hout
- Scheveningen

Populaire wijken:

- Centrum
- Bezuidenhout
- Benoordenhout
- Archipelbuurt
- Geuzen- en Statenkwartier

Woonsituatie

- De alleenstaanden en paren van 50 jaar en ouder jaar wonen vooral in huurappartementen (40%) en koopappartementen (33%).

Werksituatie

- De helft is werkzaam bij Peace and Justice (53%), 13% bij de internationale school en 10% bij de universiteit.

Woonwensen

- De groep is te klein om woonwensen in beeld te brengen (5 respondenten).

Knelpunten op de woningmarkt

- De meeste problemen spelen bij deze groep iets minder omdat de onbekendheid iets minder groot is.
- Onbekendheid met de markt (65%);
- onbekendheid met de regels (61%);
- te hoge prijzen voor internationals (57%);
- onbekendheid met de prijzen (52%);
- onbekendheid met de buurten in Den Haag waar men zou willen wonen (48%);
- de woningen worden snel verkocht en verhuurd (35%);
- en gebrek aan keuzemogelijkheden voor de prijsklasse waarin men zoekt (35%) spelen voor deze groep.

Regio Haaglanden

Huishoudenssamenstelling:

- Van de alleenstaanden en paren in de leeftijd van 50 jaar en ouder is ongeveer 60% alleenstaand en vormt ongeveer 40% een paar.

Inkomenspositie:

- Van de alleenstaande internationals in de regio heeft bijna een derde een laag inkomen, heeft een kwart een middeninkomen en heeft bijna de helft een hoog inkomen
- Van de paren heeft minder dan 10% een laag inkomen, heeft bijna een kwart een middeninkomen en heeft ruim twee derde een hoog inkomen

Populaire Gemeenten:

- Den Haag
- Delft
- Leidschendam-Voorburg

Van de internationale huishoudens in de leeftijd van 50 jaar en ouder woont bijna 70% in Den Haag, bijna 10% in Delft en ruim 5% in Leidschendam-Voorburg. Er zijn in deze voorkeur weinig verschillen tussen alleenstaanden en paren.

Woonsituatie

- De alleenstaanden en paren van 50 jaar en ouder jaar wonen zowel in eengezinskoopwoningen (33%), huurappartementen (31%) als koopappartementen (28%).

Werksituatie

- De helft is werkzaam bij Peace and Justice (49%) en 13% bij de internationale school.

Woonwensen

- De groep is te klein om woonwensen in beeld te brengen (9 respondenten).

Knelpunten op de woningmarkt

- De meeste problemen spelen bij deze groep iets minder omdat de onbekendheid iets minder groot is
- Onbekendheid met de buurten in Den Haag waar men zou willen wonen (53%);
- te hoge prijzen voor internationals (50%);
- onbekendheid met de prijzen (50%);
- onbekendheid met de regels (50%);
- onbekendheid met de markt (48%);
- de woningen worden snel verkocht en verhuurd (45%);
- en gebrek aan keuzemogelijkheden voor de prijsklasse waarin men zoekt (43%) spelen voor deze groep.

Gezinnen

Den Haag

Huishoudenssamenstelling:

- Ongeveer 10% van de internationale gezinnen is in de leeftijd tot 35 jaar, bijna 70% is in de leeftijd van 35 tot en met 49 jaar en zo'n 20% is ouder dan 50 jaar

Inkomenspositie:

- Minder dan 5% van de internationals die een gezin vormen heeft een laag inkomen. Bijna één op vijf van de gezinnen heeft een middeninkomen. Ruim driekwart heeft een hoog inkomen en in de meeste gevallen is dat een inkomen vanaf € 75.000.

Populaire stadsdelen:

- Centrum
- Escamp (jonge gezinnen)
- Haagse Hout
- Scheveningen (gezinnen vanaf 35 jaar)

Populaire wijken:

- Geuzen- en Statenkwartier
- Hoornwijk

Woonsituatie

- De gezinnen in Den Haag wonen vooral in eengezinskoopwoningen (46%) naast huurappartementen (20%) en koopappartementen (20%).

Werksituatie

- Vier op de tien zijn werkzaam bij Peace and Justice (40%) en 18% in de IT/Technische hoek.

Woonwensen

- De woonwensen van gezinnen zijn vooral gericht op eengezinswoningen. Zo wil 55% een eengezinskoopwoning en 10% een eengezinshuurwoning. 14% geeft nog aan te gaan voor een huurwoning, los van het woningtype en 10% voor een koopwoning.
- Men wil het liefste in Den Haag wonen (93%), maar ook Leidschendam-Voorburg (17%), Rijswijk (14%) en Delft (14%) zijn een optie. Rotterdam en Amsterdam duidelijk niet.
- Binnen Den Haag zijn Centrum (92%) en Scheveningen (22%) het meest gewild, maar ook Haagse Hout (19%) wordt vaker genoemd als gewenste locatie.

Knelpunten op de woningmarkt

- Gezinnen in Den Haag lopen niet meer dan gemiddeld tegen bepaalde problemen aan.
- Onbekendheid met de markt (63%);
- te hoge prijzen voor internationals (63%);
- gebrek aan keuzemogelijkheden voor de prijsklasse waarin men zoekt (58%);
- de woningen worden snel verkocht en verhuurd (55%);
- onbekendheid met de prijzen (53%);
- onbekendheid met de buurten in Den Haag waar men zou willen wonen (52%);
- en onbekendheid met de regels (46%) spelen voor deze groep.

Regio Haaglanden

Huishoudenssamenstelling:

- Van de internationale gezinnen in de regio is ruim 10% jonger dan 35 jaar, is ongeveer twee derde in de leeftijd van 35 tot en met 49 jaar en is ruim 20% 50 jaar of ouder.

Inkomenspositie:

- Van de internationale gezinnen in de regio heeft minder dan 5% een laag inkomen, heeft ruim 15% een middeninkomen en heeft bijna 80% een hoog inkomen. Van de gezinnen met een hoog inkomen heeft bijna 90% een inkomen vanaf € 75.000 per jaar.

Populaire gemeenten:

- Den Haag
- Wassenaar
- Delft
- Leidschendam-Voorburg

Ruim 60% van de internationale gezinnen in de regio Haaglanden woont in Den Haag, bijna 10% in Wassenaar, bijna 10% in Delft en een even grote groep in Leidschendam-Voorburg. Naarmate het inkomen hoger is kiezen gezinnen vaker voor Wassenaar en minder voor Den Haag en Delft.

Woonsituatie

- De gezinnen wonen vooral in eengezinskoopwoningen (53%) naast huurappartementen (18%) en koopappartementen (17%).

Werksituatie

- Vier op de tien zijn werkzaam bij Peace and Justice (39%) en 18% in de IT/Technische hoek.

Woonwensen

- De woonwensen van gezinnen zijn vooral gericht op eengezinswoningen. Zo wil 55% een eengezinskoopwoning en 18% een eengezinshuurwoning. 12% geeft nog aan te gaan voor een huurwoning, los van het woningtype.
- Men wil het liefste in Den Haag wonen (87%), maar ook Leidschendam-Voorburg (23%), Wassenaar (17%), Rijswijk (14%), Voorschoten (14%) en Delft (12%) zijn een optie. Rotterdam en Amsterdam duidelijk niet.
- Binnen Den Haag is Scheveningen (18%) het meest gewild, maar ook Centrum (13%) en Haagse Hout (13%) worden vaker genoemd als gewenste locatie.

Knelpunten op de woningmarkt

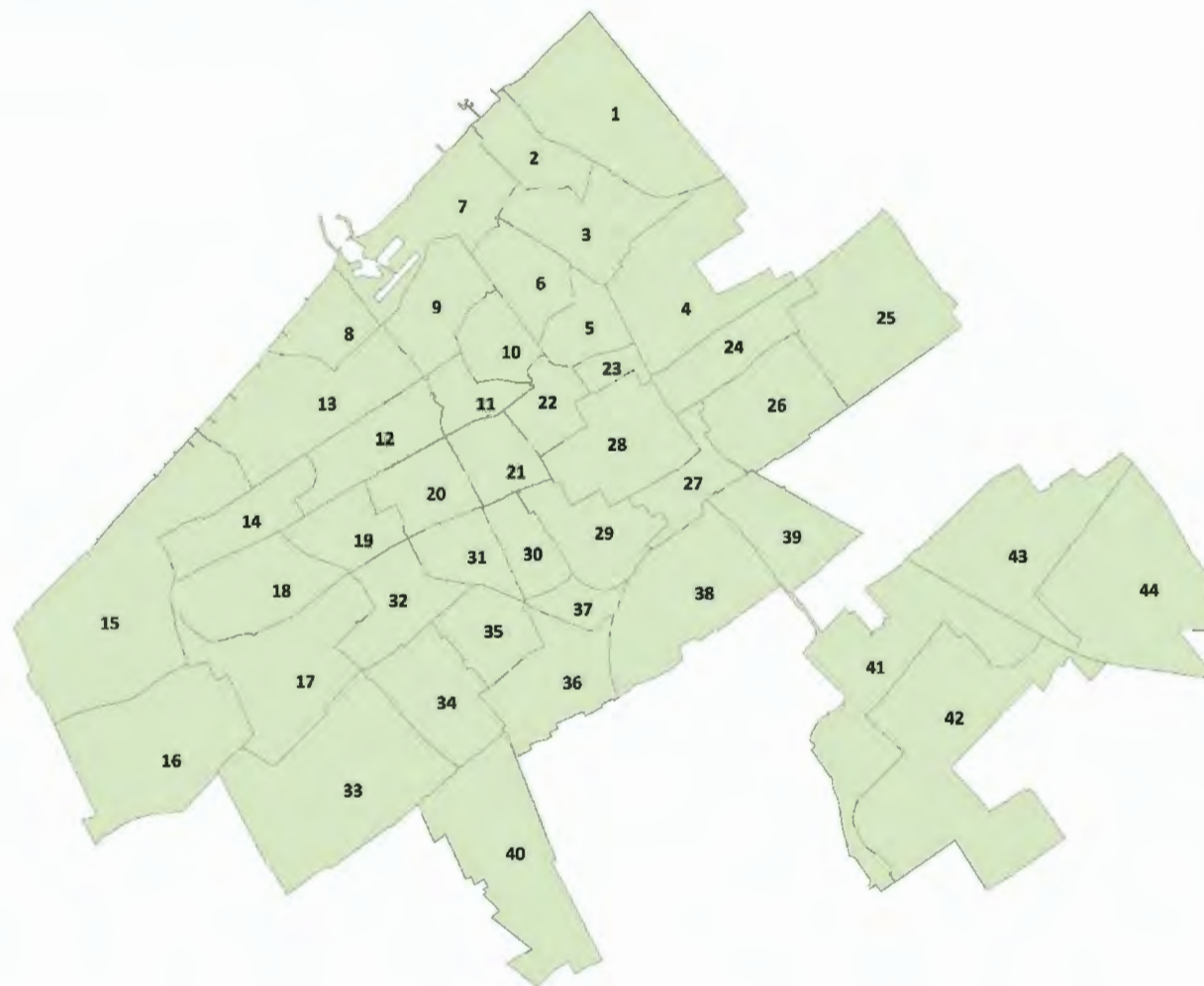
- Gezinnen lopen niet meer dan gemiddeld tegen bepaalde problemen aan.
- Onbekendheid met de markt (63%);
- te hoge prijzen voor internationals (63%);
- gebrek aan keuzemogelijkheden voor de prijsklasse waarin men zoekt (57%);
- de woningen worden snel verkocht en verhuurd (56%);
- onbekendheid met de prijzen (55%);
- onbekendheid met de buurten in Den Haag waar men zou willen wonen (53%);
- en onbekendheid met de regels (48%) spelen voor deze groep.

Bijlage 2: Gebruikte Microdata-bestanden

- VSLGWBTAB
- GBAADRESOBJECTBUS
- VRLGBAPERSONTAB
- VRLGBAADRESBUITENLANDBUS (om de diplomaten te selecteren)
- GEMEENTESTPLTAB
- SPOLISBUS
- GBAMIGRATIEBUS
- INHATAB
- INPATAB
- GBAHUISHOUDENSBUS
- GBANATIONALITEITBUS
- VRLMIGMOTBUS
- EIGENDOMTAB
- EIGENDOMWOZBAGTAB
- ENERGIEVERBRUIKTAB
- BE2016TAB

Bijlage 3: Wijken in Den Haag

1. Oostduinen
2. Belgisch Park
3. Westbroekpark en Duttendel
4. Benoordenhout
5. Archipelbuurt
6. Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes
7. Schevingen
8. Duindorp
9. Geuzen- en Statenkwartier
10. Zorgvliet
11. Duinoord
12. Bomen - en Bloemenbuurt
13. Vogelwijk
14. Bohemen en Meer en Bos
15. Kijkduin en Ockenburgh
16. Kraayenstein en de Uithof
17. Loosduinen
18. Waldeck
19. Vruchtenbuurt
20. Valkenboskwartier
21. Regentessekwartier
22. Zeeheldenkwartier
23. Willemspark
24. Haagse Bos
25. Marlahoeve en Marlot
26. Bezuidenhout
27. Stationsbuurt
28. Centrum
29. Schildersbuurt
30. Transvaalkwartier
31. Rustenburg en Oostbroek
32. Leyenburg
33. Bouwlust en Vrederust
34. Morgenstond
35. Zuiderpark
36. Moerwijk
37. Groente- en Fruitmarkt
38. Laakkwartier en Spoorwijk
39. Brinckhorst
40. Wateringse Veld
41. Hoornwijk
42. Ypenburg
43. Forepark
44. Leidschenveen

Bijlage 4: Internationals per wijk

Gebieden	Internationals (inclusief geprivilegieerden)
Wijk 01 Oostduinen	15
Wijk 02 Belgisch Park	340
Wijk 03 Westbroekpark en Duttendel	130
Wijk 04 Benoordenhout	645
Wijk 05 Archipelbuurt	540
Wijk 06 Van Stolkpark en Scheveningse Bo	95
Wijk 07 Scheveningen	525
Wijk 08 Duindorp	30
Wijk 09 Geuzen- en Statenkwartier	845
Wijk 10 Zorgvliet	300
Wijk 11 Duinoord	520
Wijk 12 Bomen- en Bloemenbuurt	315
Wijk 13 Vogelwijk	110
Wijk 14 Bohemen en Meer en Bos	65
Wijk 15 Kijkduin en Ockenburgh	40
Wijk 16 Kraayenstein en de Uithof	80
Wijk 17 Loosduinen	85
Wijk 18 Waldeck	145
Wijk 19 Vruchtenbuurt	95
Wijk 20 Valkenboskwartier	335
Wijk 21 Regentessekwartier	355
Wijk 22 Zeeheldenkwartier	610
Wijk 23 Willemspark	255
Wijk 24 Haagse Bos	50
Wijk 25 Mariahoeve en Marlot	390
Wijk 26 Bezuidenhout	850
Wijk 27 Stationsbuurt	315
Wijk 28 Centrum	1.220
Wijk 29 Schildersbuurt	175
Wijk 30 Transvaalkwartier	120
Wijk 31 Rustenburg en Oostbroek	220
Wijk 32 Leyenburg	100
Wijk 33 Bouwlust en Vrederust	155
Wijk 34 Morgenstond	115
Wijk 35 Zuiderpark	0
Wijk 36 Moerwijk	135
Wijk 37 Groente- en Fruitmarkt	35
Wijk 38 Laakkwartier en Spoorwijk	495

Gebieden	Internationals (inclusief geprivilegieerden)
Wijk 39 Binckhorst	10
Wijk 40 Wateringse Veld	150
Wijk 41 Hoornwijk	0
Wijk 42 Ypenburg	420
Wijk 43 Forepark	0
Wijk 44 Leidschenveen	160
Gemeente Den Haag	11.590

From: "ZE" <ZE@denhaag.nl>
Sent: Wed, 19 Feb 2020 17:23:03 +0100
To: "ZE" <ZE@denhaag.nl>; "ZE" <ZE@denhaag.nl>; "ZE" <ZE@vanessalambrecht.nl>; "ZE" <ZE@denhaag.nl>; "ZE" <ZE@denhaag.nl>; "ZE" <ZE@denhaag.nl>; "ZE" <ZE@denhaag.nl>; "ZE" <ZE@denhaag.nl>; "ZE" <ZE@access-nl.org>; "ZE" <ZE@denhaag.nl>; "ZE" <ZE@thehague.com>; "ZE" <ZE@innovationquarter.nl>; "ZE" <ZE@innovationquarter.nl>
Subject: Werkgroep Internationaal Vestigingsklimaat
Attachments: Den Haag-Onderzoek expats en internationals in Den Haag en de regio Haaglanden-eindconcept.pdf

Beste collega's,

Bij deze plan ik de volgende werkgroep internationaal vestigingsklimaat op 24 maart om 16:00 in B1.14. Via ZE stond er per ongeluk nog een afspraak op woensdag 26 februari. ZE

Agenda:

- Aandachtspunten
 - Lopende acquisitie (THBA/IQ/BSDI)
 - Huisvesting: onderzoek naar huisvesting internationals in regio Den Haag
 - Internationaal onderwijs update onderzoek bij wethouders
 - Internationaal talent: nationale Talent Coalition, regionaal EBZ, lokaal Talent Funnel
 - Engelstalige informatie
- Rondvraag

Bijlages:

- Overzicht Internationaal Vestigingsklimaat (zal ik later toevoegen)
- Conceptrapportage onderzoek huisvesting internationals in regio Den Haag

Besproken vorige keer:

- Herhaling onderzoek **internationaal onderwijs**. Nieuwe rapport is besproken met wethouders onderwijs en internationaal. Gaat nu naar wethouders in de regio. Rapport is daarom nog niet openbaar. Update monitor geeft een afvlakking van de groei aan, met name in PO. Groei in VO blijft (13%). Minder groei dan prognose (5.5%). In PO waarschijnlijk minder groei door instroom in regulier onderwijs. OCW en THIC willen rapport bespreken met dienstverleners na openbaarmaking (mogelijk ook met werkgevers). In expert sessie kunnen we ontwikkelingen in de regio delen en ook inzichten van school adviseurs en relocators ophalen. Lobby bij MinOCW voor hybride onderwijs gaat moeilijk. Pilot wil OCW niet voor afloop pilot TTO in 2023. Rijnlands praat met Rijswijk en EPO voor een Europese School in Rijswijk.
- **Best Practices:** Amsterdam heeft een [tool](#) gelanceerd waarbij internationals op basis van de ideale reistijd en vervoersmiddel hun ideale woonlocatie kunnen berekenen. Bijvoorbeeld dat je in 45 minuten van je woonlocatie de kinderen met de fiets weg wil brengen naar de internationale school en je doorreist naar werk met fiets of openbaar vervoer. Waar zou je dan kunnen wonen? Amsterdam gebruikt de Map-It-Out tool om nieuwe inwoners beter inzicht te geven in de mogelijkheden om in de regio te wonen. Onderliggend is de wens om internationals te spreiden over de regio en de druk op Amsterdam te verminderen. Voor Den Haag is het een mogelijke toepassing om spreiding te bevorderen en de nieuwe internationale scholen te promoten. De tool is ook toegelicht in de Volkskrant: <https://www.volkskrant.nl/economie/reistijd-belangrijkste-factor-in-jacht-op-een-koopwoning~b671be68/>
- Nieuw Decisio onderzoek Vrede en Recht van start. Oplevering verwacht in Q2 2020 voor de zomer.
- Brexit heeft plaatsgevonden met een terugtrekkingsakkoord. Dat betekent dat er zekerheid is voor burgers en bedrijven tot 2021. Vanuit internationale organisaties zijn er nog veel vragen over de impact van Brexit op Britse medewerkers. Medewerkers kunnen strategisch kiezen om een verblijfsvergunning aan te vragen zodat ze niet hoeven in te burgeren. Hierover komt een nieuwe Note Verbale richting internationale organisaties vanuit MinBZ.
- NFIA heeft op 19-2-2020 in een persbericht aangegeven dat er nu 140 bedrijven in Nederland zijn geland door de Brexit: <https://investinholland.com/news/uncertainty-of-brexit-remains-more-companies-choose-the-netherlands/>

- Inzicht onderzoek **huisvesting**: Informatie over waar internationals wonen kan worden ingezet voor verbetering Engelstalige informatievoorziening en aansluiting gemeentes bij THIC. Overal komt een gebrek aan informatievoorziening over regelgeving en woonwijken/regio's naar voren. Huurteam van Den Haag heeft aangegeven alle juridische vragen van internationale studenten en werknemers op te willen gaan pakken. Wonen en THIC willen samen kijken naar verbetering informatievoorziening over wonen in regio Den Haag (denk huurrecht, woonwijken, prijzen, tips/tricks).
- EBZ heeft een kwartiermaker [REDACTED] **internationaal talent** aangenomen om een plan van aanpak op te leveren over een regionaal talent programma. Insteek is een pilot voor cyber security en maritiem. Op 20-2-2020 vindt een expert meeting over dual career plaats.
- Lokaal worden er nu werkgevers betrokken die interesse hebben om deel te nemen aan de **Talent Funnel** i.s.m. Lift om talent te werven als Den Haag. 26-2 is er een update meeting met deelnemende bedrijven rond data scientist. De campagnes zullen 6 weken lopen. De resultaten worden gepresenteerd op de ICP Captains Conference op 17 april.

WAAR ZIJN WE?

Bij The Hague International Centre (THIC), in het iconische, hagelwitte Haagse stadhuis. Dit is de plek waar buitenlandse werknemers van internationale ondernemingen en organisaties wegwijst in Nederland en Den Haag worden gemaakt. Hier kunnen nieuwe inwoners van Den Haag, Delft, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg en Wassenaar terecht om de eerste (belangrijke!) formaliteiten te regelen. Denk aan verblijfsdocumenten, inschrijving bij de gemeente, informatie over wonen en werken in de regio. Dit is de rode loper voor nieuwkomers.

MET WIE SPREKEN WE?

Met coördinator van het THIC. We spreken Nederlands, maar tijdens het gesprek horen we een collega van in het Indiaas telefoneren. Wilfred verklaart: 'Iedereen bij het THIC spreekt in elk geval – naast de eigen moedertaal – Engels. Naast de vaste medewerkers zitten hier vrijwilligers van ACCESS. Die komen uit allerlei landen. Zij kwamen hier ooit zelf totaal nieuw en vinden het nu prettig om landgenoten in hun eigen taal op weg te helpen. Laatst ontvingen we een grote Chinese delegatie. Die is mede ontvangen door een vrijwilligster uit China. Dat wordt enorm gewaardeerd, en het werkt buitengewoon prettig.'

WANNEER KOMT HET THIC VOOR NIEUWE INWONERS IN BEELD?

'Eigenlijk direct nadat er via het WestHolland Foreign Investment Agency succesvol contact gelegd is met een onderneming of organisatie die zich in de stad of in de omringende gemeenten wil vestigen. Dan moeten er tal van formaliteiten geregeld worden: een BurgerServiceNummer, verblijfsdocumenten, we kunnen een briefadres openen. Dat zijn de wettelijk noodzakelijke formaliteiten en papieren. Voor de heel praktische zaken, is de service van ACCESS van grote waarde. Want waar vind je in de stad een huisarts in je eigen taal? In welke buurt is het fijn wonen? Hoe zit het met parkeervergunningen? Welke internationale scholen zijn er? De mensen van ACCESS weten dat uit eigen ervaring, of ze zoeken het snel uit.'

WAAROM WERKT HET THIC OOK VOOR GEMEENTEN BUITEN DEN HAAG?

'Het THIC is begonnen in Den Haag. Gaandeweg zijn we ook nieuwe internationale inwoners van een aantal randgemeenten gaan inschrijven. Voor Wassenaar gaat het overigens uitsluitend om kennismigranten en wetenschappelijk onderzoekers. We zijn dit gaan doen

omdat de grenzen tussen de gemeenten nauwelijks nog fysiek zichtbaar zijn, alles loopt in elkaar over. Je weet het pas als je hier een tijdje woont. Daarom is het makkelijker om samen alles in de one-stopservice onder te brengen.

WAAR KOMEN DE NIEUWE INWONERS VAN DEN HAAG EN DE REGIO VANDAAN?

‘Uit werkelijk alle landen van de wereld. Den Haag wordt steeds sterker gezien als de Internationale Stad van Vrede en Recht. Dat alleen al heeft een sterke aantrekkingskracht op NGO’s en ook op internationalen studenten. Waar het om ondernemingen gaat, zien we een flinke toename van bedrijven uit India. Dat is logisch, want Den Haag heeft van oudsher een sterk ICT-cluster. Dat trok bijvoorbeeld het Indiaase Tech Mahindra aan. En natuurlijk komen hier veel mensen uit China en Angelsaksische landen. Den Haag telt meer dan honderd nationaliteiten. We zien hier dus eigenlijk de hele wereld langskomen.’

IS HET THIC ER OOK VOOR NIEUWKOMERS DIE HIER AL LANGER ZIJN?

‘Oh zeker! Vaak kom je pas op vragen als je hier eenmaal gevestigd bent. Dan komen vooral de praktische zaken. Juist dan komt de service van ACCESS zo goed van pas. Dus we zijn er niet alleen voor de soft landing, maar zeker ook voor het prettige verblijf in Nederland. Dat wordt kennelijk zeer gewaardeerd, want in reviews via de KlantContactMonitor scoren we een 9,7. Er blijft gelukkig dus nog iets te verbeteren.’

Quotes:

‘BIJ THIC WERKEN OOK VEEL VRIJWILLIGERS UIT DIVERSE LANDEN. WE SPREKEN DUS ZEER VEEL TALEN.’

‘DE VRIJWILLIGERS VAN ACCESS ZIJN VOORAL STERK IN HEEL PRAKTISCHE TIPS.’

‘ONZE SERVICE SCOORT EEN ZEER HOGE WAARDERING. WE VOORZIEN DUIDELIJK IN EEN BEHOEFTE.’